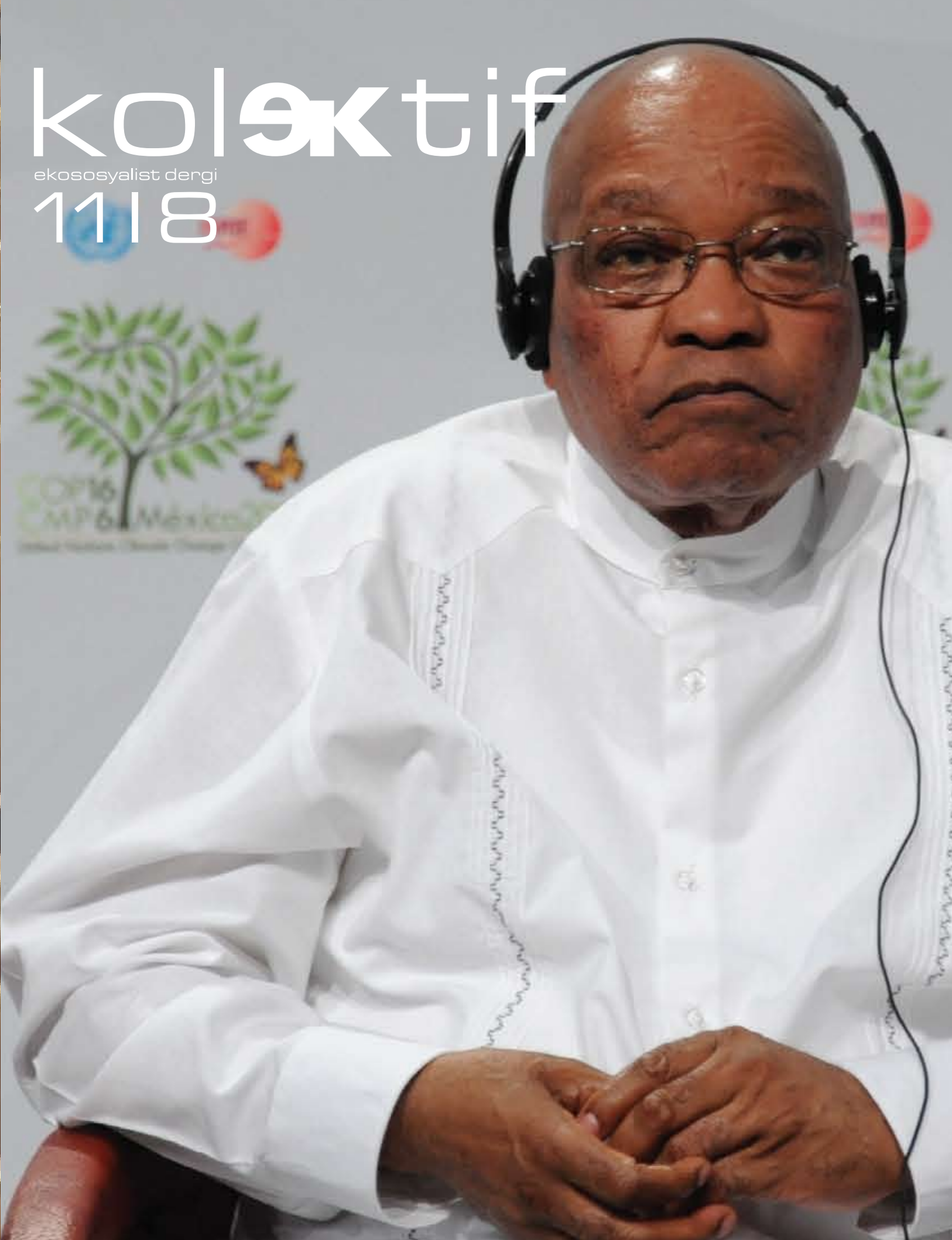

kolēktif

ekososyalist dengi

1118

Daha Çok Sebep Var

*Taş neye yarar?
Oyum, Oyun, O'y!*

*neye yaramaz ki bir taş
5 taş olur, bir avucun içinde birleşir
9 taş olur üst üste dizilir
top yıkmadıkça bir arada durur*

*sığınr bir yumruğun arasına
uzaklaşır hızlıca fırlar
oyuna lades olur*

*gerilmiş sapan lastiğine
can alır, can verir
oy-una un serer
koyuna tuz*

*halleri var taşın
oyy*

şimdi can hali

Ofelia Rivas, ABD-Meksika sınırında yaşayan ve toprakları her iki ülkeye de yayılan geleneksel O'odham halkından bir eylemci ve 'Duvara Karşı O'odham'ın Sesi' hareketinin kurucusu. Ofelia Rivas, özellikle 2000 yılından itibaren ABD yönetimi tarafından güvenlik gerekçesiyle yoğunlaştırılan sınırın askerileştirilmesi ve Meksika sınırına örülen duvar paralelinde gelişen hak ihlallerine ve ırkçı uygulamalara karşı insan hakları temelinde mücadele veriyor. Arizona'da sistematik bir ırkçılığın var olduğunu ve halkının bir soykırım sistemine karşı yaşamını sürdürmeye çalıştığını belirten Rivas, "dilimi konuşmak, benim kişisel direniş şeklimdir" diyordu yakın tarihlerde yapılan bir konferansta. 2010 yılı Şubat ayında güney Chipas'da Guatemala sınırını belgesiz geçtiği gerekçesiyle (oysa geçmemişti) tutuklanarak 4 gün Tapachula göçmen hapisanesinde kalan Rivas, serbest bırakıldıktan sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle soruyordu: "Sınırı geçen rüzgârı da tutuklayacaklar mı?" Tutuklayamadılar. Rüzgâr, önce Tunus'u vurdu. Sonra sırayla Cezayir, Ürdün ve Mısır'ı..Rüzgârın getirdiği isyan dalgasının Türkiye'yi vurmasından korkuyor ABD. Açıklama üstüne açıklama yapıyorlar. Torba yasanın içinden işsizlik çıkarken, Alternatif enerji yasası tüm sit alanlarını barajlara açarken "direnme hakkı" **eşkıyalık** olarak yaftalanıyor. Seçimlere doğru hala seçim barajı egemen siyasetin güvenliğini sağlıyor. Hrant'ın öldürüldüğü durakta iniyoruz. Kürtler'in ana dillerini talep ettikleri duraktan. Milyonlarca canlının hukuk talep ettiği duraktan. Tam da bir sonra ki durakta yağma hızlanıyor. İklim Adaleti için, Gıda Egemenliği için Cancun'da, Gerze'de İstanbul'da sokaklara çıkıyoruz. Tam da son durak umut ikliminde ineceğimizi bilerek. Yeni bir isyan dalgası sermayenin finansal birikim krizi içinden doğuyor. Yaşamak için daha çok sebebimiz var.

İçindekiler

- 1 Seçim Sonrasının Anayasasını Seçim Öncésinin Toplumsal Mücadelesi Belirleyecek
Elif Bulut
- 2 Tunus: Bir Kivılcımı Anlamak
Kutlu Tunca
- 3 Gözlerim Bakar da Görmez
- 4 Dikili İklim Adaleti Hareketi
Oben Ulu
- 5 Cancun'dan Gerze'ye İklim Adaleti Hareketi: "Gerçekçi" Olma Zamanı
Stefo Benlisoy
- 7 Cancun'da Kapitalizmin Sınavı: COP15+1'den Elimizde Ne Kaldı?
Ethemcan Turhan
- 9 Honduras: Yerli Halklar Barajlara Karşı Harekete Geçiyor
- 10 İklim Adaleti için Gerze Bildirgesi 27-28 Kasım 2010
İklim Adaleti Koordinasyonu
- 12 İklim Adaleti Buluşması Atölye Çalışması Sonuçları
- 14 Biraz Kül, Biraz Duman...
Caren Gamze Yaşar
- 16 Şahin: Daha "Sıcak" Savaş Başlamadı
- 18 Yalova'dan Yükselen Tepkiler, Büyüğü Bozduk, Sözümlüz Onurumuzdur
Kemal Bayrı
- 20 COP16: Cancun Deniz Kıyısında Kolonyalizm
Polly Higgins
- 22 'İklim Kapitalizmi' Cancun'da Kazandı-Diğer Herkes Kaybetti
Patrick Bond
- 26 Cancun İklim Değişikliği Anlaşmasına Muhalefette Bolıvyaya Neden Yalnız Kaldı
Pablo Solon
- 27 Doğa Ana Hakları ve İklim Değişikliği Dünya Halkları Konferansı
Yapısal Nedenler Çalışma Grubu 1 - Son Kararlar
- 29 Türkiye Devleti Cancun'da Ne Yaptı, Müesses Nizamın Yeni Evresi
Göksu Deniz
- 31 Sermayenin İklimi: Karbon Saydamlık Projesi
Hande Atay
- 32 GDO'ya Hayır Platformu 8. Eşgüdüm Kurulu Sonuç Bildirgesi
- 34 Wikileaks: Amerika'nın GDO'lu Ürünler Lobisi İş Başında Yakalandı
- 35 Bir Başvuru Kitabı: Görünmez Elin Ekolojisi, Biyogüvenlik ve GDO
- 36 TEMA, CHP, Anayasa Mahkemesi Derken Oldu mu Tohumculuk Yasası Türkiye Tohumcular Birliği Yasası...
Emre Baturay Altınok
- 39 Sivil Toplumculuğun Keşfi ve Toplum Mühendisliğine Sol Nasıl Bakar?
Fevzi Özlüer
- 42 Yeni Bir Hukuk İstemek, Canlılar için Hukuk Talep Etmek
İlgin Özkaya Özlüer
- 44 Kenya Anayasası Çevreyi Saygın ve Kutsal Bir Yere Koyuyor Geleceğimiz Bu Olmalı
Jay Wall
- 45 Asıl Yangın Haydarpaşa Dönüşüm Projesidir!
Tugay Kartal
- 47 Köprü'nün Bağladığı Sömürü
Hatice Kurşuncu
- 48 3. Köprü Eylemine Bakmak: Bürokrasi Kavşağında Kır ve Kent Hareketlerinin Birliği
Gökhan Bilgihan
- 50 Kentsel Dönüşüm ve Gelişimin Kavramsal Direnişi
Koray Cengiz
- 52 "Kapitalizm Hakkında Anlatılan Her Şey de Doğru Çıktı"
Orhan Kandemir
- 54 Toprak Ana Kent Hapsinde
Güneş Uyanıker
- 56 Doğanın Cinsiyeti, Adem, Hava ve Öteledikleri
Fevzi Özlüer
- 58 Avrupa'da Ütopacı Topluluklar
Isabelle Fremeaux ve John Jordan

Seçim Sonrasının Anayasasını Seçim Öncésinin Toplumsal Mücadelesi Belirleyecek

Elif Bulut

LA REVOLUTION

Seçim sürecine hızlıca sükün ediyoruz. Bu süreçte yerleşik siyasal sistemin iki kutbunda yer alan AKP ve CHP hazırlıklarına başladılar. Bir yandan da seçim sonrasının Anayasa değişikliği gündemiyle beraber. Köy köy, mahalle mahalle oy toplama emirleri alındı. Kentlerde girilen evlerde, beka stratejisinin mağdurlarına iş, aş ve gelecek vaad ediliyor. Ama sokağa çıktığınızda hava satılık, su satılık. Bir yerden bir yere gitmek parayla. İş bulamayanların sayısı her geçen gün artıyor. Her gün üçüncü sayfa haberlerine düşen milyonlarca insan sistemin bunalımını ciğerlerinde hissediyor. Kırsalda da benzer bir durum var. Borçlandırılan üreticinin faizleri taksitlendiriliyor. Hacizler bir süreliğine donduruluyor. Ne kadar doğa varlığı varsa hepsi satışa çıkartılıyor, mezat salonunda kapalı tüccarın elinde kalıyor. Su, enerji, maden reyonlarının önü tıka basa dolu. İklim değişikliğinin etkilerini gören şirketler altın ile birlikte buğday depoluyor. Bu sancılı dönem krizin önümüzdeki dönemlerde artarak devam edeceğinin işaretlerini veriyor. Ülkeyi besleyecek, doyuracak, hava alıracak yaşam varlıkları tek tek yok ediliyor. Yaşanan yoğun iç göç ve yoksullaşmanın getirdiği kültürel iklim tüm yaşamın alt üst olduğu bir süreci beraberinde getiriyor. Kaybedecek hiçbir şeyimiz yok.

Bu süreçte egemen siyasetin iki kutbu AKP ve CHP'nin ise sermaye sistemi ile kökten bağları var. 9 yıllık AKP iktidarında yaşamlarımızın iyiye gitmediği açık. Kamu varlıklarının satışı ile birlikte, doğa ve kültür varlıklarının satışı da hız kazandı. Bu özelleştirme dalgası Türkiye'nin kapitalist sistemde üstlendiği rol ile yakından ilgilidir. Dünya Bankası ve IMF politikaları ile birlikte Türkiye'deki sermaye

sınıfı bu varlıkların satışı ile büyük karlar elde ediyor. Türkiye'de AKP'nin muadili bir sol seçenek yaratılmaya çalışılıyor. Bu sol seçeneğe devlet aklının kalıpları dışında biraz demokrasi biraz da sosyal devlet aşısı tutturulmaya çalışılıyor. Oysa sol seçenek olarak parlatılan CHP'nin seçimden başarılı çıkması halinde doğa varlıkları ve emek sömürsü karşısında takınacağı tavrın AKP'den farklı olması için pek bir neden görünmüyor. Özellikle, suyun metalaştırılması, derelerin satışı, maden işletmelerinin, çimento fabrikalarının ve kirli sanayi yatırımlarının devamı AB politikaları ile yakından ilgilidir. Türkiye, iklim değişikliği konusunda devlet düzeyindeki resmi politikası da açıkça belli olmuştur. Avrupa'nın enerji güvenliğini sağlamak için, tüm emek ve örgütlü güçler baskı altında tutulmak zorundadır. Bu coğrafyanın AB için bir toplumsal baskı gücünü dahi kaldırmaya tahammülü yoktur. Enerji alanında HES'leri temiz enerji olarak gören yasal düzenlemelerimiz, AB'nin bu konudaki tavrı ve iklim değişikliği konusundaki küresel politik tutumdan beslenmektedir. Bu nedenle CHP iklim değişikliği konusunda mevcut bu uluslararası sistemin bekçiliğini tıpkı AKP gibi üstlenecektir. Yoksa borçlarını ödeme konusunda her daim tehdit ile karşı karşıya kalacaktır. Tohum, gıda, su tekelleri tarafından içeriden ve dışarıdan bir bütün olarak sermaye güçleri tarafından belirlenen bu iki partinin, seçimlerden sonra Türkiye'ye bir nefes aldırması beklenemez.

Bu iki denge dışında bir seçenek geliştirmek için ekoloji mücadelesi güçlü olduğu yerlerde seçimlerin sonrasını düşünen bir siyasal ittifaka gözünü dikmelidir. Ama sadece bu kadarı yetmez. Aynı zamanda

OK

ekoloji kolektifi adına sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü: Emre Baturay Altınok
dergi editörü: Ethemcan Turan, Fevzi Özlüer
grafik tasarım ve uygulama: Harman Saner, Samet Zeydan
inkılap sokak 26/4 kızılay/ankara
www.ekolojistler.org / ekolojikolektifi@yahoo.com
telefon: (0312) 425 77 64 faks: (0312) 425 77 64
yayımlar tarihi: Şubat 2011
basım yeri: Korza Yayıncılık, Büyük Sanayi 1. Cadde no: 95/1
İskitler-Ankara telefon: (0312) 342 22 08

gündelik hayatın yeniden kazanılmasına ihtiyaç vardır. Kendi ekmeğimizi, evimizi, sokağımızı yeniden yapmanın bilgisine ihtiyacımız vardır. Kooperatiflere, meclislere, komünlere, fikir kulüplerine...Kendi düşünüyü kendi gülünden üretebilmeyi öğrenmenin tam zamanıdır. Boliviya'nın, Tunus'un elinden aldığımız gülü...

Bu seçim süreci öncesinde toplumsal güçler, geleneksel siyasal dizilişin şurasında ya da burasında değil de, gücünün yettiği her yerde bağımsız bir üçüncü kutup olarak ortaya çıkmayı becerememelidir. Bunun yolu ve yöntemi öncelikli olarak bu iradenin açığa çıkmasıyla belirlenecektir. Bu aynı zamanda önümüzdeki dönemin siyasal hareketinin ana ekseninin ne olacağı ile de yakından ilgilidir.

Canlıların yaşam alanlarının giderek daraldığı, toplumun tek tipleştirildiği bu coğrafya intiharın coğrafyasına dönüşüyor. Kendi dilini konuşamayan doğanın, kendi diliyle ıslık çalamayan milyonlarca insanın taleplerini bir Anayasa'da buluşturmak istiyorsak bu Anayasa'nın üzerinde yükseleceği toplumsal pratiği örgütlemeliyiz. Bu pratiğin güncel olarak karşılığı Sarıkeçililere kendi dağlarında ve ormanlarında tanınan özerkliği, Cilo'nun dağlarında mayın toplamak zorunda kalan çocuklara da tanınmasından geçiyor. Derelerine el konulan Artvinli, Rizeli, Muğlalı da bu özerkliği hak ediyor. Bütün anlamları bir yana kesintisiz bir özyönetimdir istediğimiz. Devletin ve sermayenin hiçbir sınır tanımadan yaşamlarımızı alt üst etme hakkı karşısında sermayenin siyasal fraksiyonları dışında ve ötesinde özgürlükçü güçlerimizi kurmak ve yaşam alanlarımızın korunması için çabalamalıyız. Ekolojinin birleştirdiği ve fakat zihinsel, politik sınırlarla bizi bölen egemen siyasetin düşünme kalıpları neyi buyursa buyursun, Tunus'ta yanan ateş tüm bir Akdeniz'i kaplayacaktır. Boliviya'nın kısılan sesi fırtınalarla ve kuraklıkla hepimizin sesi olacaktır. Yeter ki gücümüzü egemenin safında değil, özgürlüklerimizin ve emeğin safında belirleyelim. Bu saflaşma seçim sonrasında Anayasası'nın da rengini biçimlendirecektir.

Tunus: Bir Kıvılcımı Anlamak

Kutlu Tunca

Ateş bir kez tutuştuğunda onu anlamak da, yorumlamak da kolaydır; çünkü ateşi, zaten ateşin aydınlığında izleriz. Oysa asıl zor olan, "kıvılcım"ı anlamaktır. Kıvılcımı anlamak ise "karanlık"la yüzleşmeyi, red gelenekleriyle, itaatsizlikle, her devrimi önceleyen yeraltı tarihleriyle bağ kurmayı gerektirir. Aksi taktirde devrimin şiirini okuyacağınız yerde sadece gürültüyü, bütün bir modern edebiyatın devrimin sonelerini yazdığı yerde sadece bir "galeyan"ı görürsünüz.

Bazen basit sorularla bile, hep 'normallik' mitleriyle varlığını sürdüren normatif düşünme adabının sınırlarına varırız. Anlayamadıkları şu: Nasıl olur da işsiz ve yoksul bir Kuzey Afrikalı gencin protest intiharı, tüm Akdeniz'i katederek, küresel güçlerce mühürlenmiş korku duvarlarında koca delikler açan bir isyan dalgasına yol açabilir ki? Nasıl olur da şu işsiz ve yoksul gençlerin protestoları, tüm halk kesimlerini ayağa kaldırarak imparatorluk mühürlü bir polis devletini yıkabilir? Hepsi bu: Bir kısa devre! İnfial, ihtimal ve ihtilal! (...) Tamam. 'Amazon ormanlarındaki bir kelebeğin kanat çırpması,

Avrupa'da bir fırtına kopmasına sebep olabilir" der, ve bunu bir doğa paradigması olarak tescilleyebilirsiniz; fakat küresel düzen böyle anlaşılmaz, böyle ipe sapa gelmez kısa devrelere tahammül edemez! *Dyab Abou Jahjah*, ABD Tunus devrimi konusunda fena "sinirli" diyor; üstelik yalnızca Amerika değil, Fransa ve hatta İngiltere de. (...) *Forbes* gibi malum iş âlemi dergilerinde, bir sokak satıcısından nasıl milyarder çıkacağına dair 'rasyonel' stratejiler açıklandığı olmuştur yakın tarihlerde, ama bir sokak satıcısının hayatından bir devrim çıkması nasıl mümkün olurdu ki? Bu, küresel düzenin bekçileri için tam bir skandaldır! Bu tür çözümsüz ve anlaşılmaz 'insanlık halleri'yle (!) karşılaştığında, batı kültürü edebi kelamına döner ve çoğu kez yaptığı gibi 'tragedya' kuramlarını devreye sokar. İyi bir sembolik taktiktir bu. Çünkü, *Tery Eagleton*'ın belirttiği gibi, "usulca ve uygun tonda 'trajik' diyerek (...)" bile olsa "her türlü söylem gölgede bırakılabilir."* İsrail'in sivilleri öldürdüğü ve ABD'nin tutumu nedeniyle şiddetle eleştirildiği operasyon sonrasında, Barack Obama

da kameralar karşısına geçip, “uygun bir tonda ve usulca” öyle demişti: “trajik!” Tunus’ta isyan sürer ve ‘esmer’ yüzlü militan bir halk ayaklanmasının görüntüleri ağlarda dolarken, haftalarca bir “sokak satıcısının hayatı”, liberal ‘insancıl’ soslar ve tragedya klişeleriyle yeniden ve yeniden hikaye edildi. Öyle dendi: *Buazizi*’nin hayatı “trajikdi, ço-ok trajik!” Yerin altında mahsur kalan Şilili madencileri yerin üstüne bir ‘yıldız’ olarak çıkartan batı medyası, “bir sokak satıcısının trajik hayat hikayesi”nden de bir “*yasemin devrimi*” çıkartmayı, onu dünya krizinin ‘yaralı’ ve ‘küsün’ orta sınıf ruhlarına armağan etmeyi denedi. Çünkü genel kural şudur: Her tragedya, bir ‘katarsis’ ile sona erer(...) Guardian’dan *Peter Beaumont*, “*itaatkâr bir evladın ölümü Tunus’un yazgısını değiştirdi*” başlığını atmış yazısına. Yazgısını değiştirmek için bile (!) “itaatkâr olması gereken bir halkı, Afrika ya da Ortadoğu’dan başka nerede bulabilirsiniz ki? Paris’ten yazan *Sabetay Varol*, Tunus mutfağından otantik örnekler verdikten sonra, Tunuslu bir dilencinin sözlerini aktarmış: “*Kimse ağzını açamıyordu, diller çözülsün yeter!*” Kanaatkâr bir devrim modeli, Doğu’dan başka nerede kurabilirdi ki?(Ama burada, bir hafta öncesine kadar, Tunus’ta “*demokratik ifade süreci işliyor*” diyen riyâkar ABD diplomatına tam karşıdan bir dublaj yapıldığı da gözden kaçmıyor elbette). Tam bir şarkiyatçı uzlaşma: “*Tunus başkadır başka*” söylemleri; ‘Tunus mu, ah, tarihte Roma’ya da kafa tutmuş şu bizim eski Kartacalı çocuk’ edaları. İtaatli, kanaat etmiş, yerel, yayılması mümkün olmayan otantik bir Kuzey Afrika devrim motifi! Fransız yorumcuların “*Ortadoğu’da 68*” yorumlarını ciddiye alan olmadı tabii ki. Bu, olsa olsa ya da şark-usulü bir Fransız ihtilaliydi, ya da-inanılır gibi değil ama, şu renkli Kafkas devrimlerinden biri! Henüz ‘kamulaştırma’lar başlamadığı için bunun “gerçek bir devrim” olamayacağını şeklindeki görüşlere gelince, bu, modern düşünce tarihinde sıklıkla tanıklık ettiğimiz bir duruma işaret eder: bazen elinizdeki ‘doğru’lar bile halüsinasyon görmenize engel değildir. Kavramlar bir kez hayatı anlamının değil, görmek istediğinizi görmenin bir aracısı haline geldiğinde, politik telelojiniz, sadece politik bir teolojiye dönüşür (...) Ateş bir kez tutuş-

tuğunda onu anlamak da, yorumlamak da kolaydır; çünkü ateşi, zaten ateşin aydınlığında izleriz. Oysa asıl zor olan, “kıvılcım”ı anlamaktır. Kıvılcımı anlamak ise karanlıkla yüzleşmeyi, red gelenekleriyle, itaatsizlikle, her devrimi önceleyen yeraltı tarihleriyle bağ kurmayı gerektirir. Aksi taktirde devrimin şiirini okuyacağınız yerde sadece gürültüyü, bütün bir moden edebiyatın devrimin sonelerini yazdığı yerde sadece bir “galeyan”ı görürsünüz. (...) 2003 senesinden beri Fransa’da sürgünde yaşayan Tunuslu yazar/politikacı ve aktivist *Sadri Khiari*, Tunus diktatörü bir halk ayaklanmasıyla devrilmeden birkaç gün önce yazdığı “*itaatsizliğin gücü*” başlıklı yazısında, bir muhalif olarak kendi sürecini örnekliyor. *Bin Ali* diktatörlüğünün nedenleri anlamak için, yıllardır okuduğu çeşitli kaynaklardan söz ederek başlıyor *Khiari*: ‘Tunus’un son iki yüz yıllık tarihini inceleyen kültürcü çalışmalar, söylem analizleri, en mikroskopik iktidar mekanizmalarının yapısökümüne girişen ya da otoritenin antropolojisi üzerine yazılmış birçok deneme. Fakat *Khiari*, yine de tüm bu çalışmalarda “*eksik kalan bir şey*” olduğunu söylüyor : “*Halk! İtaatsizlik yapan, uzun süre unutulduğunda kendini tüm dünyaya hatırlatan, ve hiçbir ön-bildirimde bulunmaksızın zorla tarih alanına giren halk.*” Ve o “eksik” , Tunus’ta bir anda tarih alanına giriverdi. Ezilenlerin yoksulluğa ve eşitsizliğe karşı duyduğu o tepeden tırnağa meşru ve militan öfke vardı bu girişte, Sfax’ın ve Gafra’nın isyancı işçileri, belki kolonyalist tarihin arkaik acılarına kadar uzatabileceğimiz bir topluluk bilinci, 21. Yüzyılda artık her ‘eylem’in radikal bir bileşeni olan ‘an’lık militan medyalar ve dayanışma ağları, ‘korku’yu yenen insani ve barikatlaşmış bir karşı-şiddetin antropolojisi ya da kasaba meydanında toplanan ve doğrudan yönetime el koyduğunu ilan eden Sidi Bou halkı insiyatifi gibi sayısız militan örgütlenme vardı. Süreç şüphesiz ki hâlâ belirsiz. Ama genç bir Arap aktivist ekliyor: ‘ve aynı anda her şey mümkün.’ İşte, devrimci an’ın büyüü.

Gözlerim Bakar da Görmez

Gömün Gömün, Zeytin Dallarının Altına

Çevre ve Orman Bakanı Veyisel Eroğlu, Alliano Antik Kenti’nin üzerinin örtülmesiyle ilgili olarak, “Alliano’nin Birkaç Yüzyıl Daha Toprak Altında Kalmasında Sakınca Yok” diyerek bakmak ile görmek arasından fark vardır deyimini doğrularcasına bir gafta bulundu Bakan “Alliano diye bir şey ortaya atıldı. Bilemiyorum, ben tarihçiyim ama arkeolog değilim. Kazı yapan, tarihi eserleri çıkaran koruyan biziz. Buralar zaten toprak altındaydı. Burayı koruma altına aldık, herhangi bir tahribat söz konusu değil. Arzu edilirse, baraj ömrünü tamamladıktan, sonra tekrar çıkarılması mümkün.” Dedikten kısa bir süre sonra Gazeteci Oben Ulu, Antik Kent bölgesinde Roma Kilisesi’nin ve çevresindeki mezarların kumla gömülmesinin unutulduğunu görüntüledi. Bakan Eroğlu’nun “Ne demek kardeşim öyle şey olur mu? Biz kime soracağız, yavaş mı çalışalım diyeceğiz. Öyle saçma şey olur mu? Neticede önümüzde bir görevimiz var. O barajı bir an önce bitirmek, bir an önce orada suyu tutup vatandaşa su vermenin gayreti içinde olacağız. Gerekli korumayı yapmışız, ne yapacaktık” demesinin üzerinden birkaç gün geçmeden Oben Ulu tarafından, Kilisenin Zeytin dalları ile örtülerek, baraj sularından “korunmaya” çalışıldığı ortaya çıkarıldı. Barajın su tutmaya başlaması sonrasında tahrip olacağı ortada olan bu kültür varlığının gözlerden kaçırılmak için zeytin dalları ile kapatıldığı anlaşıldı. Eroğlu’nun “Biz koruyoruz, koruyan biziz. Çevre ve Orman Bakanlığı tarihi eserleri, tabiat varlıklarını koruyan bir bakanlıktır.” Demesi de tıpkı, Hıran Dink’i gazete kağıtları ile üzerini örtterek korumalarına benziyor. Alliano’yi de böyle korumaya kalkışmalarını anlıyoruz. Keşke kokmasın diye zeytin dallarının arasına birkaç defne yaprağı da koy-saydınız ya..Unutmuşsunuz sayın Bakan.

De Be Wayiro

08 Ocak 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6094 sayılı kanunla 5346 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde yapılan değişiklik ile milli park, tabiatı koruma alanlarında, sit alanlarında HES'lerin kurulabilmesi yasal bir düzenleme ile desteklendiği, milli park, sit alanlarına gözünü dikmiş olan kapitalistlerin önlerindeki engeller kaldırılmaya başlanıldığı tarihte Dersim'de barajlara karşı yapılan miting karşı bir cevap oluşturdu.

Katliamlar, asimilasyon derken üst üste biriken acılar, her gelen günde dinmek yerine artış gösteriyor. Dersim halkı yerinden yurdundan edilmeye, sindirilmeye ; Dersim kültürü yok edilmeye çalışılırken "De be Wayiro" (Gel artık sahip) diye haykırıyor Dersimliler, Dersimin kronik acılarından kurtarılması için sokaklara dökülüyor.

Dersim'de yapılması planlanan 20 baraj projesinin biri olan Pülümür Vadisinde ÇED Raporunun hazırlandığı duyumunu alan Dersim'deki siyasi parti, sivil toplum örgütleri ve çevre örgütlerinin de aralarında bulunduğu 50 kurumun katılımıyla, 08 Ocak 2011 günü barajlara karşı düzenlenen mitingte binlerce kişi "Dersim'de baraj İstemiyoruz" pankartı ile 3 kilometre uzaklıktaki Marçik Köyü'ne doğru yürüyüş yaptı.

Munzur kenarında yapılan yürüyüşte kutsal saydıkları dağ ve nehirde yardım isteyen Dersimliler, Marçik Köyü'nde bekleyen köylüler ile birlikte tekrar kent merkezine doğru yürüyüşe geçti. Kitlenin Gola Çeto Parkında toplanarak gerçekleştirdikleri miting, Dersim'in kutsal bölgeleri arasında olan Gola Çeto Ziyaretinde mumlar yakılarak sona erdi.

Hasankeyfi Sohbet Çağrılar, Tehdit Ettiler

20 Ocak 2011 Tarihinde Dışişleri Balkanlığı binasında "İlisu Barajı STK'larla sohbet toplantısı" başlığı altında STK temsilcileri, DSI, Çevre Bakanlığı ve diğer devlet kurumlarından temsilcilerin katılımıyla düzenlenen toplantıda, Dışişleri Bakanlığı Çevre Birimi Başkanı olan Mithat Rende Hasankeyf konusunda hükümet politikasını açıkladı. Sohbet top-

lantısı yapılacak denilerek çağrılan STK temsilcilerini hizaya çeken Rende, İlisu Barajının yapımı konusunda devletin çok kararlı olduğunu belirtti. Rende, "Bu konuda siyasi irade kullanıldığını, master tezi olarak sunulan 'bir büyük baraj yerine beş küçük baraj' projesini kabul etmenin mümkün olmadığını söyleyerek, baraj konusunda aslında konuşulacak bir şey olmadığını ve sohbet toplantısının konusuz kaldığını" belirtti. "Boşuna birşeyler söylemeye kalkışmayın biz kararımızı verdik" tavrıyla düzenlenen toplantının sohbet değil, ikna ve tehdit toplantısı olduğu anlaşıldı.

Her Eleştiriye Dava Açıyorlar

Bergama'daki altın madeninin sahibi Koza altın şirketi madenle ilgili haberlere dava açma geleneğini yine bozmadı. İzmir'de Elele Hareketi tarafından gerçekleştirilen basın toplantısı haberi nedeniyle Evrensel gazetesi ile haberde görüşleri yer alan hukukçular ve çevrecilere 10 bin liralık tazminat davası açtı.

Davacı şirket "Provokatif, kışkırtıcı ve korku ve panik yaratma amacına hizmet" ettiğini iddia ettiği haberlerin 'Halkı altın madencilikine düşmanlaştırmak, korkutmak bilinçsizleştirmek' amacıyla hareket ettiğini ileri sürdü.

Davalar Reddediliyor, Kararlar Onanıyor...

Koza altın şirketinin de üyesi olduğu Madencilik Birliği Başkanlar Konseyi'nin Ulusal Zeytin ve Zeytin yağı Konseyi yönetim kurulu üyesi Murat Narin'in zeytinlik alanların madencilik faaliyetlerine açılmasını eleştiren ve Madencilik Birliği Başkanlar Konseyi'ni uluslararası madencilik şirketleri ve bunların yerli lobisi, kamuoyu tarafından yaygın olarak kabul ve iddia edilen bir çıkar gurubu olduğunu ifade ettiği yazısı nedeniyle Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan 25 bin liralık dava geçtiğimiz günlerde reddedildi.

Hazırlayan: Cömert Uygur Erdem

Dikili İklim Adaleti Hareketi

Oben Ulu

Rusya'da çıkan orman yangınları haftalarca söndürülemezken, Pakistan'ın 1/3'unun sular altında kaldı. 2002 yılında Avustralya'da şiddetli kurak yaşandı. Ekolojik kirizden etkilenen, evsiz kalan insanlar zorunlu göçlere maruz kaldı, mülteci konumuna düştü. Bunun nedeni de atmosfere anormal miktarlarda karbon salınan teknolojilerle enerji üretiliyor olunması.

Anormal miktarda Karbon salınımının önünü geçilebilmesi için hükümetler arası ortak bir çalışma yapılması gerekiyor. Bu gerçeğin farkında olan herkes tüm gücü ile dünyanın kalanını bu konuda uyarmak için çalışmalar yapıyor. Bizde Dikili'de bu çalışmalara kayıtsız kalmadık ve Dikili İklim Adaleti adı altında bir gönüllü birlikteliği meydana getirdik. Tüm dünya ile birlikte dünya ile eş zamanda birçok etkinliğe imza attık. İlk olarak Karagöl'e düzenlenen doğa gezisinde, hükümetlerin üzerine düşeni yapması için dünya liderlerine, 'Küresel ısınmayı durdurmak için hemen harekete geçin' mesajı gönderdik.

Cancun zirvesi ile ilgili yaptığımız eylemde "Gezegimizdeki tüm canlılar için bu kriz, insanlığın geldiği bilimsel seviye, teknolojik gelişim, yenilenebilir enerji kaynaklarının doğru kullanılabilmesiyle, şirketlerin kârları için değil de doğanın çıkarları için kullanılırsa aşılabılır. Bunun için Cancun Zirvesinden; karbon salınımının 350ppm seviyesine çekmeyi hedefleyen uluslararası bağlayıcı bir sözleşmeyi öncelikli olarak zengin ülkelerin kabul etmesini istiyoruz. Ayrıca; Türk hükümetinin tüm kirli enerji ve ulaşım yatırımlarından hızla vazgeçmesini, Biyolojik çeşitliliği ve Tabiatı Koruma Yasası'nın derhal geri çekilmesini talep ediyoruz" bildirisini okuduk.

Kısacası olup bitene sessiz kalmamak için bir araya geldik. Şirketlerin ve hükümetlerin kar amaçlı acımasız saldırısına karşı yaşamlarımızı savunmaya devam edeceğiz. Hidro Elektrik Santrallere (HES), termik santrallere, kirletici sanayiye, çok uluslu şirketlere, nükleere, savaşlara, siyanürle altın çıkarılmasına, GDO' lu gıdalara karşı yaşanılabilir bir dünya kurabiliriz.

Cancun'dan Gerze'ye İklim Adaleti Hareketi: “Gerçekçi” Olma Zamanı

Stefo Benlisoy

Ekolojik krizin tüm görüngüleri alarm verir, ekosistemlerin büyük çoğunluğu giderek onarılması neredeyse imkânsız bir tahribata uğrarken yeryüzü egemenlerinin iklim değişiminin kontrolden çıkmasını engellemek için topladıkları Cancun'daki 16. Taraflar Konferansı'nda durumu "idare etmek" dışında bir sonuç çıkmadı. Artık neredeyse yirmi yılı geride bırakan "uluslararası toplumun" iklim krizine çözüm getirme "performansı" değerlendirildiğinde söylenebilecek tek şey ortada topyekûn bir başarısızlıktan, bir iflastan başka bir şeyin olmadığı.

Bu başarısızlık elbette meseleye nereden, hangi zaviyeden bakıldığıyla ilgili bir yargı. Neticede egemenler bu son yirmi yıl içerisinde atmosferin metalaştırılması ve iklim krizine piyasa mekanizmalarını devreye sokarak yanıt verme hususunda epey mesafe kat ettiler, oldukça "başarılı" oldular. Egemenler ekolojik krizi, doğanın metalaştırılmasını katmerleştirmek için bir fırsat olarak değerlendirmekteler. Bu anlamda Cancun zirvesinin sonucu, iklim kapitalizmi açısından yeni bir "ileri adım" olarak, bir yıl önce Kopenhag zirvesinde ciddi yara alan yeşil kapitalizmin imajını yeniden parlatmak olarak değerlendirilebilir elbet.

Cancun'da, iklim değişiminin kontrolden çıkmasına yol açacak eşğin geçilmesini engellemek için zorunlu olan, sera gazı emisyonlarının 2015 yılında zirveye ulaştıktan sonra 2050 yılına kadar yüzde 80-90 oranında azaltılmasına ilişkin zorunlu ve

bağlayıcı bir indirimle dair neredeyse hiçbir şey söylenmedi. Üstelik anlaşma metninde zikredilen "gönüllü taahhütler" yerine getirilse dahi gezegeni, ani iklim değişimini engellemek için sınır olarak gösterilen yeryüzü ortalama sıcaklığında 1 veya 2 derecelik bir artıştan çok daha ötelere 3 ile 5 derecelik bir artışa götürmeye aday. Anlaşma metni iklim krizinin önüne geçmede temel paradigmanın piyasa mekanizmaları olduğunu kuvvetle onaylıyor bir kez daha. Ormanların metalaştırılmasına son noktayı koyacak REDD, karbon ticareti, yoksul güneye mali yardımlar gibi mekanizmaların tümü egemen sınıfın krizi yönetmede piyasayı en büyük araç olarak gördüğünü gösteriyor.

İklim krizinden en çok etkilenecek güneyin yoksul halklarının emisyon indirimlerine gitmelerini sağlayacak ve iklim değişimine "adapte" olmalarını sağlayacak kuzeyin mali yardımı konusunda ise bol nutuktan başka bir şey işitilmedi. Üstelik böylece devasa bir hedef için önerilen cılız kaynaklar, ABD'nin Füze Kalkanı projesi için öngördüğü mali kaynaktan bile daha az. Egemenlerin öncelikleri hususunda daha açık bir örneğe ihtiyaç var mı? Yine iklim değişiminden en olumsuz etkilenecek ülkelere (okyanustaki küçük ada devletleri) yapılacak mali yardımın, bunların başta ABD olmak üzere kuzeyin zengin ülkelerinin iklim ajandasına uyum sağlamalarını sağlayacak bir rüşvet olarak değerlendirmek de mümkün. Neticede bu ülke elitleri, içerisinde ekolojik ve toplumsal sicili malum Dünya Bankası'nın

da yer aldığı mali “yardım” mekanizması sayesinde bir önceki Taraflar Konferansı’ndaki eleştirilerinden geri adım atıyorlar. Öte yandan, daha kısa bir süre önce Meksika Körfezi’nde dünyanın en büyük ekoloji felaketine imza atan BP, Rusya ile Kuzey Buz Denizi’nde fosil yakıtlar arama konusunda anlaşmıştı. Büyük fosil yakıt şirketleri büyük ölçüde halkla ilişkiler işlevi üstlenen yenilenebilir enerji konusundaki yatırımlarını kriz sonrası iyice kısarak gezegenin son fosil yakıt kırıntılarına el koymak için her yola başvuruyor.

Daha fazla söze hacet yok. Egemen küresel siyasi ve ekonomik yapının ekolojik krizi önlemek bir yana etkilerini sınırlama noktasında dahi iflas ettiği aşık. Sadece iklim krizi düşünüldüğünde dahi küresel egemenlerin çok değerli yirmi yılı çaldıklarını söylemek mümkün ve artık krizin kontrol edilemez boyutlara varmasını engelleyecek zaman aralığı oldukça daralmış durumda. Böylesine bir bilançoya rağmen Cancun’da Birleşmiş Milletler sürecinin bir şekilde devam etmiş olmasını, alınan cılız kararları dahi bir “ilerleme”, “doğru yönde atılmış bir adım” olarak görenler içinse söylenebilecek çok az şey var. Cancun’da alınan kararlara tek başına karşı çıkma cesaretini gösteren Boliviya’nın BM elçisi Pablo Solon’un da vurguladığı gibi, “yanlış zaferler, yanlış anlaşmalar gezegeni kurtarmayacak”. Bugün iklim krizi karşısında hiçbir şey yapmamaktan daha kötü olan bir şey varsa o da bir şeyler yapıyormuş gibi görünmektir. Cancun’daki süreçte başta ABD olmak üzere zengin kuzey ülke temsilcilerinin aldıkları tavır da budur ve iklim adaleti hareketinin birincil görevi yeryüzündeki yaşam üzerine oynanan bu oyunun gerçek karakterini ifşa etmektir.

İklim krizi gelecek kuşakları ilgilendiren, “çocuklarımızın”, “torunlarımızın” maruz kalacakları bazı olumsuzluklar yaratacak bir olgu değil. Geride bıraktığımız yıl iklim krizinin etkilerinin daha şimdiden, henüz yeryüzü ortalama sıcaklığında bir dereceden az bir değişim olmuşken, dünya ölçeğinde yüz milyonlarca insanın hayatını doğrudan tehdit eden bir mahiyete kavuştuğunun açık göstergeleriyle doluydu. Rusya’daki orman yangınları ve Pakistan’daki muazzam felaketin yaraları daha sarılmamışken Brezilya, Avustralya ve Sri Lanka’dan sel haberleri geldi. Bir yandan küresel sermayenin kâr hırsı öte yandan iklimin giderek istikrarsızlaşmasının kısılcacı altında dünya gıda fiyatları yeniden rekor seviyelere ulaşıyor ve yeryüzündeki milyarlarca insan için gıda ve temiz suya ulaşma giderek daha zor hale geliyor. İklimin istikrarsızlaşmasının bedelini daha şimdiden küresel güneyin yoksul halkları ödemeye başladılar ve içine girdiğimiz yılın bu açıdan daha farklı olacağını söylemek ne yazık ki mümkün değil.

Türkiye’de ise AKP iktidarı krizi aşmanın yolunu emek ve doğanın üzerindeki sermaye baskısını yoğunlaştırmakta buluyor. Alternatif Enerjileri düzenlediği yasa ile doğayı sermayenin hizmetine açıyor. Yetmiyor, önümüzdeki günlerde Meclis’te tartışılmaya başlanacak Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma kanun tasarısı doğal ve kültürel ortak varlıkların tamamını sermayenin sömürüsüne açık hale getiriyor. Tasarıda kullanılan “üstün kamu yararı” ve “stratejik kullanım” gibi ifadelerle do-

ğal alanların korunması siyasi iktidar ve sermayenin insafına bırakılıyor. Öte yandan AKP’nin sermaye birikim stratejisi çerçevesinde doğa ve emeğin sömürüsünü katmerlendiren nükleer, HES, termik santral girişimleri karşısında oluşan muhalefet hareketleri giderek seslerini daha gür duyurmaya başlıyor ve Türkiye’de emek ve doğanın sömürüsüne karşı kitlesel ve militan bir direniş cephesinin potansiyellerini açığa çıkarıyorlar. Bu noktada bu yerel hareket ve mücadelelerin birbirleriyle etkileşime geçmeleri, dayanışmaları ve taleplerini ortaklaştırmaları önem kazanıyor. Tekil muhalefet odaklarının, doğa ve emeğin topyekûn sömürüsüne karşı daha bütünsel ve küresel bir algı oluşturmaları, hareketlerin sürekliliğini sağlayacak ve söz ve eylem kapasitelerini de arttıracaktır. Bu bağlamda Gerze’de termik santrallere karşı oluşan muhalefetin önyak olmasıyla birçok başka hareketin de katılımıyla gerçekleştirilen İklim Adaleti Buluşması, devamının getirilmesi gereken önemli bir örnek oluşturuyor.

Bugün çok daha yüksek sesle haykırmak gerekiyor: Sermaye kendi yarattığı krizleri çözemez. Olsa olsa kendi yarattığı krizlerin maliyetini aşağıdakilere çıkartır. Müesses nizam ekolojik krizin “çözümü” konusunda bugüne kadar gösterdiği performansla yeryüzündeki yaşamı uçurumun kenarına getirmiştir ve artık siyasal ve ahlaki meşruiyetini yitirmiştir. Ekolojik kriz karşısında çözümü egemenlerden beklemek beyhudedir. İçinde bulunduğumuz kapitalist uygarlığın krizinden ancak yeryüzünün tüm iklim kurbanlarının ve ezilenlerinin mücadelesiyle çıkabileceğimizi durmaksızın savunmak gerekiyor. Doğayı ve emeği özgürleştirmeyi esas alan kitle mücadelelerinin boy vermesine katkı sağlamak önümüzdeki dönemin en yakıcı görevini oluşturuyor. Bu noktada geleceğin dünyasının ipuçlarını veren felaket haberlerinin yanında aynı geleceğin işaret fişekleri de ilk kıvılcımlarını saçmaya başladılar. Geçtiğimiz haftalarda Cezayir ve Tunus’ta gerçekleşen yeni yılın ilk ayaklanmalarında kitleler sömürü ve baskıya sonsuza dek katlanmayacaklarını bir kez daha gösterdiler. Tunus’ta diktatörlüğü deviren halk hareketi geleceğin umudunun nerede yattığının bir ilk işareti.

“Gerçekçi” olmak adına iklim krizinin önlenmesi, ekosistemlerin onarılması için krizi bizzat yaratanlardan gelecek başarısızlığı defalarca kanıtlanmış sözde çözüm kırıntılarına bel bağlamak, “sonuç alıcı” olmak adına projeciliğe, lobiciliğe sivrulmek, egemenleri “ikna” etmeye çalışmak kadar (olumsuz anlamda) “ütopik” bir tutum yok bugün. Egemenlerden ekolojik kriz karşısında aktif tutum almalarını beklemek, hükümetleri ya da sermaye çevrelerini küresel eşitlik ve adalet ilkeleri çerçevesinde iklim kurbanları lehine harekete geçmeye teşvik etmek ham hayalden ibaret. Gezegen üzerindeki yaşamı savunmak için ekolojik kriz karşısında “liderleri” ikna etmeye dönük bir hat yerine bütünsel, “sistemik” çözümler aramak, bu çözümleri pratikte sınamanın yollarını bulmak ve bu yolda aşağıdakilerin gücünü seferber etmekten başka yol yok. “Gerçekçi ol, imkânsız iste” sloganı hiç bugünkü kadar “gerçekçi” olmamıştı.

Cancun'da Kapitalizmin Sınavı: COP15+1'den Elimizde Ne Kaldı?

Ethemcan Turhan

Dünya'nın iklim değişikliği ajandasına bir çentik daha atıldı. Her sene olduğu gibi bu sene de BM'ye üye ülkelerin delegeleri, iş dünyasının muktedirleri (ki bu ilk iki grubun geçişken sınırları olduğunu biliyoruz), medya muhabirleri ve bir iki ayrıık ses çıkarmalarına "müsamaha gösterilen" sivil toplum camiası. Bir oto-yönetim/paylaşım/direnış biçimi olarak dünyayı heyecanlandıran Zapatistaların memleketi Chiapas'a 1000 km uzakta Meksika'da Yucatan yarımadasının ucunda, paket turların gözdesi Cancun'da toplandı bu sefer dünya iklim camiası ve Bolivya'nın ayrıık sesi haricinde Kopenhag'ın üzerinde uzlaşa bile sağlanamadan, sadece not altına alınan çıktılarının üzerine tüy kondurdular.

Nick Buxton'ın Transnational Institute için yazdığı Cancun değerlendirilmesinde* belirttiği gibi esasında Cancun'da belirgin olan tek şey kralın çıplak olduğuydu. Evet, kral (yahut Negri ve Hardt'ın tanımlamasıyla İmparator) çıplak, hepimiz bunun farkındayız ama nezaketten hiçbirimiz bunu söyleme cesareti gösteremiyoruz. Bunun için de içimizdeki coşkulu çocuk ruhuna ihtiyacımız var. Bağıra bağıra söylemek için şunu: "Biliyoruz ki siz ve piyasalarınız çıplak bir gerçeklikten ibaretsiniz. Bu gerçeklik adaletsizliğin ve sömürünün çıplaklığı".

Aralık 2010'da Cancun'da gerçekleşen iklim değişikliği zirvesi COP16, geçen sene Kopenhag'da gerçekleşen şa'saalı

* <http://www.tni.org/article/cancun-agreement-stripped-bare-bolivias-dissent>

COP15'in aksine ne onlarca devlet liderine ev sahipliği yapıtı ne de yazılı/görsel medyada kıyamet alameti gibi "dünyanın sonunu önleyecek adım" olarak yansıtıldı. Bizler biliyoruz ki, Kopenhag'ı Cancun'a bağlayan yol bir çıkmaz sokak. Cancun'daki COP16'nın tüm tantanasına, küresel "ortalama" sıcaklık artışını 2°C ile sınırlandırmaktan bahseden boş retoriğine rağmen Climate Action Tracker* ekibinin Cancun sonrası taahhütler dikkate alınarak yaptığı tahminler en iyi ihtimalle 2.6 ile 4°C arasında bir yere gitmekte olduğumuzu söylüyor. Bu en özet haliyle yerel yaşam birimlerinin yıkımı, artan kentsel nüfus, çoğalan doğal afetler, çarpıklaşan sosyo-ekolojik ilişkiler ve suçsuz olanların cezayı çektiği daha da adaletsiz bir dünya demek. Cancun'dan sonra elimizde kalan ise bir dizi niyet mektubu, daha geçtiğimiz yıl Güney Afrika'da Eskom şirketine ait dünyanın 4. en büyük termik santrali Medupi'ye 3.76 milyar dolar kredi veren Dünya Bankası'na yönetimi verilmiş bir yeşil uyum finansman paketi ve orman tanımı bile sorunlu olacak şekilde karbon piyasalarının REDD+ mekanizmasıyla tropik ormanlara açılması şeklinde. Anlayacağınız Cancun'da kazanan, bu sayıda okuyacağınız Patrick Bond'un da belirttiği gibi, kapitalizm oldu.

Tarihten Bir Sayfa: Cancun'un Mirası

8 yıl kadar öncesine gidelim. 10-14 Eylül 2003 tarihlerinde Cancun'da aralarında direk olarak kanbağı olmasa da COP16'nın üvey babası sayılacak bir toplantı yapıldı. 1999'da Seattle'da şamarı yiyen Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), daha sonra örgütlü sesleri engellemek, adil olmayan ticareti devam ettirmek ve tarihsel üçüncü dünya sömürsünü yeni binyıla taşımak için toplandığı Katar'ın Doha kentinde görüşmelerin rüşvet/tehdit eksenine rağmen kilitletmesinin ardından 2003 Eylül'ünde Cancun'da toplandı. İlginç bir ayrıntı, 8 yıl önce Cancun'da ABD Ticaret temsilcisi olan Robert Zoellick'in bugün itibarıyla Kopenhag-Cancun hattında oluşturulan Yeşil İklim Fonu'nun idaresi verilen Dünya Bankası'nın başında olması. O günlerde müzakerelerin kilitletmesinin nedenini geliştirmekte olan bazı ülkelerin laftan eyleme geçememesi olarak görüyordu Zoellick ve ekliyordu "Bu veya şu şekilde [üçüncü dünyadaki] piyasaların birer birer açılmasına devam edeceğiz".

2010'daki Cancun iklim zirvesi de bundan pek farklı ol(a)madı. Buna neden olan yapısal faktörler bir yana, sosyal hareketleri dışarıda bırakmak için hazırlanan herşey tıkr tıkr işledi. Gözlemci sayısı azaltıldı, sosyal hareketler ve sivil toplum temsilcileri Meksika ordusunun koruduğu otoyollarla ayrılan başka toplantı merkezlerine sıkıştırıldı, konferans merkezine ulaşmak için bir katılımcının sözüyle "kıyamete giden" bir otobüsü yalalamak ve yarım saat yol gitmek zorunda kaldılar. Yani değil muhalefet etmek, müzakereleri takip etmek bile başlı başına bir işti Cancun'da. Dahası Bolivya haricindeki geliştirmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelerin peşisıra takılıp "yeter ki imza atalım da ne olursa olsun" psikozuna girmiş bulundular. Anlayacağınız Cancun, Kopenhag'ın vücuda geldiği yer oldu: iklimin bileşenlerini, ormanları, okyanusları, atmosferi, yer küreyi ve halkları piyasalara katmak için atılmış bir adım.

Kafayı Kuma Gömen Ülke: Türkiye

Boğaziçi Üniversitesi'nden Zeynep Kadirbeyoğlu, geçtiğimiz sene yayınlanan çevresel göçün sonuçlarıyla ilgili bir makalesinde** söyle diyordu: "Türkiye'de ekonomik kalkınmacı zihniyete, modernizasyon-amaçlı çevresel dönüşüme karşı örgütlü bir sivil toplumla cevap verilemedi. Bu nedenle çevresel nedenlerden kaynaklı göç doğal/normal bir olay olarak görüldü ve karar vericiler deveküşları gibi kafalarını kuma gömerek vaziyeti gözardı ettiler. Kalkınma için birşeyleri feda etmek tüm vatandaşların görevi olarak görüldü".

İklim krizi, Türkiye'nin kırılgan olan göç coğrafyasını daha da dağıtacağına benzerken Türkiye, özel şartlarının diğer ülkeler tarafından kabul edilmesine sırtını yaslayarak, azaltım alanında elle tutulur bir hedef alamayan, ayak sürüyen bir ülke görüntüsünden Cancun'da da kurtulamadı. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın geçen sene alelacele "taslak" diye damga vurarak Kopenhag'da sunduğu İklim Değişikliği Eylem Planı üzerine yeniden bir yan etkinlik yapan delegasyonumuz geçen sene farklı olarak ne söyleyebildi, pek bilemiyorum. Öte yandan TÜSİAD'da Cancun'da bir yan etkinlik yaparak iklim değişikliğiyle mücadelede özel sektörün etkisine vurgu yaptı. Herhalde kimse "verimlilik, istikrar, karbon piyasaları, yeşil büyüme" lafları arasında ekosistemleri yokeden HES patlamasından, küresel etkileri kadar yerel etkileri de çevresel adaletsizlik yaratan termik santral anlaşmalarından ve nükleer imzalardan bahsetmemiştir. Neticede elimizde var sıfır. Küresel anlaş(ama)manın belirsizliği gibi Türkiye'nin iklim politikası da iyi niyetle örülü bir dizi ekolojik modernizasyon hikayesinden öteye geçemiyor. Öte yandan kalkınmacı ısrarıyla Türkiye halkından sürekli olarak birşeyleri feda etmesini istiyor.

MAI ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu'nun hazırladığı 2003 DTÖ Cancun zirvesinin değerlendirmesi ne hikmettir ki 2010 Cancun İklim Zirvesi'nde Türkiye'nin kaçak oynayan ülke pozisyonuna da ışık tutuyor:

*"nüfusunun %40'ı direkt olarak tarımdan ve en azından %15'i de tarımsal kökenli sanayiden (Turizm hariç) geçinen bir ülkenin nasıl olup ta kendi tarım üreticilerinin çıkarlarını korumaya çalışan G21'ler içinde değil de "Tarımdaki desteklemeleri kaldırmamakta" direnen ve böyle yapmakla Türkiye'deki tarım üreticilerinin daha da yoksullaşmasına yol açan bir blogun [geliştirmekte olan ülkeler] yanında yer alması çok tartışılacaktır." ****

Türkiye, Cancun'a da kafasını kuma gömerek, bir kısmını sermaye temsilcilerinin – olağan şüpheliler- oluşturduğu 90 kişilik bir kadroyla katıldı. Aslında kendisi kafasını kuma gömse de 1990-2007 arası %119'luk seragazi salım artışıyla ve ABD'nin kendi katılmadığı sürece hediye ettiği piyasa mekanizmalarını içeren Kyoto Protokolü'ne yakın zamanda katılmasıyla, dün-

** Kadirbeyoğlu, Z. (2010) "In the land of the Ostriches: Developmentalism, Environmental Degradation and Forced Migration in Turkey" T. Afifi & J. Jager (der.) Environment, Forced Migration and Social Vulnerability içinde. Heidelberg: Springer, sf. 223-234.

*** <http://www.antimai.org/can/grupcancunde1.htm> adresinden 2003'te Cancun'daki DTÖ zirvesine ilişkin MAI ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu'nun detaylı bir değerlendirmesine erişilebilir.

yanın gözünün önünde Türkiye de var artık. Hiç değilse mantar gibi çoğalan gönüllü karbon kredisi şirketleri ve piyasalara sunulan ekolojik varlıklarıyla. Lakin kral çıplak olduğunun farkında olmaması bir yana, iklim sistemini tüm dünyadaki – ve elbet Türkiye'deki - yaşamı etkileyecek şekilde değiştirecek bir sonuca "Türkiye istediğini almıştır" diyecek kadar miyoplukla da cebelleşiyor.* İklim başmüzakerecisi büyükelçi Mithat Rende'nin muhalif seslere karşı "Politize ediyorlar. Bazıları siyasi saik ve amaçlara hizmet ediyor." demesinde haklılık payı var.** Çünkü iklim adaleti mücadelesinin ekolojii politize ederek, ekolojik krizin sermayenin kriziyle kol kola gittiğini göstermesi herkesin hoşuna gitmiyor. Lakin sayın büyükelçi havayı, suyu, yaşamı özelleştiren neoliberalizmin de bir siyasi saik ve amacı olduğunu unutuyor. Dahası iklim krizinin, sermayenin krizi gibi ulus devletlerin sınırlarını tanımayacağını da hatırlamıyor.

Sonsöz Niyetine

Amerikalı muhalif müzik grubu Pennywise'in Land of the Free? (Özgürlerin Ülkesi Mi?) adlı albümlerinin 13. parçası şöyle başlar:

"Olan biteni anlayamıyorum, nasıl olup ta birilerinin her geçen gün daha da kötüye gidecek şekilde [acıya] yol açtığını duruşumuzu göstermenin vakti geldi şu anda burada oturuyor ve düşünüyorum hepimiz farkedip birşeyleri yakana kadar kaç kişi daha ölecek "

Cancun'daki sonuçla ilgili gözlerimizin önünde olan birşey varsa o da her ne kadar çok taraflı müzakereler henüz tam anlamıyla (Kopenhag'da örneğini gördüğümüz) DTÖ cinsi kapalı kapılar ardında karar alınan süreçlere dönmediyse de hiç kimsenin elindeki kalkınmacı kartı iklim krizinin karşısında masaya atmasına engel olamadı. Bundan sonraki durak olan Güney Afrika'nın Durban kentinde ise muhtemelen Afrikalı yerel sosyal adalet hareketlerinin çağrısıyla piyasaların adalet dağıtamayaacağı daha net olarak duyulacak. Bizim işimiz olan şey ise bunu ummaktan fazlasını yapmak: İklim krizini bir kalkınma meselesi çerçevesinden kurtararak, sosyal olarak adil, eşit ve ekolojik bir yaşamın temellerini kurmak. Önümüzdeki genel seçimler belki de ekolojik bir adalet mücadelesinin diğer ülke sorunlarıyla kol kola taşınması gereken bir süreç olabilir. Türkiye'de büyüyen iklim adaleti hareketi de bu sürecin örgütleyenlerinden olacaktır.

Honduras: Yerli Halklar Barajlara Karşı Harekete Geçiyor

2010 Ekim ayı başlarında Tulupanes, Pech, Miskito, Maya-Chortis, Lenca ve Garifuna haklarının üyeleri ve çeşitli örgütlenmelerin temsilcileri, Honduras'daki mevcut insan hakları durumunu ve çevre sorunlarını tartışmak üzere bir araya geldi. Toplantı, hükümetin 41 adet hidroelektrik baraj projesinin inşası için Honduras nehirlerinin kullanımını onaylayan bir yasa paketini onaylamasından 1 ay sonra gerçekleşti. Haklar için Eylem koordinatörü Annie Bird, "bu barajların çoğu yerli toplulukları olumsuz etkileyecek" diyor. Buna rağmen hükümet, yasa paketi onaylanmadan önce yerli topluluklara danışmak ya da onların onayını almak gibi bir zahmete girmedi.

2 gün süren toplantı sonrasında yayınlanan bildirimde, bu yasaaların 2009 Haziran askeri darbesiyle başlayan ve sürmekte olan saldırının son bir halkası olduğu belirtildi. Toplantıda "İklim değişikliğinin Honduras'daki etkileri çeşitli yönetimler tarafından görmezden gelindiği, biyoçeşitliliğin ve dünyada küresel ısınmadan en çok etkilenen ülkelerden biri olarak tanımlanan Honduras'ın yıkımını önleyecek uygun tedbirler alınmadığı." vurgulandı. Ayrıca "Temiz Gelişme Mekanizması (CDM), Ormansızlaşmadan ve Ormanların Tahribinden Kaynaklanan Emisyonların Azaltılması (REDD) gibi mekanizmaların, yüzyıllardır kolladığımız nehirlerle ve ormanlara el koyan Birleşmiş Milletler Karbon Fonu kaynaklı araçlarla köleleştirildiği" belirtildi. Büyüyen "çevre krizi" ile "enerji bağımlısı zengin ülkeleri ihtiyaçları, nehirlerin sistematik yıkımını ve aşırı petrol kullanımını tetiklediği de açıklandı. "Eskimiş" olarak niteledikleri standart gelişme modelinin sorgulanması gerektiğini belirten katılımcılar, barajların inşasına karşı "tetikte" ve hakları için harekete geçmeye hazır olduklarının altını çizdi. Ayrıca toplantıya katılanlar, İnsan haklarının savunusunu temel alan ve "eski model" in dayandığı ataerkil sistemde kadınların karşılaştığı hak ihlalleri nedeniyle ulusal ölçekte bir yerli ve siyahi kadınlar toplantısına önyak olacak bir örgütlenmenin kurulması için uzlaşmaya vardı.

Intercontinental Cry'daki İngilizce'sinden kısaltılarak çevrilmiştir.

Çeviri: Kutlu Tunca

* Radikal Gazetesi 18.12.2010 <http://bit.ly/dPiabN>

** Radikal Gazetesi 25.12.2010 <http://tinyurl.com/23vugmf>

İklim Adaleti İçin Gerze Bildirgesi

27-28 Kasım 2010

İklim Adaleti Koordinasyonu

İklim değişikliği dünyadaki tüm canlılarının en önemli sorunu olarak önümüzde duruyor. Mevcut iklim kaosu, kökleşiyor... İklim değişikliğinin neden olduğu kuraklıklar, kasırgaların yol açtığı korkunç seller, su kirliliği, erozyon ve toprak aşınmaları ve neoliberal saldırının yarattığı çevre felaketlerinin yıkıcı etkileri binlerce insanı yerinden ediyor. Uluslararası Göç Organizasyonu, iklimden dolayı yerinden edilmiş insanların sayısının 200 milyona ulaştığını belirtiyor.

İklim değişikliği, insanların karnını doyuran, sırtını giydiren çiftçilerin yaşamlarını umutsuz kılıyor, onları şehirlere göç etmeye zorluyor.

Gelişmiş ülkeler, sanayileri, gıda üretim ve dağıtım sistemleri ile neden oldukları sera gazı emisyonlarını azaltmamak için her türlü oyuna başvuruyor. Gelişmiş ülkelerin küresel şirketleri, kirletiyor, yanlış çözümler üretiyor ve her şeyin sonucunda kârlarına kâr katıyor. Bu nedenle iklim müzakereleri, gelişmiş ülkelerin piyasa kapışma alanına dönüyor.

BM iklim değişikliği 16. Konferansı (16.COP) görüşmesinin yapıldığı Meksika Cancun'da binlerce insan dünyanın geleceği için sokakları dolduruyor. Bu zirveye Türkiye Hükümeti de katılıyor. Bizler, Gerze'den iklim adaleti isteyen kurumlarla birlikte Cancun sokakları'na sesleniyoruz.

Kyoto Protokolü'nü imzalayan Türkiye'nin kömüre dayalı enerji sistemlerinden, termik santrallerden vazgeçmesi beklenirken, Türkiye önümüzdeki yıllarda 100'den fazla termik santral yapılması için kolları sıvadı. 2000'e yakın Hidro Elektrik Santral (HES) inşaatı için düğmeye bastı. Ülke yüzölçümünün yüzde 54'üne yakın bir alanında maden aranması için şirketlere ruhsat verdi.

Ancak, Türkiye'de bizler enerjinin ekolojik, demokratik şekilde planlanması yoluyla enerji sorununun aşılabileceğini düşünüyoruz. Buradan hareketle Türkiye'nin en önemli halk hareketlerinden biri olan Gerze Termik Santral karşıtı mücadelenin ev sahipliğinde, 27-28 Kasım 2010 'da Yeşil Gerze Platformu, Bartın Platformu, Yalova Çevre Platformu ve Erzin Çevre Platformu'nun çağrısıyla, Ekoloji Kolektifi, Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu, Gerze Belediyesi, GDO' ya Hayır Platformu, Biga Çevre Platformu, TMMOB Ankara İKK, Çevre Mühendisleri Odası, Ekolojik Yaşam Derneği, Doğa ve Çevreyi Koruma Derneği, Saklıkent Koruma Platformu, Bolkarları Koruma Platformu, Hasangazi Köy Meclisi Derneği, Porsuk Köy Meclisi Derneği, Maden Köyü Çevre Platformu, Tüketici Dernekleri Federasyonu,

Kimya Mühendisleri Odası, Amasra Belediyesi, Bartın Belediyesi, Zonguldak/Musul Çevre Platformu, Erzin Gönüllüleri Derneği, Çetko, Çevre Hukuku Derneği, Sinop Platformu, Sinop Çevre Dostları Derneği, Ayancık Çevre Platformu, Karadeniz İsyandır, Munzur Koruma Derneği'nin desteğinde Gerze'de toplandık. İki gün boyunca tartıştık. Tartışmalarımızın sonucunda taleplerimizi belirledik.

- Hükümetler, ormanları korumalı. Çölleşmiş orman arazilerini yeniden ağaçlandırmalı. Bunu, köylülerin toprak ve kendi mülkiyetleri üzerindeki özerkliklerini, haklarını veya kontrollerini sınırlamadan yapmalı.

- Şirketlerin monokültür ekim yapmalarına izin verilmemeli. Yerel halkların ve köylülerin mülki ve kültürel hakları tüm iklim anlaşmalarında açıkça tanınmalı.

- Kuraklığa, küresel ısınmaya ve toprağın tuzlanmasına karşı dayanıklılığı arttırdığı savıyla önerilen organik gübre (biochar) ve genetiği değiştirilmiş organizmalar gibi doğayla bağdaşmayan öneriler kabul edilmemeli.

- Küresel şirketlerin daha çok kâr elde etmek adına insanlığın ve yeryüzünün geleceği ile oynamalarına izin verilmemeli.

- Dünya Bankası'nın içinde yer aldığı, iklim değişikliğini kontrol etmek için kullanılan fonlar ve ilgili politikalar reddedilmelidir. Piyasa temelli iklim koruma mekanizmaları yerine, halkların ve doğanın çıkarlarını koruyan adil, paylaşımcı, eşitlikçi ve dayanışmayı esas alan politikalar üzerinde durulmalıdır.

- Küresel emisyonu %75'e kadar azaltılabilecek "biyoçeşitliliği arttırdığı bilimsel olarak kabul gören köylü üretiminin desteklenmesi; toprağın organik materyallerinin iyileştirilmesi, endüstriyel et üretimi yerine doğa ile barışık et üretimine geçilmesi, yerel piyasaların genişletilmesi, çölleşmenin durdurulması, entegre orman yönetiminin uygulanması gibi önermeler dikkate alınmalı.

- Köylü tarımı yeryüzünün karbon dengesine olumlu bir şekilde katkıda bulunur, küreyi soğutur. Ayrıca kadın ve erkek, 2,8 milyar insana iş sağlar. Açlık, sağlıksız beslenme ve günümüz gıda krizi ile başa çıkmada en iyi yol köylü üretimidir.

- İnşaat, çimento, katı atık gibi yoğun enerji tüketimine yol açan sanayilerin güney ülkelerine kaydırılmasına karşı ortak mücadele edilmelidir.

fotoğraf: Hatice Kurşuncu

• Kentlerde yaşanan her yeni yapılaşma girişimi kırsal alanın tahribini, daha çok enerji ve daha çok kirlenici sanayi talebini doğurur. Bu nedenle, konutun bir yatırım aracı olarak kullanıldığı kentleşme biçimi terk edilmeli, yoksulların evlerine göz koyan dönüşüm politikalarından vazgeçilerek, adil, insanca yaşanabilir yaşam çevreleri oluşturulmalıdır.

• Konut açığı yaşanan yerlerde, çalışma alanlarıyla ilişkileri kullanarak ucuz kiralık sosyal konut alanları oluşturulmalı; konut açığı bulunmayan yerlerde konut üretimi derhal durdurularak Toki'nin ve özel sektörün elinde bulunan konut stoğu fazlası düşük kira bedelleriyle halka sunulmalıdır.

• Tüketim alışkanlıklarını değiştiren, kentleri kırlardan koparan, alış veriş merkezli yaşam alışkanlıklarının değiştirilmesi için, kent ve kırsal uyumunu esas alan enerjide planlama yaklaşımları ön plana alınmalıdır.

• Fosil yakıtla dayalı enerji üretim sistemleri ile, tarımsal ürünlerin yakıt haline getirilmesine karşı enerjide köklü dönüşümü esas alan bir uluslararası sözleşme anlayışı için çaba sarf edilmelidir.

• Bölgesel üretim ve tüketim politikaları geliştirilerek, uzun yol kat edecek taşımacılık talepleri azaltılmalı, yolcu ve yük taşımacılığında petrole dayalı sistemler yerine raylı sistemler ve deniz yollarının kullanılması sağlanmalıdır,

• İklim değişikliğine yol açan, tarım, gıda, enerjinin kar için üretilmesine dayalı endüstriyel tarzlar yerine, doğanın ve toplumun

yaşamını dikkate alan enerji, tarım, gıda sistemleri desteklenmelidir.

• Toprak hakkı ve mülklerin iadesi, gıda egemenliği, suyun bir canlı olarak hakkını savunma ve koruma ve tohumları kullanma, saklama, satma ve değiştirme hakkı, yerel pazarların artırılması ve teşviki vazgeçilmez koşullardır. Ancak böylece biyolojik çeşitliliği korumaya ve iklim adaletini sağlamaya dönük üretim tarzları dünyayı beslemeye ve yeryüzünü soğutmaya devam edebilir.

• Enerji santrallerinin faaliyete geçmemesi durumunda, bu işletmelerin sahibi şirketlere, tahkim anlaşmaları nedeniyle yoksul ülkeler milyarlarca dolar tazminat ödemek zorunda kalmaktadır. Bu uygulamalar mahkemeleri işlevsiz kılmakta, tüm güney ülkelerinin başında demokles'in kılıcı gibi sallanmaktadır. Bu nedenle tahkim anlaşmalarına bir son verilmelidir

• Suyun, havanın, toprağın korunmasını canlıların en temel yaşam hakkı olduğunu kabul ediyoruz. Bu hakların Anayasaların temel hak ve özgürlükler kısmında koruma altına alınması amacıyla gerekli yerel, ulusal ve enternasyonel çaba ve çalışmalar için mücadele edilmesi gerektiğini vurguluyoruz.

• Tüm canlıların yaşadığı dünyayı tehdit eden, sadece şirketlere kâr sağlayan, enerji maskeli HES'ler ve termik santraller ile yerüstü, yeraltı zenginliklerini talan eden ve doğayı dönüşü olmayacak biçimde kirlen maden aramaları durdurulmalıdır. Bu süreci hızlandıran yasaların, uluslararası sözleşmelerin geri çekilmesi gerektiğinin altını çiziyoruz.

İklim Adaleti Buluşması Atölye Çalışması Sonuçları

1. Atölye

Ekoloji, İklim Adaleti ve Termik Santraller

21. yüzyılda insanlık, doğayla ilişkisinde bir dönüm noktasına girmiştir. Bu tespitten hareketle, ekolojik krize küresel adalet ve eşitlik ilkeleri temelinde yanıt vermenin gerekliliği ortadadır. İnsanlığın önündeki en önemli bu sınavda, neolibare saldırganlığın karşısında topyekun mücadele etmenin önemini görmek gerekir.

Ekolojik krizin ormansızlaşma, asit yağmurları, toprak kaybı, ekosistemlerin tahribi, biyolojik çeşitliliğin yitimi, su krizi, gıda krizi gibi görüngülerinin canlı yaşamı üzerinde yarattığı tehdidi vurgulayarak tüm bu kriz görüngülerinin küresel iklim değişiminin yarattığı tehdit tarafından daha hayati bir düzeye taşındığını daha ısrarlı vurgulamak gerekir.

Küresel ısınmanın yeryüzündeki canlı yaşamı ve özellikle küresel güney toplumlarının mevcudiyetine ciddi bir tehdit oluşturduğundan hareketle iklim krizinin aşılmasında küresel adalet ve eşitlik ilkelerinin esas alınmasını hayati bir öncelik olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda:

-İklim krizinin oluşmasında gelişmiş Batı kapitalist ekonomilerinin tarihsel sorumluluğunun göz önünde bulundurularak; küresel ısınmanın olumsuz etkilerine karşı küresel güneyin korunmasının ve karbon sonrası ekonomilerine geçişinde ekolojik borç kavramının önemine işaret eder.

-Ulusal, bölgesel ve küresel enerji politikalarının ve ihtiyaçlarının oluşturulmasında asli ilkenin aşağıdan, çoğulcu ve katılımcı bir tartışma sürecinin sonrasında oluşturulacak demokratik bir planlama sürecinin belirleyici olması gerektiğini vurgular. Ortak yarar paylaşımına dayalı, halkların dayanışmasını esas alarak barışa dayalı politikaların geliştirilmesinin gerektiğini vurgular.

-Kömüre dayalı termik santraller, nükleer santraller, suyun ticarileşmesini amaçlayan HES'ler gibi sözde enerji yatırımlarının asıl olarak doğa ve emek üzerinde sermayenin tahakkümünü arttırıcı politikaların yerine yenilenebilir kaynaklara dayalı bir enerji devriminin küresel ısınmanın engellenmesinde temel yaklaşım olması gerektiğini vurgular.

-Çokuluslu tarım tekellerinin iklim değişiminde önemli pay sahibi olan makine, kimya, ilaç ve fosil yakıt ağırlıklı monokültür tarımına dayalı kapitalist tarım karşısında doğal tarıma dayalı,

küçük köylü üretiminin gezegenin ikliminin korunmasında ve gıda egemenliğinin sağlanmasında asli bir etmen olduğunu vurgulayarak ülkemiz tarımının küçük köylü tarımını ve gıda egemenliğini gözetken bir yerden oluşturulmasının önemini altını çizer.

AKP iktidarının sermaye lehine doğa ve emek sömürsünü mutlaklaştırıcı politikalarının ülke halkı ve doğasına karşı oluşturduğu tehdidin vehametini işaret edilerek bu politikalara karşı bütünlüklü bir siyaset oluşturulmasının önemine değinilerek; bu muhalefetin Gerze'de Termik santral inşası projesine karşı geliştirilen tabandan ve doğrudan demokrasi ilkeleri çerçevesindeki hareket örneği temelinde yerellerden geliştirilen muhalefet pratiklerinin ortak ve eşgüdüm temelinde ortaklaştırılarak, dünya deneyimleri ile bütünlüklü bir ekolojik ve toplumsal mücadele geliştirilmesinin önemine vurgu yapıldı.

2. Atölye

Hukuk Mücadelesini Nasıl Yürütmeliyiz

Sermayenin önündeki her türlü engelin ortadan kaldırılmasına yönelik yasal düzenlemeler ulusal ve uluslararası düzeyde etki ve sonuçlarını doğurmaktadır. Doğayı ve kültürü korumaya yönelik mevzuatın esnekleştirilerek, kuralsızlaştırılma politikaları sonucunda yargının kültür ve doğa varlıklarını koruma kalkını zayıflamaktadır. Bu noktadan hareketle hukuk mücadelesini yargısal süreçlerle, hakkın yeniden tesisine indirgmeden en temelde hukuksal mücadeleyi toplumun kendi geleceği hakkında alınan kararlara katılma, bu kararların ortaya çıkartılması sürecinde etkin rol alma ve en temelde de kendi kendini yönetmeye yönelik pratiklerinin geliştirilmesi süreci olarak kavramak gerekir. Bu doğrultuda da hukuk mücadelesi bir yönüyle verili hukuk sistemi içinde, doğa ve kültür varlıklarını korumaya yönelik pratikler geliştirirken aynı zamanda yeni bir toplumsal sistem yaratılmasına yönelik hukuk yaratma taleplerini ve mücadelelerini kapsamına alır.

Hukukun yerel, ulusal ve küresel ölçekte geliştirilmesi sürecinde toplumsal mücadele pratiklerini ön plana alarak, kendi sözünün eylemini üreten, bu sözü bir hakka dönüştüren, en genel anlamda da haklılığını kendi meşruiyeti üzerinden alan bir zeminden hukuki mücadele zeminini tarif eder.

Hukuk mücadelesini yürütürken, tabandan ve kitlelerin taleplerini en üst hukuk normu olan anayasa metinlerine girmesine yönelik mücadele pratiklerinin yarattığı deneyim ve tecrübeyi

sahiplenerek, suyun, havanın, toprağın korunmasını canlıların en temel yaşama hakkın olduğunu kabul eder.

Bu hakların Anayasaların temel hak ve özgürlükler kısmında koruma altına alınması için gerekli yerel, ulusal ve enternasyonal çaba ve çalışmaları önemser ve bu konuda etkin bir çalışma alışkanlığı geliştirilmesi gerektiğini vurgular.

Bu temel ekseninde bir yanda halkların kültürlerinin korunması, canlıların çeşitliliğinin sağlanması, toprağın, suyun, havanın çevirim dengelerinin devamlılığının garanti altına alınması için küresel düzeyde yaygınlığı artan mücadelelerin eşgüdümlü gelişmesinin önemini vurgular.

Hukukun toplumsal yaşamın nasıl kurulacağına, üretim ve yönetim ilişkilerinin nasıl düzenleneceğine yönelik norm ve uygulamalar bütünü olduğundan hareketle bir yandan sermayenin saldırgan ve hukuk tanımaz uygulamalarına karşı mücadele ederken diğer yandan da Kamuda, canlı yaşamının, kültür ve doğa varlıklarının korunmasına yönelik bilincin yükseltilmesine yönelik faaliyet yürütülmesi gerekir.

Ekolojik geleceğimizle ilgili karar veren kurum ve kuruluşlarda yer alan kişilerin yetkinliğinin, bu konuda rapor üretme süreçlerinde görev alanların kamusal sorumluluklarının yarattığı hassasiyeti görerek her daim etkin bir muhalefet ve hak arama süreci geliştirilmelidir.

Matbu Çevre etki değerlendirme belgeleriyle şirketlerin önünü açan idari uygulamalar, yargısal yollarda denetim süreçlerini zayıflatan politikalar, şirketlerin fiili olarak hukuku çiğnemesine yol açan mevzuat, halkın karar alma süreçlerinden dışlanmasına göz yuman devlet politikaları karşısında tabandan tüm toplum kesimlerinin etkin bir şekilde hukuksal mücadele koordinasyonunu yaratmasının gerekliliğini vurgular. Bu doğrultu da bilgi belge paylaşımını ve dayanışmayı esas alarak ekolojik bir yaşam için demokratik planlama süreçlerinin hem kırdada hem de kentte geliştirilmesi için çaba ve özenin gösterilmesi bilinciyle eşgüdümlü hareket etmenin gereklilik ve zorunluluğunu not eder.

3. Atölye

Ekoloji Mücadelesi Medyada Nasıl Etkin Olmalı

Soruna nereden ve nasıl baktığımız aynı zamanda o sorunların hangi araçlarla ile hangi yol ve yöntemlerle çözüm üretmeniz gerektiğinin de ipuçlarını verir. Bu bağlamda öncelikle medya – iktidar ilişkilerine ve dolayısı ile medyanın işlevini iyi irdelemek, medyada nasıl yer alabileceğimizin de yanıtlarını verecektir.

Günümüzde emperyalist kapitalist sistemin ezilenleri ve sömürülenleri ikna etmek, bir bütün olarak toplumda bilinç bulanıklığı yaratmak, muhalefet güçlerini manipüle etmek ve dolayısı ile iktidarını pekiştirmek ve devam ettirmek için kullandığı en önemli ve etkili araç medyadır. Bu anlamı ile egemenler medya sayesinde hem hükümetleri yönlendirir, hem de toplumu bir

bütün olarak şekillendirmeye çalışır. Egemenlerin sahip olduğu medya sermaye bileşenlerinin bir parçası olarak sermaye sınıfının lehine, onun çıkarlarına uygun hareket etmektedir.

Aynı zamanda halkın bütün itirazlarına rağmen HES'leri, Termik santralleri, Nükleer santralleri ve benzeri yer altı ve yerüstü varlıklarının yağmalanmasını, tahrip edilmesini enerji politikaları adı altında hayata geçirmeye çalışan sermaye gruplarıdır. Bu bağlamda bu somut gerçeklik göz önünde bulundurulmadan yapılacak her tartışma bilimsellikten uzak ve var olan gerçeklik ile paralellik taşımayacak bir tartışma olacaktır.

Sermaye ve iktidar grupları genel basın bir parçası olan yerel basının önemli bir bölümünün üzerinde de etkili olmakta, yereller de ki basın temsilcileri ne kadar iyi niyetli olarak haber yapıp merkeze gönderseler de yerelde yapılan bu etkinliklere ilişkin haberler merkezde yayınlanmamaktadır. Bu da yapılan mücadelenin hak ettiği kadar kamuoyuna yansıtılmasında çok önemli bir engel oluşturmaktadır. Kamu oyunda etki yaratan, çok büyük ses getiren etkinlikler ve halkın direnişi sonucu elde edilen kazanımların bile basının bu haberlere yeteri kadar yer vermediği gözlenmektedir.

Bunun içindir ki yerel basın kamuoyu oluşturmada çok önemli bir işleve sahiptir. Sorun sadece yerelin değil, bir bütün olarak herkesindir. Yerel basın bu işlevine uygun hareket etmeli, bilgilendirme, bilinçlendirme ve örgütlenme biçimi yaratmalıdır.

Mücadelelerin duyurulmasında yerelden ulusala iletişim aracı görevi görmelidir. Yerelde yaptıklarımızı genele yansıtmak, çevre illere duyurmak, ulusal basında yer almak için medyatik, ses getiren radikal eylem biçimlerine yer verilmelidir. Şirketlerin metropollerdeki merkezlerinde, yerel halkın da dâhil olduğu, protesto eylemleri medyada etkili olacaktır

Yapılan etkinlik ve eylemlere destek veren yazılı ve görsel muhalif medyanın takibi konusunda kamuoyu oluşturulmalıdır.

Basın ve medya öğrencileri desteğiyle kısa süreli bilgilendirici belgeseller hazırlanarak ulusal basına ve sosyal medya ağlarına ulaşmanın etkili bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

Ekoloji mücadelesinin bir parçası olan örgütlerin aralarındaki iletişiminin zayıf olması, yapılması gerekli olan işbirliklerinin oluşturulamaması, dağınık ve parçalı oluşu egemenlerin işini kolaylaştırmakta bunun bir sonucu olarak saldırılarını da yoğunlaştırmaktadır. Bu gerçekliği gören bir noktadan yerel örgütler olarak bu saldırılara karşı güçlü bir şekilde karşı koyabilmeyen yolu ise işbirliği, dayanışma, sağlıklı bir şekilde haberleşme; gerektiğinde eylem birlikleri yapabilmekten geçmektedir. Bu nedenle tüm yerel örgütler kendine yöneltilen bu saldırıları göğüsleyebilmek ve geri püskürtebilmek amacına yönelik olarak bir iletişim platformu oluşturulmalıdır. Bu haberleşme ağı bilgi ve deneyim paylaşımı açısından da önem arz etmektedir.

27 Kasım 2010 Gerze

Biraz Kül, Biraz Duman...

Ceren Gamze Yaşar

*"...Bir yapının, ona bakan herkese bundan daha bariz bir şekilde şu mesajı gönderebileceğini daha evvel hiç düşünmemiştim; 'Ben başka bir gezegenden geliyorum. Senin ne olduğun, ne istediğin ya da ne yaptığın zerre kadar umurumda değil, farkında değil misin gerzek, sömürgeleştirildin'..."**

Hani bir reklam var, katrandan süngere dönmüş akciğer bir el tarafından sıkılıyor; akan katranla bardak doluyor, sonra tok sesli bir adam "bu kadar katran sizi öldürmeye yeter de artar bile" diyor. Bu reklam her televizyonda görüldüğünde düşünüyorum bir bulutun bu ciğerler gibi sıkıldığını; katran, duman, kir, zehir (ne dersen) derelerce çaylarca insanların üstüne yağıyor. Bu kadar duman, zehir (adını sen koy) hepimizi öldürmeye yeter de artar bile diyor bir dünya insan; hemen olmasa da er ya da geç, yavaş yavaş.

Sigara yasağı AKP iktidarının en olumlanan siyasalarından malumunuz, pek çok destekçisi var. Dumansız hava sahası da en çok öne çıkan sloganlardan. İktidar bireysel duman üretimini diline pelesenk etmiş durumda. Bireysel dumanın baş düşmanlarından başbakan vatandaşın ağzında gördüğü sigarayı kapıp yere atıp söndürüyor örneğin. Ama sonra bir bakıyoruz aynı başbakan bilmem kaç milyon kişinin sigara içmesiyle ancak üretilebilecek dumanı bir çırpıda havaya salan onlarca termik santrale oluru vermiş, orada burada destekliyor (karşı çıkanlara vatan haini, bölücü demeyi ihmal etmeden). Bu ne? dumansız hava sahası; bu ne? Biraz kül biraz duman, olur o kadar. Pasif içicilik diyerek içeni içmeyene, içmeyi içene düşman eden kimi sivil toplum kuruluşları ve hükümet, ülkeye pasif içiciyiz. Küresel sermayenin enerji ihtiyacını karşılamak için üretim alanı olmaya aday olmamızdan mütevellit; buna ne diyorsunuz? Sermaye toptan temiz hava özgürlüğümüzü elimizden alırken neredesiniz? Hani hava da "lafın gelişi", daha nice şeyler var kaybettiğimiz. Dumanlı hava sahasının tek müsebbibi sigaraymış gibi.

Bireysel dumanla mücadele eden sosyal demokrat hassasiyeti nerede peki kitlesel duman üretimi konusunda? Sigaraya karşı çıkarken en çok sözü edilen şey özgürlük, temiz hava soluyabilme özgürlüğü; "benim özgürlüğümün başladığı yerde seninki biter"*** diyor sigara düşmanı bireyimiz. Liberal bir bakış açısıyla "senin özgürlüğünün başladığı yerde benimki bitiyor"sa, ordan bakınca sermayenin özgürlüğü nerede başlar nerede biter? Dumanlı hava sahasındaki tek duman sigara dumanı mı? Arabaların egzozu, fabrikaların bacaları, termik santraller su buharı mı çıkarıyor?

Gerekirse Su Buharı Çıkaracak

Tabi, Enerji üretimi tam anlamı ile piyasalaşmış durumda, karlı bir yatırım olarak görülüyor büyüklü küçüklü işletmeler tarafından ve doğru dürüst bir ihtiyaç kestirimi yapılmadan ya da ülke ölçeğinde bir enerji üretim ve tüketim planı; saldırganca uygun olan her yere projeler öneriliyor. Enerji piyasası son derece vahşi kurullarla işliyor. Enerjide metalaşma ve piyasalaşma had safhada erken kapitalistleşen ülkeler kendi sınırları içinde üretmek yerine başka yerde üretip mümkün olduğu sürece oradan alma (daha doğrusu, gidip orada üretme) yoluna gitmeyi tercih etme eğiliminde. Sermayenin de işine geliyor bu, çünkü geç kapitalistleşmiş ülkelerde hukuki kısıtlamalar da çok daha az ve/veya rahat aşıyor. Bu nedenle de termik santraller de gerekirse "su buharı" çıkartacak.

Duman benzetmesinin çok ekmeğini yedik termik santraller konusunda, sıkmadan bunaltmadan enerji konusunun başka bir yönüne geçelim. Serde şehircilik var, söylemeden geçilmiyor; enerji konusunda şehir planlama disiplininin üstüne düşen, düşmesi gereken ve düşecek çok görev var. Enerji üretimi tartışılıyor öncelikle ancak üretimi tartışırken bir yandan da hatta belki daha da önce tüketimin nasıl azaltılacağı tartışılmalı. Üretim verili kapitalist koşullarda tamamıyla temiz bir yöntemi yok malum, tüketimi azaltmak, üretim tarzından kopuş bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor. Hükümetin bu konuda ürettiği politikalara bakıyoruz dişe dokunur hiçbir siyasa yok. Basitçe bir "kullanmadığın ampülü söndür", "suyu da boşa akıtma" politikası ile bir yere varılmayacağı daha da önemlisi varılmaya çalışılmadığı açık.

Enerji ihtiyacının gerçek boyutları, neden ve kimin için üretildiği önemli burada. Kasım ayının sonunda Gerze'de yapılan İklim Adaleti için yapılan buluşmada Caner Gökbayrak enerji ihtiyacına vurgu yapan sunuşunda enerji kullanımının sektörel dağılımından bahsetti. Enerji kullanımı konusunda çimento sanayii %13'lük payı ile başat sektörler arasında ve son dönemde çimento üretim kapasitesi %93 artmış durumda sunuşa göre. Bu durum, her şey bir yana, aklıma doğrudan büyüyen konut pazarını, artan inşaatları ve konut üretimini ve bundan da önemlisi

* Kurt Vonnegut, Mavi Sakal; nükleer santrale bakarken.

** Benim özgürlüğümün başladığı yerde seninki biter diyor özgür 'birey' özgürlüğe evinin bahçesi muamelesi yaparak; mülkiyeti altına alarak; bilmiyor ki biz olmayınca özgür de olunmuyor, özgürlük deniz gibi hava gibi su gibi, herkesin ama sınırsız; bir alan sınırı olmayan, kuyulamayan, kuyulmaması gereken.

fotograf: Ceren Gamze Yaşar

konutun giderek daha da metalaşmasını ve yatırım aracı haline gelmesini getirdi. Aradaki ilişkiyi kaçırmak imkansız. Bir yandan büyük kentler başta olmak üzere birçok kentte hızlı biçimde çok sayıda konut üretiliyor, yer yer Toplu Konut İdaresi eliyle yer yer de özel sektör tarafından ve üretilen bu konutların miktarı barınma ihtiyacının ötesinde ekonomik talebe göre şekilleniyor. Piyasa için üretim aşırı tüketimi körüklüyor. Kaba bir öngörü ile birçok kentte konut fazlası olduğu söylenebilir. Verilere dayanarak Ankara'da 1,5 milyona varan konut fazlasının olduğunu da söylemek lazım. Peki tüm bunlar bizi nereye götürüyor?

Konut fazlasının doğaya verdiği zararın, çoklukla tarımsal üretim için kullanılan ya da kullanılabilir olan kentlerin çevresini kuşatan verimli arazilerin, boş kalacak evler yapmak için tüketilmesi ile başlayıp, bahsi geçen konut alanlarının haddinden fazla düşük yoğunluklu, dağınık ve yayılmış olması; dolayısıyla toplu taşımaya uygun olmaması, araba bağımlı yerleşimler olması ile devam etmesi de enerji konusunda manidar. Konut pazarındaki tutarsızlıkları ve konut sorunu ile konut fazlasının getirdiği sorunları şimdilik bir kenara bırakıp enerji konusuna geri dönersek; üretilen konutlar için gerekli çimento üretilirken ciddi bir miktar enerji kullanılıyor Gökbayrak'a referansla söylediğimizde; başkaca etkenlerin yanında konut fazlasının da etkisi ile saçılmış kentler de özel araç kullanımını teşvik ederek

yine enerji kullanımının başında gelen petrol kullanımını dramatik biçimde arttırıyor ve yine bir bakışta akla gelen, altyapıyı yaygınlaştırırken ve dağınık kent dokularına altyapı götürürken yaşanan kayıpların da elektrik tüketimini arttırmaması. Kısaca söylemek gerekirse tüketimi azaltmaya yönelik herhangi bir adım atılmadığı gibi, tersine kentleşme politikaları, ulaşım politikaları, çevre politikaları ve enerji politikaları ile tüketim daha da fazla daha da artarak pompalanıyor. Sermaye birikim rejiminde, üretimin giderek arttığını ve artmaya devam edeceğini söylemiştik başlarken, enerji üretiminin ve tüketiminin bu sistemde tertemiz yollarının olmadığını da. Gelişmelere bakarak sorunun derinleşeceğini söyleyebiliriz rahatlıkla. Susmanın sonu hızlandıracağını da.

Bitirirken söylemeliyim ki, sigara kullanmıyorum ve sigara savunucusu ya da dumansız hava sahası düşmanı da değilim. Yasakçılığın kabullenilmesine bir de çifte standarta dayanmıyorum o kadar. Dumansız hava sahasının gerçek bir özgürleşme olmasını bekliyorsanız, karşı kıyıya bakın: Dört bir yandan sesler yükseliyor, HES'lere karşı, nükleere karşı, termik santrallere karşı. Parça parça örülüyor muhalefet. Üstelik bu basitçe bir 'burada yapmayın, nerede yaparsanız yapın; bakın mesela şurası uygun' mücadelesi de değil..

Şahin: Daha “Sıcak” Savaş Başlamadı

İklim Adaleti Koordinasyonu'nun oluşturulduğu Gerze buluşması ardından, bölgede sular bir türlü durulmuyor. Anadolu Grubu'nun yapmayı düşündüğü termik santral ile ilgili bir yandan arazi toplama derdine düşmüşken, Gerzeliler ÇED sürecinin gizli yürütülmesinden rahatsız. Bölgedeki duyarlı demokratik kitle örgütleri tarafından oluşturulan Yeşil Gerze Çevre Platformu sözcüsü Şengül Şahin ile Türkiye'nin “sıcak” geleceğine ilişkin konuştuk.

Kasım ayında İklim Adaleti Koordinasyonu adına Türkiye’de termik santral karşıtı bir buluşma organize ettiniz, Farklı illerden pek çok kişi katıldı toplantılara. Aynı tarihlerde Cancun’da da BM İklim Değişikliği zirvesi vardı. Siz kendinizi uluslararası hareketlerle ilişkilirmek hem de yerel hareketlerle buluşmak gibi bir eksen çizdiniz Gerze açılış konuşmanızda. Türkiye’de iklim değişikliği mücadelesinde önemli bir yerde duruyorsunuz. Bu bağlamda Gerze’deki buluşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bütün iklim bilimcilerin üzerinde birleştiği nokta, iklim değişikliğinin, atmosferdeki sera gazı emisyonlarındaki artıştan kaynaklandığı şeklindedir. Türkiye iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkeler arasındadır.

Son zamanlarda iklim değişikliği ile ilgili gelişmelere bakınca ne kadar önemli bir toplantıya ev sahipliği yaptığımızın farkındayız. Yaşam alanlarımıza toprağımıza, suyuza saldıranlara karşı verdiğimiz ortak mücadelemizde; İklim değişikliğine yol açan termik santraller başta olmak üzere kirli enerji sistemlerine karşı mücadele edenlerin bir araya geldiği 27-28 Kasım Gerze buluşması ekolojik bir yaşamdan yana tavır koyan Türkiye’nin dört bir tarafından gelen demokratik kitle örgütlerini bir araya getirdi.

Buluşmada sizin dışınızda Erzin, Çanakkale ve diğer illerden katılımcılar da vardı bu hareketlerle iklim adaleti için verilecek mücadelede eylem birliği için nasıl bir politikaya ihtiyaç var?

Neler olup bittiği ve nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusu bilinmezliklerle dolu. Mücadelelerimizde eylem birliğimiz, ortak kaygılarımıza karşı, ortak mücadele çizgisi daha net bir biçimde ilerleme gösterecektir. Mücadele zeminimizi güçlendirecektir. Birlik ve beraberliğe ihtiyacımız var.

Gerze’de pek çok kişi ve kurumla birlikte hareket ediyorsunuz, bu büyük hareket karşısında şirketin attığı adımları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bölgede etkin olmak için nasıl stratejiler geliştiriyorlar, siz bu konuda ne tür önlemler alıyorsunuz?

Gerze’de 24 bileşenden oluşan Yeşil Gerze Çevre Platformu(YEGEP) Ak Parti dışında diğer tüm partilerden ve STK’lardan oluşuyor. Belediye Başkanında desteği ve karşı duruşu bizim mücadelemizde çok etkili.10.000 nüfuslu ilçemizin büyük bir çoğunluğu termik santrale karşı. İlgili kurumlara 8400 imza gönderdik.14.000 kişiden fazla kişiyle miting yaptık. 5000’e yakın Gerzelinin katılımıyla ÇED toplantısını yaptırmadık. Şirket ÇED toplantısı günü spor salonunu yüksek ses düzeni ile donatmış ve kulakları sağır eden bir ses sistemi ile sunumu halka dayatmaya çalıştı. Bunun üzerine galeyana gelen halk demir bariyerin arkasından sunumu yapmaya çalışan şirket yetkililerine öfkeleniler. Ama öfkemizi kapalı spor salonunda biber gazına maruz bırakarak dindirmek istediler. Çıkan arbedede yaralanan bir polis memuru ve 18 arkadaşımız biber gazı mağduru olarak hastaneye kaldırıldı. Tüm bunlara rağmen onlarca Gerzeli hakkında suç duyurusunda bulunuldu. Sanki suçlu biziz, onlar değillermiş gibi. Şirket bir yıldır memleketimizde varlığını gösteriyor. Bayramlarda, Yılbaşlarında evlere paketler koliler dağıtmaya çalışıyor. Okullara kendi sahip olduğu firmaların (EFES gibi) formalarını toplarını dağıtmak istiyor. Halkımız çok duyarlı, bu hediyeleri kabul etmediğimiz gibi toplattırıp geri gönderdik.

Şirket pasifmiş gibi gözüküyor, bizim birliğimizin zamana yayılarak eksilmesini bekliyor. Gerze bu konuda çok duyarlı. Karşı olan halkın çoğunluğu bizim en büyük avantajımız. Çalışmalarımıza eylemlerimize devam ediyoruz. En ufak bir olayı

değerlendiriyoruz. Bir yerde yemekli toplantı yapmak istiyorlar hemen toplantıyı protesto için eylem yapıyoruz. Telefon zinciri ile çok çabuk haberleşebiliyor ve bir olay anında hemen birkaç yüz kişi bir araya gelebiliyoruz. Mesela arkadaşlarımızın duruşma gününde mahkeme koridorunu yüzlerce kişi destek için dolduruyor. Aynı gün şirketin ilçemizde açtığı bürosunun bir saldırıya maruz kalma ihtimalini düşünülerek Sinop ilimizden çevik kuvvet getirtilerek o gün ve gece bürolarının önünde tutuluyor.

Daha sıcak savaş başlamadı.

Biz bu santrali Gerze'de yaptırmayacağımızı en efendisinden haykırarak söylüyoruz. Duymak istemiyorlar. Anadolu Grubu başkanı Tuncay Özilhan'ın eğer tek bir kişi dahi istemez ise ben bu santrali yapmayacağım beyanatları ulusal basında yer aldı. Bu sözlerini de kendisine hatırlattık mailler attık binlerce. Yer satın almaya başladıklarında direnç kırılır mı derken daha bir başka sahip çıkmaya başladı Gerze halkı topraklarına. Arkeolojik sit alanıdır belgesi bizim elimizde var. Değildir belgesi de onların elinde varmış! Biz orman alanıdır kuramazsınız diyoruz. Onlar ormanlık alanın ağaçlarından sınır çiziyor. Sulak alana, tarım arazisine marjinal alandır belgesi çıkarılmış. Santralin kurulması planlanan alan Sinop ve Gerze'nin içme suyu havzasına mesafesi 3 km. Her şeyden önemlisi ÇED olumlu belgesi verilmemiştir henüz. ÇED almadan lisans almışlar üstelik. Bizler Danıştay'a açtığımız dava ile lisanslarını tam da bu gerekçeyle iptal ettirdik. 6 Mayıs 2010 günü yapılan format toplantısı sonrası 12 iş gününde verilmesi gereken ÇED sonuç belgesi hala verilmemiştir. Şirket devlet birlikte mi çalışmaktadır bilinmiyor!! ÇED genel müdürü ile defalarca görüşülmüş bir netice alınmamıştır. Şirket bölgemizde santralin yapılamama koşullarını yapılabılır hale getirmek için devletle işbirliği yapmaya çalışıyor diye düşünüyoruz. Mücadelemizi hem hukuki yollarla olarak hem de fiili-meşru eylemlerle kazanacağımıza olan inancımız hiç eksilmiyor. Bu tesisin buraya kurulmaması için elimizden geleni yapacağız.

Üçüncü Köprüye ve Tabiat Kanuna karşı pek çok örgütle birlikte Aralık ayında İstanbul'da eylemdeydiniz. Termik Santral karşıtlığı ile bu mücadeleler arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?

Yurdun dört bir yanında mücadele edenlerin buluştuğu eylem; kapitalist üretim biçiminin doğayı ve yaşamı geri dönülmez biçimde tahrip etmesine; kapitalizmin doğayı metalaştırma saldırısına karşı farklı alanlarda açığa çıkan bu direnişlerin bizleri birbirimize yakınlaşmasını sağladığı gibi saldırıların bütünlüğünü görünür kılıyor. Mücadelelerimizin ortaklığını da berraklaştırdığı bu eylemlerle birleşmemiz gerekiyor. Hep birlikte mücadele etmemiz gerekiyor. Onların karlılığının karşısında durabilecek tek güç halkın ortak gücüdür.

Ana akım medyada termik santrallere karşı ilgisizliği pek çok patronun bu alana yatırım yapma gayretinden kaynaklanabilir mi?

Evet, çok açık bir gerçek bu. Ulusal basın, patronların reklamlarıyla beslendiğinden olsa gerek kendi ekmeğinden olmak istemiyor sanırım. Çevre felaketlerini görmezden gelen bir basının özellikle termik santraller konusundaki ilgisizliği anlaşılır değil. Bizler bu güne kadar yaşadığımız her şeyi büyük gazetelerin haber müdürlerinden tutunda, köşe yazarlarına kadar ulaştırmaya çalıştık. Cumhuriyet, Birgün ve Evrensel gazeteleri sık sık haber yaptılar. Belki birilerinin ilgisini çekebilecek kadar olan küçüklükte! Yani başındaki çevre felaketlerini görmezden gelen basın maalesef Türkiye'yi ağaçlandırma yarışına girenleri, meşe kampanyaları düzenleyenleri haber yaparken de sponsor patronların etkisinde kalıyor!!!

Hükümetin termik santral ve iklim değişikliği konusundaki politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hükümet iklim ve enerji konularını ayrı konular gibi ele almakta vazgeçmeli. İklim değişikliğine yol açan enerjinin kâr için üretilmesine dayalı endüstriyel tarzlar yerine, doğanın ve toplumun yaşamını dikkate alan sistemleri desteklemelidir. Hükümet sanki tamamıyla fosil yakıtlar Hes'ler ve nükleer üzerine kurgulanmış bir enerji politikasını uyguluyor. Seçimlerde de insanlar aday olurken kömür, nükleer, doğal gaz, çimento fabrikaları yapma vaatlerinde bulunmuyorlar mı? Yani parlamento girenler kömürü, doğal gazı, nükleeri savunanlar oluyor ancak. AKP hükümeti dünyanın terk ettiği enerji kaynaklarına (ithal kömüre bağımlı termik santraller gibi nükleer gibi) yatırım yapma politikasından vazgeçmelidir.

Bölgemizde aynı zamanda bir nükleer projesi ve pek çok hes projesi yürütülüyor, bu mücadeleler temel olarak iklim değişikliği politikası temelinde bir araya gelebilirler mi?

Bölgemiz açısından baktığımızda; Nükleer santral için Sinop'un adı geçtiği andan itibaren mücadele örgütleri kuruldu, mitingler yapıldı, süreç uzadıkça olurdu olmazdı söylemleri ve Sinop halkı bu karşı duruşta saflarda yerini çokta al(a)madı. Bizler İlçe halkı olarak bu konuda da çok duyarlı davranıyoruz. Sinop'ta eylem zamanlarında halkın çoğunluğu evlerinden ve kahvehanelerden bir düğün konvoyunu seyrederek gibi... Hes'lere gelince nur topu gibi iki tane Hes'imiz olmuştaki haberimiz olmamış. Aslında bizler termik santrale karşı örgütlü mücadelemize başladığımız andan itibaren tüm bu sorunların tamda içinde bulduk kendimizi. Bu tür mücadeleler belirli bir mesai, emek istiyor. Özveri gerektiriyor. Halkı örgütlemek, bilinçlendirmek gerekiyor. Duyarsız olanlar çok. Birde tüm bu santrallerin çevre felaketlerine yol açacağını, yaşamı yok edeceğini bıkmadan usanmadan anlatmak gerekiyor. Bir yandan da hayat devam ediyor. Herkesin bir özel hayatı, iş hayatı var. Dediğim gibi bir araya gelenler tutunsa ayrılmasa nasıl ki bir duvarı örmek için ilk tuğlaya yapılan diğer tuğlalar gibi birleşerek kale oduysak eğer, bu birliktelik sağlandı ise; zaten iklim değişikliği politikasındaki birlikteliğimizi oluşturduğumuzun göstergesidir.

Röportaj: Deniz Zengin

Yalova'dan Yükselen Tepkiler, Büyüyü Bozduk, Sözümüz Onurumuzdur

Kemal Bayrı

Tahmin ediyorum ki Yalova, Ankara'dan bakıldığında şöyle görülüyor; "İlde sanayiye doğru arttıkça artan bir talep var. Dünyanın tek çatı altındaki en büyük(!) akrilik elyaf üreticisi olan Dinçkök'lerin AKSA'sı, kendi tesislerinde şimdi karbon elyaf üretimine de başladı. Yüzlerce insanı istihdam eden fabrika, çevresinde bulunan ve aynı zincire ait diğer fabrikalarla birlikte, Yalova ekonomisine büyük bir katma değer katıyor. İl sınırları içinde sanayinin bu kadar aktif olmasından dolayı yüzü gülen Yalovalılar, kurulacak olan 645 MW gücündeki kömürlü termik santralin, fabrikanın enerji talebini karşılayacak olmasından da memnunlar. Yalova için bir diğer müjde olan çok uluslu VOPAK kimyasal ve atık depolama terminalinin de, bu termik santrale en fazla 300 metre uzakta kurulması planlanıyor. Yaklaşık 5-6 km doğuda, Körfez Köprüsü'nün Anadolu'ya ayağının basacağı Hersek bölgesinde kurulan modern tersanelerle Yalovalılar, Türkiye'nin Rotterdam'ı olabileceklerinin farkında"

Yalova Ağır Sanayi Kenti Olmadı

Tüm bu yukarıdaki paragraf, Yalova'da yapılan yoğun bir 'paket' sanayi propagandasının temel argümanları aslında. Ya da yakın zamana kadar öyleydi. Yalova'da ilki 1968'lerde kurulan ve aynı şirketler grubuna dahil dört fabrikanın dışında bir sanayi bulunmamaktadır. Toplamda birkaç yüz kişinin çalıştığı bu fabrikalar, buldukları çevrenin bir kısmının yerleşim alanı, bir kısmının tarım arazisi olması nedeniyle kısıp kalmış, genişleme olanağı bulunmayan, üstelik risk taşıyan hammadde kullanan yerlerdir. İşte Yalova'ya kurulmak istenen kömürlü termik santral de, akrilonitril, hidrazin gibi öldürücü, patlayıcı, yanıcı özelliklere sahip kimyasalların hammadde olarak kullanıldığı bir fabrikada inşa edilmektedir. Üstelik 1999 Marmara depreminde de kağıt gibi yırtılan tanklarından 6500 tonluk bir kimyasal sızıntısının meydana geldiği, Türkiye'nin büyük ölçekli ilk kimyasal kazasının yaşandığı bu fabrikada, bu tanklara hepi topu 100-150 metrelik bir uzaklıkta termik santral yapılmaktadır. Olası bir felaketin boyutlarını kestirmemize olanak sağlayacak bir kimyasal risk haritası ise Yalova için halen çıkarılmış değil.

Termik Santrale İlgili Geçerli İmar Planları Hala Mevcut Değil

Geçtiğimiz yıl ruhsatsız olarak inşaatına başlanan 645 MW'lik kömür yakıtlı termik santrale ilgili olarak, adeta bilinçli bir hukuki karmaşa yaratılmış durumdadır. Öncelikli olarak bölgenin fiziki yapısı ve depremselliği, hemen yanında yerleşimlerin ve askeri havaalanının varlığı gibi sebepler, geçmiş yıllarda (1998, 2001, 2005) burada kurulmak istenen OSB taleplerinin Sanayi Bakanlığı'nca reddedilmesini gerektirmiştir.

Santral Bölgesinde Sorunlu Planlar

İmar planlamaları açısından bakıldığında, 50 binlik İzmit Körfezi Bütünsel Planı'na AKSA tarafından açılan davayla yürütmeyi durdurma kararı alındı. 25 bin ölçekli Yalova Çevre Düzeni Planı'nda, AKSA Fabrikası'nın da bulunduğu sanayi alanları, Sanayi Bakanlığı'nca 2009'da mahkeme kararıyla iptal ettirildi. Bu planın da alt planı niteliğindeki, 5 bin ve bin ölçekli Taşköprü Beldesi'nin imar planlarına, 2010'da belde belediyesi tarafından, termik santral ve deniz liman dolgusu işlenerek revize edilmiş, askıya çıkarılmış, ve açılan dava ile iptal edilmiş, Bayındırlık Bakanlığı'nca yeniden ve aynı şekilde revize edilmiş, yeniden askıya çıkarılmış, Yalova halkınca yeniden itiraz edilmiştir. Bu yazının yazıldığı sıralarda yeniden dava açılması için başvuruda bulunuluyordu. Fabrika müdürü ve termik santral proje müdürü ise ruhsatsız olarak santral buhar kazanı ve liman dolgusu inşaatı yapmaktan dolayı yargılanıyor. Termik santrale ilgili olarak, ruhsatsız yapının yıkımı kararına karşı mahkemeye giden fabrika, 2010'da yürütmeyi durdurma kararı da aldırılmış, ancak devamında yürütmeyi durdurma karar kaldırılmıştır.

Danıştay'dan Döndü

Son günlerde kamuoyunda paylaşılan nerdeyse unutulmuş ÇED iptal davası, umut vermiştir. 2008'de termik santral ÇED'inin iptali için açılan ve idare mahkemesince 2009'da reddedilen davada yerel mahkeme kararı, Danıştay tarafından bozulmuştur. Danıştay kararında, ÇED iptalinin gerekli olmadığı kararının verilmesine yol açan bilirkişi heyetinde deprem uzmanı bulunmadığından, depremsellik ile ilgili bir değerlendirme yapılmaması, ana gerekçe olarak göstermiştir.

Yerel Meclisler Geç Olsa da Harekete Geçti

Bir diğer sevindirici gelişme, yerel siyasetin termik santral konusunda tutum almasıydı. Yalova Çevre Düzeni Plan notlarına ve alt ölçekli planlara, İl Genel Meclisi tarafından "Yalova'da kömür yakıtlı termik santraller ve yeni kimyasal depolama tesisleri yapılamaz" şeklinde plan notu eklendi. Yine de hükümet partisinin bu tehlikelere 'yatırım' gözüyle bakıyor olması, mücadelenin devam edeceğinin de göstergesi. Şimdi termik santral inşaatı her şeye rağmen süratle devam etmekte, hatta santral inşaatı sırasında hayatını kaybeden işçiyle ilgili haber, sanki sıradan bir kaza imiş gibi geçiştirilmekte, 2005'te Sanayi Bakanlığı'nın içinden fay hatları geçen bu fabrikalarla ilgili kapatılmasını istediği haberleri ortalıkta dolaşmakta, bunları yazan gazetecilere yüklü tazminat davaları açılmakta, santral inşaatında fiili durum yaratılarak, ben yaptım oldu zihniyeti harekete geçirilmektedir.

fotoğraf: Kemal Bayrı

VOPAK Go Home! (Evine Dön)

Öte yandan 2008'de AKSA'nın 250 metre doğusundaki eski elyaf fabrikasının bulunduğu araziye satın alan Hollandalı VOPAK firması, 4 yılda 150 kimyasal tankı bölgeye yerleştirmeyi planlıyor. 2010 Şubat'ında eski fabrikanın söküm işlemleri için izin aldıktan sonra sessizliğe gömülen VOPAK, 19 Eylül'de ÇED ön toplantısı için Yalovalıların karşısına çıktı. Bunu Yalova şehir merkezi yerine, 10 km uzakta, bin 500 nüfuslu Taşköprü beldesinde yaptı. Buna rağmen salonu dolduran çevreciler ve ilin bazı siyasetçileri, salonda bulunan herkesle birlikte, bu yeni tehlikeye karşı gerekli protestoyu yaptı. Bay Heinen'i, 'go home' pankartımızla fotoğrafladık. Bu, onlar için beklenmedik tepkinin ardından, Ankara'da bakanlıkta yapılan ikinci toplantıda Yalova'nın iki milletvekili de VOPAK'ı Yalova halkının istemediğini bakanlık yetkililerine bildirdi.

Artık Yeter! YAÇEP Var

Yalova'ya istihdam kazandıracağı propagandalarıyla Yalovalıya deyim yerindeyse yutturulan tersaneler bölgesi için de, termik santral ve kimyasal depolama terminali ile aynı kader geçerli. Kıyı boyunca Çınarcık'a kadar uzanan fay hattı, aktif ve tali faylar, kıyıdaki zeminin geçirgenliği, zemindeki sıvılaşma, geçmiş felaketler, yerleşimler, Yalova kıyılarında bu tip sanayileşmelerin hem çevre, hem insanlar için büyük risk taşıdığı bariz delilleri. 17 Ağustos depreminde 3 kimyasal tankından 6 bin 500

ton sızıntı yaşanması nedeniyle Taşköprü beldesinin ve Çiftlikköy ilçesinin boşaltılmasına neden olan AKSA fabrikası ise, toplumsal hafızamızın unutkanlığıyla, piyasa gücüne güvenerek, kömürle çalışacak termik santralin inşasını sürdürüyor. Şehirden yükselen tepkiler ise, geçmişte hiç olmadığı kadar yüksek.

Tüm bu olanların belki de en ilgi çekici yönlerinden birisi, 2010 başında Yalova'da YAÇEP'in ortaya çıkması oldu. VOPAK örneğinde olduğu gibi kent bilinci ve çevre duyarlılığı ateşini platform gönüllüleri yaktı. Tüm bu hareketin elbet bir bedeli de olmalıydı sanki. YAÇEP üyelerine AKSA tarafından açılan davalar var. Bunların en ilginç ise 20 bin TL tazminat ve YAÇEP'in bu tip açıklamalarda bulunmasının engellenmesi talebiyle açılmış olan dava. YAÇEP'e açılan bir diğer davada, 'sanatçılar santalsız Yalova diyor' adlı kampanyaya destek veren Azra Akın, Şenay Gürler, Ateşböceği Ercan ve Ali Sunal'ın görüntüleri yer aldığı videonun hakaret içerdiği iddiaları. Bu konudaki talepleri ilgili videonun yayından kaldırılarak fabrikanın istediği şekilde tekzip yayınlanmasıydı. Bizlerse temel haklarımızı kullandığımızı düşünüyoruz. Yalovalılara her fırsatta 'dünya devi' olduklarını anlatan AKSA, bizleri ürkütmeyi amaçladığı belli olan bu davaları kazanmakla itibarını yükseltir mi bilinmez, ama gerçek olan şudur; Tüm Türkiye'de, insanlar yaşadıkları toprağın, havanın, suyun kar ve rant hırsına kurban edilmesine karşı haklı mücadeleler veriyor. Yalova, bu şehirlerden sadece bir tanesi.

COP16: Cancun

Deniz Kıyısında Kolonyalizm

Polly Higgins

Dünya iklim müzakerelerinin son halkası gerçeküstü bir yerde gerçekleşti: 3 km'lik bir burunda kendilerini ve özelleştirilmiş el değmemiş plajlarını "Deniz kıyısında kolonyalizm" olarak tanıtan mega herşey dahil lüks otellerde.

BM müzakerecileri ve şirket lobicileri oteller çevresinde herşey dahil (bir haftalığına deniz ve sörf için uçup gelmiş 300 arkadaşıyla birlikte) "uç-ve-denize-dal" temalı tatil paketlerini almış yeni evli çiftler ile kendilerine yer bulmak için itişip kakıştılar. Bunların arasındaki en tepe noktası ise Cancun'un 22km güneyindeki, BM'nin özel kullanımı için reserve edilmiş ve müzakerelerin yapıldığı Moon Palace Golf Resort'tu. Burası müzakerecilere ve son bir kaç gün teşrif eden birkaç devlet başkanına ev sahipliği yaptı. Açıkcası tatil köyleri arasındaki en özeli buydu, çünkü buna girebilmek için özel bir akreditasyon gerekiyordu.

Gözlemci statüsü olan STK'lar ise ya konferans merkezine 7 km uzaklıktaki girişi sıkı kontrol altında olan Cancunmesse konferans/insan saklama merkezinde (bir dip not: façayı düzeltmek için yerleştirilen hemen dibindeki 50 metrelik rüzgar tribünü konferanstan 6 hafta önce dikilmişti) veya hükümet destekli iş dünyası ve STK merkezi olan ve yerel halka ancak 2. haftanın ortasında açılan Villa de Cambio Climatico'da yer aldılar.

El değmemiş otel önü kumsalları ve yapay olarak üretilen, yoğun olarak gübrelenen ve ilaçlanan golf sahaları arasında delegeleri özel otobüsler taşıdı. Bu Maya Riviera'sının iyi bilinen ve çokça karşı çıkılan ekokırım'ının (ecocide) resmidir. Tatil köyleri ve golf sahaları koruma altında olmayan Cenotes'i, yani dünyanın en büyük su altı mağara sistemine ve halihazırda tükenmek üzere olan yerel kaplumbağa türlerine bahsi edilmeyen büyük bir yıkım ve kirlilik miras bıraktı. İşte bu yeryüzünün birkaç metre altında Cancun'un güneyine doğru uzayan yüzlerce kilometrelik bu tünellerin labirent ağı içerisinde bambaşka bir dünya yatıyor.

Antik Maya halkı için Cenotes, başka bir dünyaya, başka bir yaşama geçişin kapılarıydı. Bugün bu mağaralar halen yerli topluluklar tarafından kutsal kabul edilmekte. Bunların arasında henüz haritası çıkarılmayan ve yakın zamanda yeni bir havalimanı büyüülmesi inşaatı ile risk altında kalacak bir tanesini ziyaret etme fırsatım olmuştu. Yeraltındaki dünyanın bu tapınakları arasında bizim yüzdüğümüz öyle el değmemişti ki kalsiyumdan dolayı su yüzeyinde buza benzer bir tabaka oluşmuştu. Bunların agresif ve kontrolsüz bir biçimde büyüyen kentsel gelişim tarafından yok edilmesi olsa olsa ancak gizli bir ekokırımın ayakta olabilir.

Yerel planlamacıların ve Meksika hükümetinin, arazileri büyük şirketlere peşkeş çekip rant sağlamak peşinde, Cenotes'in yerel eko-kolonizasyonu suçuna ortak olduğu gibi, makro düzeyde de gezegenimiz adına hareket eden planlama sorumluları – hükümetler ve onların müzakerecileri – dünyanın ormanları üzerinde özel mülkiyet mekanizmaları ve ticaret anlaşmaları yaparak büyük şirketlerin çıkarlarını savunuyorlar.

Sorumluluktan Feragat Etme

Bu yıl iklim müzakerelerinde masadaki tek anlaşma REDD+ (*Reducing Emissions from Degradation and Deforestation: Orman bozunumu ve Ormansızlaşmadan kaynaklanan Salımların Azaltılması*) idi yani ormanların şirketlerin ormanları korumak bahanesiyle para kazanacağı şekilde ormanların ticarileştirilmesinin önünü açan anlaşma.

Buradaki orman tanımı daha önce yakıp yıkılan arazileri de içermekte; yani karbon kredileri alıp satılacak, ülkelere yakıp yıkmaları, kirlilik ve seragazi salımı için teşvik verecek. Diğer bir deyişle, sürekli sömürü ufak bir masrafla geliyor. Bu ticarete konu olan toprakların sahipleri/emanetçileri ise bu süreçten tamamen dışlandılar – onlar bu anlaşmadan fayda sağlayan tarafta değiller. Yereldeki yerli halkların hakları bu süreçte reddedildi ve dünyanın hakları gibi sessizce gelen şirketlerin kontrol ve alış-veriş haklarına kurban edildi. Kolonizasyon nasıl ki insanların ve gezegenin yağmalanması olarak tanımlanıyor, REDD+ (ormanların karbon piyasalarına katılmalarının önünü açan süreç) de ormanların eko-kolonizasyonunun büyümesini kolaylaştırıyor.

Müzakerelerin bitişinden üç gün önce Marriott Beach Hotel'in lüks odalarından birince özel bir kalabalığa konuşan BM genel sekreteri Ban Ki-Moon'u dinlemek için bir basın akreditasyonu edindim. Kendisiyle birlikte platformu paylaşanlar arasında, kendisini çevreci ilan ettiğinde kulakları sağır edici bir alkış kopan, dünyanın en büyük şirketi Wal-Mart'ın CEO'su da vardı.

"Her günün her dakikasının her saniyesi bir futbol sahası büyüklüğünde orman yok oluyor" dedi Ban Ki-Moon bizleri bilgilendirirken. Diğer yandan bu ayıltıcı açıklamaya gerçek şu ki dünyanın akciğerlerinin yok edilmesi bir suç olarak tanımlanmıyor.

Gezegenin yıkımına bir çözüm bulunması çabasının arkasında nihai olarak en sorumlu olan adam, Ban Ki-Moon, iki haftalık konferansın sonuna doğru Cancun'dan ayrılırken müzakerelerin bu derece büyük bir ekoyıkıma yol açacağı bilgisine sahip görünüyordu. BM'nin lideri bile yerinde olmadığında müzakereler zaten resmi olarak bitmişti. Ban Ki-moon Moon Palace'te terketti ve parti sonraki 58 saat boyunca onsuz devam etti.

Cuma gecesi Moon Palace'da Meksika Dışişleri bakanı ve BM iklim konferansının oturum başkanı Patricia Espinosa, bir anlaşmaya varıldığını açıkladığında müzakereciler arasında bir alkış kıyamet koptu. Hükümetler anlaşılabilir her hangi bir uzlaşmayı, yani ne olursa olsun birşeye imza koymayı, kabul etmeye hazır.

REDD+ bir aykırı ses hariç partideki herkes tarafından imzalandı. Bolivya devlet başkanı, Evo Morales, REDD+ anlaşmasına karşı duran tek liderdi, konuşmasında ekoyıkım'a karşı harekete geçmeyi beceremeyen hükümetleri suçladı. Ayakları yere basan ve hukuki olarak bağlayıcılığı olan bir koruma olmadan an itibarıyla 4 ile 7 derece arasında bir ortalama sıcaklık artışının bu yüzyıl içerisinde gerçekleşmesi şimdi neredeyse kesin. İki hafta boyunca dünyanın her köşesinden yerel sosyal hareketler ve halk Cancun'da yanlış/sahte çözümlere karşı harekete geçti. Sesleri duyulmadı.

Biz Halklar'ız

Bu sene halk katılımı çok daha az olmasına rağmen sesi yüksek ve bilgi seviyesi açısından oldukça iyi şekilde hazırlanmıştı. "Olmalı mı olmamalı mı" sesleri dışarıda olduğu kadar içeride

de yankılandı bu sene. Müzakerelerin dış yüzünde – aynı içinde buldukları tatil köyleri gibi – herşey cilalı bir saygınlıkla kaplanmış şekilde pasparlak. Halbuki yüzeyini azıcık kazırsanız asıl gerçeği görmeye başlayabiliriz: dışarıdaki halk yüksek öçekli kalabalıktan gizlenmişti.

Cancun'da yaşayanların kumsalları kullanmasının yasaklanması ve oteller arası ulaşım için zorunlu olarak ordu tarafından korunan yollarda özel ayarlanmış taşıma araçları kullanılması gibi halkın sürece katılımı da gizlenmiş, paravan arkasında tutulmuş ve izole edilmişti. Geçen sene, Danimarka hükümetinin önemli kamusal konularda halkın katılımını teşvik etmek ve destekleme geleneğine istinaden, Kopenhag'da ayarlanan alternatif zirve mekanlarının aksine Meksika hükümeti finansmanının onda birinden azını Halkın katılımı için yer ve destek sağlamaya ayırdı.

Böylelikle katılan sosyal hareketler farklı sahalarda 32 km'lik bir alana yayılmış bir biçimde ve aralarında ulaşım imkanı bulunmayan farklı mekanlar arasında bölünmüş oldu. Benim de konuşmacı olarak yer aldığım, Klimaforum 10 ve küresel ekoköy kampı konferans merkezinden 1 saat ve 2 otobüs uzaklığındaydı, La Via Campesina'nın iklim adaleti karavanı katılımcıları ise şehir içinde bir stadyumda akşamları stadyum ışıkları altında uyumak zorunda bırakıldılar.

Yüksek kapılar arkasında yatanları saklıyordu: Meseleyi kendi meseleleri yapmış ve dert edindikleri için gelmiş 4000'den fazla kişi, 5 yıldızlı otellerle net bir kontrast gösterecek şekilde daha çok mülteci kampına benzetilen bir yerde konaklatıldılar. Halk kitleleri sokağa çıktı ve eylemliliklerini gösterdi fakat yüksek derecede silahlı ordu birimleri bu hareketlerin konferansın gerçekleştiği Moon Palace'a 7 km mesafede durmalarını garantiledi. Eylemler, etkilemek ve iletişim kurmak istediklerinin gözlerinin önüne bile gelemedi ve bir müzakerecinin bana itiraf ettiği gibi ya duyulmadı ya da gözardı edildi. Halk kitleleriyle buluşmaya çıkan tek lider Evo Morales'ti.

Birleşmiş Milletler 1945'te "Biz Halklar'ız" fikrini savunmak için kurulmuştu fakat görülen o ki oy verdiklerimiz ve temsil ettikleri halklar arasındaki uçurum Cancun'da bir kez daha derinleşti ve netleşti. Görevi halkların çıkarlarını savunmak olan liderler, hizmet etmeleri gereken halkların çıkarlarını tamamen gözönünden sildiler. Öyleyse kimin çıkarlarını savunuyorlardı? Tek birşey net ki bu çıkarlar, halkların ve gezegenin çıkarı değil.

Polly Higgins İngiltere'de yerleşik bir uluslararası çevre hukuku avukatı ve "Eradicating Ecocide: Laws and Governance to Protect the Destruction of the Planet" adlı kitabın yazarıdır. Bu yazının orijinali 16 Aralık 2010'da The Ecologist dergisinde yayınlanmıştır.

Çeviren: Ethemcan Turhan

'İklim Kapitalizmi' Cancun'da Kazandı- Diğer Herkes Kaybetti

Patrick Bond

16. Taraflar Konferansı -COP16 küresel iklim zirvesi- 11 Aralık'ta ılıman bir Cancun'da tamamlandığında birçok katılımcı ve ana akım medya çalışanı tarafından bir zafer, "ileri bir adım" olarak nitelendirildi. ABD Dış İşleri baş müzakerecisi Todd Stern de böbürlenerek "İlk başta geçen yıl sadece iskelet halinde olan ve onaylanmayan düşünceler şimdi hem onaylandı hem de geliştirildi" dedi.

5 hükümet tarafından 18 Aralık 2009'da kapalı kapılar ardında imzalanan Kopenhag Sözleşmesi'nin elitist yaklaşımı evrensel eleştiri oklarını çekince, şimdi sıcak bir Durban yazında gerçekleşecek olan bir sonraki devlet başkanları ve bakanlar toplantısı için küçük bir umut oluşmuş durumda. Ancak bu umut gerçekte denendiği her yerde çöken, pazar bazlı iklim stratejilerinin yeniden canlanıp canlanmamasına bağlı.

Elitlerin olumlu yönde çark etmeleri arkasında uluslar arası bir fikir birliğine varılması (Bolivya her ne kadar karşı olsa da) ve iklim krizini kapitalist teknikler kullanarak çözmek üzere araçlar geliştirilmesi yatıyor. Cancun'un savunucuları, son saat tartışmalarının emisyon kontrolleriyle dünya sıcaklığını (hedefi ileride 1,5 dereceye düşürmek görüşüyle birlikte) 2 santigrat derecenin altında tutmayı da içerdiğini iddia ediyorlar.

Müzakereciler aynı zamanda emisyonlarla ilgili daha fazla şeffaflığı uygun gördüler; Dünya Bankası tarafından yönetilecek bir Yeşil İklim Fonu, ormanlarla ilgili yatırımlar, yenilenebilir enerji için teknoloji transferi, kapasite geliştirme ve ileride hukuki bağlayıcılığı olacak protokolleri oluşturma stratejisini desteklediler. Eskiden önde gelen karbon tüccarlarından olan BM iklim çalışanı Christiana Figueres'e göre "Cancun görevini yaptı. Uluslar ortak bir dava için anlaşmaya varmak üzere, ortak bir çatı altında birlikte çalışabileceklerini gösterdiler."

Statüko ya da Geri Adım?

Ancak ayık olarak resme bir daha bakın. Şu anki küresel ısınmayı geri çevirmek üzere neye ihtiyaç var ve şimdiye kadar ortaya konan neydi? Cancun'un lüks Moon Palace Otel Kompleksi'ndeki müzakereciler, akla uygun her türlü kritere göre başarısız oldular. Bolivya Başkanı Evo Morales'in de şikayet ettiği gibi: "Klimalı bir odada toplanmış insanların Toprak Ana'nın yok olmasını sağlayacak politikalara devam etmeleri kolay. Yapmamız gerekirse kendimizi Bolivya'daki ve tüm dünyadaki suyu ve yiyeceği olmayan, sefalet ve açlıkla boğuşan ailelerin yerine koymak. Burada Cancun'dakiler iklim değişikliğinin kurbanı olmanın ne demek olduğunu bile bilmiyor."

Bolivya'nın BM elçisi Pablo Solon'a göre Cancun "ileri bir adımı temsil etmiyor, aksine atılmış geri bir adım", çünkü emisyonları 2020'de yüzde 15 oranında düşüreceğini vadeden ve bağlayıcı olmayan sözler, sıcaklığı "insan hayatı ve gezegenin sürdürülebilir yaşamı" için dengede tutmaktan aciz.

Bundan daha büyük bir öfke sivil toplum aktivistleri tarafından dile getiriliyor. Malezya merkezli Third World Network'ten Meena Raman'a göre: "İlmlaştırma paradigması hukuki bağlayıcılığı olandan -sistem ve bilim bazlı ulaşılabilir toplam bir hedefi olan Kyoto Protoklü'nden- gönüllü olana, 'söz ver ve takip et'e dönüştü."

El Salvador'dan Friends of the Earth lideri Ricardo Navarro'nun pişmanlıkla dile getirdiği gibi: "Ay*'da tartışılan Dünya'da olup biteni yansıtmıyor. Sonuç reddettiğimiz bir Cancunhagen."

Çoğu uzmanın uzlaştığı nokta şu ki hiç de iddialı olmayan Cophanhagen ve Cancun sözleri tutulmuş olsa dahi, bu yüzyıl içinde dünya ısısında son derece zararlı 4-5 derecelik bir artış görülecek ve eğer sözler tutulmazsa artış 7 dereceyi bulacak. 2 derecelik bir artışla bile bilim adamları küçük adaların batacağı, And ve Himalaya buzullarının eriyeceği, kıyı bölgelerin -Bangladeş'in büyük çoğunluğu ve birçok kıyı kenti gibi- suyla kaplanacağı ve Afrika'nın kuruyacağı -ya da bazı bölgelerde sel altında kalacağı- öyle ki çiftçilerin onda dokuzunun yaşamını sürdüremeyeceği konusunda hemfikir.

İklim bilimciler tarafından politikacılar ve yetkililer yeterli ölçüde uyarıldılar, ancak ya iklim reddini destekleyen ya da ulusal müzakere blokları arasında çekişme yaratan güçlü şirketlerin çıkarlarına boyun eğdiler. Sonuç olarak, yara bandı ayarında anlaşmalar dışında, son iki hafta içinde müzakerecilerle halklar ve gezegen arasındaki uçurum kapanmadı aksine daha da açıldı.

İklim Yolsuzluğundan Wikileaks'e Sızanlar

Ekolojik Demokrasi İçin Güney Asya Diyaloğu'ndan Soumya Douutta diyor ki: küçük hükümetler "kabadayılıkla sindirilir, itilip kakılır, küçük rüşvetlerle uyutulur, isimler takılır ve zengin ve zenginleşmekte olan ülkelerin oyunlarını kabul etmeye zorlanırlar". "Borçlardan muzdarip birçok küçük Afrika ülkesi Ormansızlaşım ve Azalan Orman Alanları Aracılığıyla Emisyonların Azaltılması (REDD)'nin planlamaları doğrultusunda alabilecekleri paraları görüyor ve bu REDD saldırısı altında kapitülasyonlara uğruyorlar. Bu hem zengin ülkeler için, hem de yoksul ülke-

* Burada yazar fiziksel olarak Ay'dan bahsederken Cancun görüşmelerinin yapıldığı Moon(Ay) Otel'e de gönderme yapıyor (ç.n.)

lerdeki zenginler için bir kazan-kazan durumudur. Her durumda gerçek yoksullar kol boyu* -eğer daha uzak değilse- mesafede tutulan birer yüküdür.”

2009 yılında Kuzey'in Kopenhag'daki pozisyonunun en yüksek sesli eleştirmeni olan bu Üçüncü Dünya hükümetlerine rüşvet verilmesi, Şubat 2010'da Wikileaks'ten ortaya dökülen ABD Dış İşleri yazışmaları sayesinde ortaya çıktı. Örneğin, 11 Şubat'ta AB iklim eylemi temsilcisi Connie Hedegaard Washington'a Küçük Ada Ülkeleri'nin ihtiyaç duydukları finansal destekler düşüldüğünde “en iyi işbirlikçileri” olacağını söylemiş.

Bundan birkaç ay öncesinde Maldiv Adaları Kopenhag Anlaşmasıyla ortaya konan düşük emisyon hedeflerine karşı başlatılan kampanyayı yönetmişti. Ancak görünüşe göre ABD iklim değişikliği elçisi Jonathan Pershing tarafından düzenlenen 50 milyon dolarlık yardım paketi sonucunda liderleri fikir değiştirdi. 23 Şubat tarihli bir yazışmaya göre Pershing, Maldivler'in ABD elçisi Abdul Ghafoor Mohammed ile buluştu ve elçi kendisine eğer ülkesine “gerçekçi bir yardım” yapılırsa diğer etkilenen ülkeler de Washington'un iklim ajandasıyla “uyum sağlamanın avantajlarını” görebileceklerdi.

Halbuki vaat edilen paraların akıbeti de şüpheli . Hedegaard'ın endişeyle not ettiği üzere 2010-2012 yılları arasında Kuzey'den Güney'e iklimle ilişkili yapılacağı vaat edilen 30 milyon dolarlık yardım- örneğin Tokyo ve Londra'dan yapılacak olanlar- hibe olarak değil kredi olarak verilecekti. Pershing bu uygulamaya itiraz etmedi çünkü “bağışçılar kısıtlı bütçeler gibi pratik kısıtlamalarla, gerçek bir finansal destek sağlanması yolundaki politik ihtiyacı dengelemek zorundalar”.

Washington'un finansal sözleri yerine getirmedeği gözlenebilirken, iklim üzerine önde gelen Afrikalı liderlerden Etiyopya Başbakanı Meles Zenawi, yine Wikileaks'ten ortaya çıktığı üzere Kopenhag Sözleşmesi'ne dönenlerden. Görünüşe göre bu ABD Dışişleri'nin baskılarının bir sonucu, 2 Şubat tarihli bir yazışmaya göre Zenawi karşılığında Kuzey'den Güney'e daha çok kaynak aktarılmasını talep ediyor.

Bir Takoz Olarak REDD

Bolivya'nın liderliğinin dışında dünyanın bu güç ilişkileri arasında en büyük umudu sivil toplum aktivizmidir. 7 Aralık sabahında devlet başkanları Cancun'a uçarken, militan bir yürüyüşle neredeyse havaalanına giden yolu kapatan ve tüm Meksika'ya yayılan çiftçi örgütleri ağı La Via Campesina ile birlikte, en görünür yoksul halklar temsilcileri Yerli Çevre Ağı (IEN)'den geliyorlar. Hatta 8 Aralık'ta barışçıl protestoları çokça tanınan IEN temsilcisi Tom Goldtooth'un BM forumuna girişi engellendi.

Goldtooth'a göre Cancun'daki “ihamet”, “ABD'nin Kopenhag Sözleşmesi'ne karşı olan ulusları hedef alan rüşvet, tehdit ve arka odalarda dönen anlaşmaları içeren diplomatik saldırısının sonucu”. REDD'in ateşli bir muhalifi olan Goldtooth “bu tür stratejilerin halihazırda başarısızlıklarını kanıtladığını, insan

ve yerli haklarının ihlali olduklarını gösterdiklerini söylüyor. Anlaşmalar üstü kapalı şekilde karbon pazarını, sürgünleri, onaylanmayan teknolojileri ve topraklara el konmasını besliyor-yani gerçek emisyon kısıtlamasına kararlılık dışında her şeyi destekliyor. Hakları ‘not eden’ dil tamamen market mekanizmalarının emrinde; halkların, toplumların, kadın ve gençlerin haklarını güvenceye almaktan aciz.”

Yolsuzlukları izleyen STK REDD-Monitor'ün kurucusu Chris Lang'e göre sistemi reform etme çabaları çöktü çünkü, ilk olarak “Cancun'da üzerinde uzlaşılan REDD anlaşması için el değmemiş doğal ormanların korunması ve zayıflayan doğal ormanların kurtarılması ‘temel amaç’ değildi. Hala endüstriyel ağaçlandırmaları dışarıda bırakan anlamlı bir orman tanımımız yok. En net örneği korumanın doğal ormanı nasıl bir bütün halinde tutacağı metinde yer almıyor- halbuki tomrukçuluk olarak çevrilebilecek ‘ormanların sürdürülebilir yönetimi’ yer alıyor.

İkinci olarak Lang'a göre “Yerli halkların ve orman toplumlarının hakları ve çıkarları Cancun REDD pazarlığında korunmuyor-sadece bir ek olarak yer alıyor, deniyor ki ‘koruyucu garantiler’ ‘verilmeli ve desteklenmeli’. Bu hükümetler ne anlıyorsa oraya çekilebilir.”

Cancun müzakereleri sırasında REDD üzerine pozisyon belirlemek, iklim aktivistlerinin kapitalist mi yoksa antikapitalist mi olduklarını ortaya koyan bir göstergeye dönüştü. Öte yandan bu iki duruş ortasında oldukça zorlu bir ara pozisyon almaya çalışan Greenpeace ve International Forum on Globalization gibi örgütler de vardı. İki örgüt de kafa karıştıracak şekilde markete bağlı olmayan bir REDD ayarlamasını savundular (sanki güç dengeleri bunu mümkün kılabilirmiş gibi). Ancak onlar ve destekçileri kaybetti ve Friends of the Earth'ün Latin Amerika ve Karayipler biriminin açıkladığı gibi “Yeni metinler ormanları sadece karbon rezervuarları olarak görmeyi sürdürdü ve emisyon ticareti için hazırlandı.”

Benzer şekilde Yeşil Fon, Dünya Bankası başkanı Robert Zoellick tarafından desteklendi. Zoellick'in en dikkat çeken konuşması, ek konferanslardan birinde Rus lideri Vladimir Putin ile birlikte REDD'in metalaştırma prensibini tarım ve hatta kaplanlar gibi karizmatik hayvanlara yayma sözünü verdiği konuşmaydı. 8 Aralık'ta protestolar Dünya Bankası'nın iklim finansmanından çekilmesini talep etti. Bunun bir nedeni Zoellick yönetiminde kurumun yıllık fosil yakıtı yatırımlarının 1.6 milyar dolardan 6.3 milyar dolara çıkmış olması, bir diğer nedeni ise Dünya Bankası'nın ihracata dayalı büyüme, maden çıkarımı, enerji özelleştirmeleri ve karbon marketini sarsılmaz bir neoliberal dogmayla desteklemesi.

Friends of the Earth'ün Kosta Rika temsilcisi Grace Garcia'ya göre, “Sadece delilerden oluşan bir topluluk Dünya Bankası'nı iklim fonlarını yönetmek üzere davet etmenin iyi bir fikir olduğunu düşünür. Dünya Bankası'nın tarihinde dünyanın en kirli projelerini finanse ettiği ve halklarımız üzerine ölüm fermanı gibi yaptırımlar öne sürdüğü düşünülürse bunun ne kadar çılgın

* Burada söz konusu uzaklığı anlatmak için “arms length” kavramı kullanılıyor. Arms length hem “kol boyu” mesafe hem de “silahların gölgesinde” anlamları içinde kullanılmış olabilir (ç.n.)

gınca bir fikir olduğu ortaya çıkar.”

Ancak maalesef bazı yerli halk grupları ve Üçüncü Dünya STKları REDD'e kandırlar ve güçlü kaynaklarıyla market yönelimli Environmental Defense Fonu gibi Kuzeyli yandaşları arayarak açmak üzere böl ve yönet taktiği güttüler. Bu durumun ifade ettiği tehlike inanılmaz boyuttadır, çünkü 1997'de Al Gore tarafından başlatılan Temiz Kalkınma Mekanizması* (TKM) stratejisi iklim savunuculuğunu parçalamaya devam edebilir (Al Gore 1997'de hatalı olarak -ve kişisel çıkarlarını gözeterek- karbon ticaretinin pazarlıkların merkezinde yer alması durumunda ABD'nin Kyoto Protokolü'nü onaylayacağını sözünü vermiştir).

REDD, ağaç dikimi ve orman koruma yönetimi gibi projeler için küçük paralar ödenmesini sağlayacak, küresel Kuzeyin sayısız şantaj taktiklerinden biridir. Bazı durumlarda, doldurulmuş alanlardaki metanı çıkartmak gibi TKMler aracılığıyla da ortaya konan bu projeler, yerel hakların yerlerinden edilmesi demek olabilir, ya da Durban'ın temel TKMsi gibi Bisasar Yolu'ndaki siyahi mahallede çevresel olarak ırkçı çöplüğün kapanması yerine işlemeye devam ettirilmesi demek olabilir. Sonrasında, emisyon kredilerini alan Kuzeyli şirketler meseleyi çözmek için büyük değişiklikler yapmadan her zamanki işlerini sürdürebilirler.

İklim Borcu, Emir ve Kontrol

Evo Morales'in de içlerinde bulunduğu REDD'i ve diğer TKM'leri eleştirenler, iklim borcu fikrini finans çerçevesinin odağına koyuyorlar. Dolayısıyla karbon marketlerinin yetkilerinden arındırılmasını talep ediyorlar; çünkü yüksek ölçekli yolsuzluk, kaotik dengesizlikler ve aşırı düşük fiyatlar gibi hayati hataları yenilebilir enerji ve daha etkili ulaşımaya yatırım çekmekte fazlasıyla aciz kalıyor. Bu tür yatırımlar asgaride karbon tonuna 50 avroya denk gelebilirdi, ama AB'nin emisyon ticareti planı 2008'de ton başına 30 avrodan geçen sene 10 avroya kadar düştü ve şu sıralar ton başına 15 avroda dolaşıyor. Bu da iş dünyasının, yeniden yapılanma yerine kirletmeye devam etmesini çok daha ucuz kılıyor.

Cancun'da bir öğleden sonrayı dünyanın önde gelen karbon tüccarlarıyla bu noktaları tartışarak harcadıktan sonra marketlerin kapatılmasının gerekliliğine ikna oldum. Böylelikle daha etkili emir ve kontrol sistemleri geliştirebiliriz. Buna karşı çıkan Uluslar arası Emisyon Ticareti Birliği (IETA) Başkanı Henry Derwent marketlerin sülfür dioksit emisyonları sayesinde asit yağmurlarını bitirdiğini iddia ediyor. Yine de Avrupa'da 1990'ların ilk yıllarında devlet kontrolü daha etkiliydi. Benzer şekilde emir ve kontrol mekanizması ozon deliğiyle ilgili acil durumda, özellikle 1996'da CFC gazlarının Montreal Protokolü ile yasaklanmasında iyi işledi.

ABD Çevre Koruma Kurumu şimdilerde sera gazı emisyonları üzerinde emir ve kontrol gücüne sahip ve kurumun en yetkili yöneticisi Lisa Jackson yaklaşık 10.000 karbondioksit nokta kaynağını CO2 salınımlarını azaltmaları konusunda hemen ha-

rekete geçirebilir. Ama bir dağın tepesindeki kömür madeninin kapatılmasını talep eden Batı Virjinalıların başlattığı gibi, kurum karşıtı protestolar çoğalmadığı sürece, Jackson bu sürecin ancak 2013'te başlatılacağını söyledi (ABD Başkanı Barack Obama'nın yeniden seçilme kampanyasından sonra). Olumlu tarafından bakarsak, IETA'nın önde gelen Washington temsilcisi David Hunter bana Senato'nun limit ve ticaret kanununu bu yıl geçirmeyerek ABD karbon marketlerini tamamen hareketsizliğe ittiğini söyledi. Washington'daki bu kilitleme için şükürler olsun.

Yine de, Washington'un büyük yeşil grupları vakıf paralarının 300 milyon dolarını kongrede karbon ticaretinin savunuculuğu için harcadıklarını kabul ettiler, sadece Climate Justice Now! üyeleri kampanyalarıyla bu yaklaşımın tersini savundu. Buna dair eleştiriler The Story of Cap and Trade** adlı filmi de içeriyor (www.storyofstuff.org) ve bu film geçtiğimiz yıl yaklaşık 750 bin kişi tarafından seyredildi. Paranın bu şekilde çarçur edilmesi merkezde bir kaynak kuraklığına eşlik etti.

Ekim ayında kaynakları güçlü 3 çevre grubu -350.org, Rainforest Action Network ve Greenpeace- daha direkt eylemin gerekliliğini dile getirdiler. Elbette halihazırda bunlar gerçekleşiyordu. IEN, Grassroots Global Justice ve Movement Generation'ı da içeren 20 adet ABDli grup 23 Ekim'de yayınladıkları bir açık mektupla “Ön saflardaki topluluklar ülke çapında halktan beslenen, ağ merkezli ve eylem odaklı stratejileriyle son yıllarda iklim-kirleticisi endüstrilerle mücadelede önemli başarılar elde ettiler. Üstelik bunu Washington merkezli geniş çevre gruplarına nazaran çok daha düşük bütçelerle gerçekleştirdiler. Bu girişimler dev boyutlarda endüstriyel karbonun meydana gelmesini engelledi.” dedi.

İklim Kapitalizmi Yerine İklim Adaleti

Tüm bunlarla birlikte Cancun'da iklim kapitalizmi fantezisinin bu kadar kararlı şekilde ilerlemesinin ardında bu tür bir karşı koyuşun parçalanmış yapısı yatıyor. Meksika'nın ilerici güçlerinin içinde temel ideolojik ve coğrafi ayrılıklar olduğu görülüyor, pazar-bazlı stratejiler karşısındaki bölünmelerin önlenmesi adına gelecek dönemde bu problem çözülmeli. Yerel aktivistler Cancun'da iklim kapitalizminin yeniden canlandırılması adına yapılan son dakika çabalarından hiç etkilenmedi.

Aslında krizin elitist bir tavırla çevrenin işletimiyle çözülmeye çalışılması ve bunun getirdiği kısıtlı gelecek vaatleri gerçek bir alternatife ne kadar ihtiyaç duyulduğunu ispatlıyor.

Neyse ki, Nisan'da yaklaşık 35.000 sivil toplum eylemcisini çeken bir danışma toplantısının ürünü olan Cochabamba Halklar Anlaşması ortaya çıktı. Cochabamba konferans çağrısı şu maddeleri içeriyordu:

*2017'de sera gazı emisyonlarının %50 azaltılması;
Isı artışını 1 santigrat derece ve milyonda 300 parçada sabbitlemek;*

* Clean Development Mechanism (CDM)

** Emisyon Ticareti'nin Hikayesi

*Gelişmiş ülkelerin iklim borçları olduğunu kabul etmek;
İnsan haklarına ve yerli halkların haklarına tam saygı göstermek;
Doğayla uyumu garanti etmek üzere Toprak Ana'nın Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilanı;
Uluslar arası İklim Adaleti Mahkemesi'nin kurulması;
Karbon marketlerinin ve REDD aracılığıyla doğanın ve ormanların metalaştırılmasının reddi;
Gelişmiş ülkelerdeki tüketim alışkanlıklarını değiştirecek tedbirlerin desteklenmesi;
İklim değişikliğini kontrol etmek üzere faydalı olan teknolojileri için fikri mülkiyet haklarının ortadan kaldırılması;
Gelişmiş ülkelerin GSMH'lerinin %6sını iklim değişikliğiyle mücadelede ayırmaları.*

Bu taleplerin ardında yatan analiz üzerine birkaç yıldır çalışılıyor. Ancak şimdi dünyadaki iklim adaleti hareketleri için mesele sadece temel fosil yakıt emisyonları ve madenlere karşı (Alberta'daki katran kumullarından Ekvator Amazonlarına, San Francisco rafinerilerinden Nijer Deltasına) canlı halk eylemlerini sürdürmek ve dramatik biçimde ilerletmek değildi. Buna ek olarak, eğer Cancun Kuzey'in iklim tartışmalarındaki manipülasyonları için finansal pazarı canlandırır, Goldtooth'un uyarısı daha acil bir hal alır: "Endüstrileşmiş ülkeler, büyük şirketler ve Goldman Sachs gibi etik olmayan firmalar Cancun Anlaşmalarından güzelce kar elde ederken insanlarımız ölecek"

Durban 2011 Gösterisi

Durban, işlemeyen kapitalist stratejilerle gezegenin doğası ve insan kalabalıklarının çıkarları arasındaki bir sonraki büyük

gösteriye ev sahipliği yapacak. Gezegenin doğası ve insan kalabalıklarının çıkarları meselesi eko-toplumsal hareketlilik tarihini tetiklemiştir. Siyonizmi ve BM'nin 'kölelik, kolonileştirme ve ırk ayrımcılığının tazminini' gündemine almamasını protesto etmek üzere 15.000 kişiyi buluşturan 2001 Irkçılığa Karşı Dünya Konferansı buna örnektir.

REDD ve karbon marketlerine karşı baskıyı sürdürebilmek ciddi bir test olacaktır, ama Kasım 2011 gibi ikisinin de işe yaramayacağı netleşmiş olmalıdır. Dolayısıyla, bu senenin Right Livelihood Ödülü'nü kazanan Uluslar arası Friends of the Earth Örgütü Başkanı ve Nijer Deltası Aktivisti Nnimmo Bassey tarafından kaleme alındığı gibi:

*Dışarısı Durban'da doğru taraf olacaktır
Henüz yapılmamış olan, düzgün olarak yapılacaktır
Halkların egemenliği, tüm mücadelelerin birleştiği
Umulan, beklenen bir şey!*

Bu yazı 12 Aralık 2010'da Links: International Journal Of Socialist Revival'da yer almıştır (<http://links.org.au/node/2041>). Patrick Bond, KwaZulu-Natal Üniversitesi Sivil Toplum Merkezi'nde görev yapmaktadır. UKZN Yayınları tarafından 2009'da basılan Climate Change, Carbon Trading and Civil Society (İklim Değişikliği, Karbon Ticareti ve Sivil Toplum) kitabının editörlerinden biridir.

Çeviren: Binnur Aloglu

Cancun İklim Değişikliği Anlaşmasına Muhalefette Bolivya Neden Yalnız Kaldı

Pablo Solon

Engelleyici olmak, zorluk çıkartmak ve gerçekçi olmamakla suçlanıyoruz. Ama diplomasiyi bir tarafa bırakıp gerçekleri söyleme konusunda muazzam bir sorumluluk hissetmekteyiz.

Diplomasi geleneksel olarak bir antlaşma ve uzlaşma oyunudur. Gelgelelim, 11 Aralık Salı günü Bolivya dünya karşısında kendisinin yalnız olduğunu gördü: Cancun'daki Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Zirvesi'nin sonuçlarına karşı çıkan tek millet olarak. Engelleyici davranmak, zorluk çıkartmak ve gerçekçi olmamakla suçlanıyoruz. Ama gerçekte, kendimizi yalnız hissetmiş değiliz, yapılan saldırılar nedeniyle kırgınlık da hissetmiyoruz. Bunun yerine, diplomasiyi bir yana koyup gerçekleri söyleme konusunda muazzam bir sorumluluk hissetmekteyiz.

"Cancun Anlaşması" Cuma öğleden sonra sunuldu ve okumamız için bize iki saat verildi. Acilen bir şeyleri imzalama baskısına rağmen, Bolivya daha ileri müzakereler yapılmasını önerdi. Bu metnin, görüşmeler açısından üzücü bir sonuç metni olacağını söyledik. Metni tartışmaya yönelik tüm olanaklar bizden esirgindikten sonra, bir uzlaşma sağlanamamış olmasına rağmen, metnin onaylandığını gösteren tokmağını başkan masaya vurdu.

Pek çok yorumcu, Cancun Anlaşmasını "doğru yönde atılan bir adım" olarak değerlendirdi. Biz buna katılmıyoruz: Geriye doğru atılmış dev bir adımdır. Metin, sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik bağlayıcı mekanizmaların yerine, tamamen yetersiz kalan gönüllü teminatları ikame ediyor. Verilen bu teminatlar, sıcaklık artışını 2 derece sınırında tutma hedefiyle çelişiyor, tersine bizi 4 derece ve daha fazlasına sürüklüyor. Metin, kirletenler için yasal boşluklar, karbon piyasalarını genişletme fırsatları ve gelişmiş ülkelerin eyleme geçme yükümlülüklerini azaltan – bir ormancılık dalaveresi olan Redd gibi- benzer mekanizmalar ile dolu.

Bu yanlışlıklara karşı sesini yükselten tek ülke Bolivya olmuş olabilir ama çeşitli katılımcılar da bize destek verdiklerini özel olarak belirttiler. İklim değişikliğinin bilimsel boyutuna hakim olan herkes biliyor ki Cancun Anlaşması sorumluluk üstlenmeyen bir metindi.

Bilimi yanımızda hissetmenin yanı sıra, Cancun'daki dengesiz metine karşı çıkarken kendimizi yalnız hissetmememizin diğer bir nedeni de yanımızda saf tutup duruşumuzu ifade etmemize yardımcı olan toplumsal hareketlere mensup kadınlar, erkek-

ler ve gençlerden gelen binlerce destek mesajıydı. Onlara –ve genel olarak insanlığa- hürmetimizdendir ki, milyonlarca hayatı tehdit eden herhangi bir kağıdı imzalamamaya yönelik büyük bir sorumluluk hissediyoruz.

Bazıları ise yapılacak en iyi şeyin gerçekçi olup, en azından anlaşmanın BM sürecinin çökmesini engellediğinin farkına varmak olduğunu iddia etmekte.

Ne yazık ki, bilim adamlarının hemen şu an radikal bir şekilde harekete geçmeye yönelik şiddetli tavsiyelerini görmezden gelen güçlü ülkelerin önerdikleriyle yetinmek gerçekçilik haline gelmiş durumda. BM'nin İklim Değişikliği Hükümetlerarası Paneli, sıcaklık artışını 1.5 derecenin altında tutma hedefinde %50 şansa sahip olmak için, emisyonların 2015'e kadar son sınırlarına gelmiş olmaları gerektiğini ortaya çıkardı. Cancun'da yaşadığımız kritik kararları gelecek seneye erteleme girişiminin ileride yıkıcı sonuçları olabilir.

Bolivya küçük bir ülke. Bu, iklim değişikliği sorununa yol açmada en az sorumluluğa sahip ama aynı zamanda bu soruna karşı en korunmasız ülkeler arasında olduğumuz anlamına geliyor. Araştırmalar, başkentimiz La Paz'ın 30 yıl içerisinde çöl haline gelebileceğini ortaya koyuyor. Sahip olduğumuz şey ise, temel hedefimiz olan yaşamı ve gezegeni savunma hedefinin yandaş gündemler tarafından üzerinin örtülmesine izin vermeyip idealerimize sadık kalma önceliğimizdir. Para konusunda umutsuz değiliz. Geçen sene, Kopenhag anlaşmasını reddettikten sonra iklim değişikliği bütçemizde BM kesintiye gitti. Güney'deki pek çok ülke olarak bir zamanlar yaptığımızın aksine, Dünya Bankası'na kendimiz muhtaç hissetmiyoruz. Özgürce hareket edebilir ve doğru olan neyse onu yapabiliriz.

Bolivya, konuları ele alma biçimimizin alışlagelmiş düzenini sarstığı için sıra dışı davranmış olabilir. Ama benzeri görülmemiş bir krizle karşı karşıyayız ve sahte zaferler gezegenimizi kurtarmaya yetmeyecek. Düzmece anlaşmalar çocuklarımızı bir gelecek garantisi vermeyecek. Hepimiz ayağa kalkmalı ve yüz yüze kaldığımız krizin gücüne denk düşen bir iklim anlaşması talep etmeliyiz.

Pablo Solon, Çokuluslu Bolivya Devleti'nin BM Büyükelçisi'dir. www.guardian.co.uk, 21 Aralık 2010, Salı,

Çeviren: Merthan Özcan

Doğa Ana Hakları ve İklim Değişikliği Dünya Halkları Konferansı

Yapısal Nedenler Çalışma Grubu 1 – Son Kararlar

Küresel ısınmaya karşı mücadele, yalnızca mevcut üretim ve tüketim sisteminin acil bir dönüşümüyle değil, kolonyal ve Avrupa-merkezci hegemonik bilgi modellerine ve paradigmlarına karşı güçlü bir mücadeleyle de ilgilidir.

Bir sonuç olarak gezegenin sınırlarına ulaşmış derin bir yapısal krizle karşı karşıyayız. Köleliğe, insan varlığının ve doğanın tahribine dayalı patriyarkal bir gelişme modelinin ölümcül bir kriziyle karşı karşıya bulunuyoruz. İçinde yaşadığımız iklim krizi, yalnızca atmosfer sıcaklıklarının yükselişi sorunu değil, gezegen üzerindeki hayatı ve insanın Doğa Ana'yla uyumlu ilişkisini mümkün kılan küresel koşulların yıkımı sorunudur.

Bütün dünya halklarının ortak malı olan zenginliklerin yağmalanması ve müsadereci, 500 yılı aşkın süredir kapitalizmin soykırımcı kolonyal gelişim süreciyle hızlandı. Sanayi devrimiyle birlikte, büyüme odaklı yeni bir üretim sistemini başlatan yeni bir tarihsel sıçrama ortaya çıktı ve aşırı küresel birikim dünya nüfusunun yalnızca yüzde 20'sini temsil ettiği halde, sera gazı emisyonunun yüzde 75'ini üreten başlıca endüstrileşmiş ülkelerde yoğunlaştı.

Bu üretim modeli, uzun süreli kuraklık, seller vb. gibi aşırı iklim olaylarıyla öncelikle küresel Güney'deki* ülkeler için önemli neticeler üreten mevcut iklim krizine yol açtı.

Kapitalist sistem insanlığa bir ilerleme ve sınırsız büyüme ideolojisi dayattı. Bu üretim ve tüketim rejimi, sınırlı bir gezegen

üzerinde sınırsız bir büyüme modelinin imalarını tamamen unutan bir azami kâr arayışıyla yönlendirilir. Doğa üzerinde bir tahakküm gerekçesi oluşturan ve doğanın yıkımına yol açan bu gelişme modeli, insan varlıklarını doğadan koparttı.

Kapitalist gelişim doğayla uyumsuz toplumlar ve yaşam tarzları yarattı. Doğa Ana bir hammadde kaynağı sayılarak, insan varlığı bir üretim ve tüketim aracı haline geldi. Bu sistem açısından hayatın mantığı rekabet ve sınırsız kâra duyulan özlemdir. Kapitalist sistem her şeyi metalaştırır: su, toprak, insan genomu, geçmişe ait/atadan kalma kültürler, biyo-çeşitlilik, adalet, etik, ölüm ve yaşamın kendisi. Doğanın kutsal karakterini inkâr ederek, her şey çekip çıkartılabilir, dönüştürülebilir ve tüketilebilir. Bu sistemle birlikte, insanın doğayla tinsel ilişkisi parçalanır.

Gezegenin ortak mallarının aşırı sömürsü ve eşitsiz temellükü, diğerlerinin zararına olmak üzere, yalnızca nüfusun bazı kesimlerine yaradı. Örneğin, yüz milyonlarca insan, temiz suya erişim olanağından ve onurlu bir yaşam sürme koşullarından yoksunken, diğerleri ortak zenginliği har vurup harman savuruyor ve kıtlıktan kâr sağlıyor. Bu sistem, yerli halkların ve çiftçilerin ortak zenginlikleri, germplazmaları ve atadan kalma bilgi birikimleri üzerinde tahakküm kurma yoluyla onları topraklarından ederek katletti.

Kapitalizm tüketim sayesinde insan varlıklarının gereksinimlerini ve doyumsuzluklarını karşılamış gibi görünüyor. "Gelişmiş Birinci Dünya", gerçekte bir "hiper-tüketim dünyası" olarak da

adlandırılabilir. Örneğin Birleşik Devletler sınırsız tüketim düzeyinden dolayı GHG emisyonlarını 1990-2007 döneminde yüzde 16.8 oranında artırdı. Bu, ortalamada kişi başına yıllık 20-23 ton civarında Co2'yi ifade ediyor; başka bir deyişle bir Üçüncü-Dünya yerlisinin emisyonlarından 9 kat, bir Latin Amerikalı ve Karayipli'nin emisyonlarından kişi başına yaklaşık 8 kat ve bir sahraaltı Afrikalının emisyonlarından 20 kat daha fazlasını temsil eder.

Bu kapitalist mantık finansal kazancı insanın karşısına koyar. Ticaret aracılığıyla sınır tanımaz bir tüketici kimliği yaratılır ve insana olduğundan çok sahip olduklarıyla değer vermeye dayalı tüketim modelleri oluşturulur. Bu sistem açısından kâr ve kârlılık her şeyin üzerinde yer alır ve yeterli temel kamusal hizmetler ve bu hizmetlere erişim hakları bütünüyle ticarete çevrilir. Kâr, daha fazla kâra ihtiyaç duyar.

Gelişmiş ülkelerin şirket ve hükümetleri, kimi bilimsel çevrelerle suç ortaklığı içinde, mevcut üretim ve gelişme tipinin ardındaki gerekçeyi sorgulamayan ticari ve teknik çözümler ortaya koyarak, iklim değişimi tartışmasını bir sıcaklıkların artışı sorunu haline getirdi.

Günümüzde "iklim değişimi" kapitalist sistem için bir ticarete dönüşmüş durumdadır. Hükümetler ve gelişmiş ülkeler, "yeşil" olarak nitelendirilen sistem reformları vadediyor. Bu teknolojik yenilik mekanizmaları, böylesi bir teknolojinin mevcut iklim krizini çözeceği bahanesi altında yeni yatırım ve iş kaynaklarının yaratılmasıyla yönlendiriliyor. Gerçekte bu çözümler karşı karşıya olduğumuz sorunları daha da şiddetlendiriyor. Temiz Gelişme Mekanizmaları (TGM) denen bu yapmacık çözümler, gerçek herhangi bir sorumluluk yüklenmeksizin gezegeni umursama sorumluluğunu küresel Güney'e havale ediyor.

Şirketleşmiş gıda üretim, dağıtım, tüketim ve savurganlık modeli ile tüm endüstriyel tarım mekanizmaları (fabrika hayvan çiftlikleri, genetik olarak düzenlenmiş gıdalar, nanoteknolojiler, böcek zehirleri, biyoyakıtlar vb.) sadece sürdürülebilir gıda üretimini, çiftlik üretimini ve gıda egemenliğini yıkıyor. Ayrıca doğanın tahrip edilmesine yol açan temel nedenlerinden birini de oluşturuyor (Co2 emisyonları, metan, azot oksit, ormanların yok edilmesi, toprak kirlenmesi, aşırı su kullanımı ve su kaynaklarının kirlenmesi vd.).

Politik, ekonomik, askeri ve iletişimsel iktidar yapısı, mevcut hukuksal-kurumsal yönetim sistemiyle birlikte, yıkıcı ideolojileri destekliyor, meşrulaştırıyor ve derinleştiriyor. Varolan uluslararası finansal ve ticari kurumlar (WB, IMF, IDB, WTO ve diğerleri), sahip olduğu mevzuat, düzenleme biçimleri ve güvenli fonlama mekanizmaları aracılığıyla sistematik biçimde yağmacı bir büyüme modelini dayatıyor. Popüler medya ve kültür endüstrisi, bireyciliği, akıl dışı ve sürdürülemez bir tüketimciliği destekliyor ve onları mümkün tek yaşam tarzı olarak pekiştiriyor. Bu yönelimler neo liberal küreselleşme, serbest ticaret ve geliştirilen monokültür [belli bir ülke, bölge ya da çiftlikte tek bir ürün yetiştirilmesi, tek ürüne dayalı tarım ç.n.] ve çıkarıcılık [ekstrak-

tivizm: doğal bir ortamdan, mineral vb. hammadde çıkartma işlemi ç.n.] uygulamaları bağlamında daha da vurgulandı. Bütün gezegeni yeniden sömürgeleştiren bir emperyalist sistem içinde bulunuyoruz.

Kapitalizm halkların direnişine askerileşmeyle, baskıyla ve savaşla karşılık veriyor. Güçlü bir askeri endüstriye, hem maddi birikim sürecinin hem de çeşitli bölgeleri, hammadde ve enerji kaynaklarını kontrol etmenin zorunlu koşulu olarak toplumların militarizasyonuna ve halkların mücadelelerini bastırmaya gerek duyuyor. Savaşlar, çevre üzerindeki doğrudan etkileriyle (fosil yakıtların ağır tüketimi, petrol sızıntısı, GHG emisyonları, zayıflatılmış uranyum atıkları, beyaz fosfor) Doğa Ana'nın başlıca yıkıcılarından biri haline geldi.

Küresel ısınmaya karşı mücadele, yalnızca mevcut üretim ve tüketim sisteminin acil bir dönüşümüyle değil, kolonyal ve Avrupa-merkezci hegemonik bilgi modellerine ve paradigmalara karşı güçlü bir mücadeleyle de ilgilidir. Bu bilgi ve öznellik modelleri bütün dünyadaki eğitim sistemleriyle keskin biçimde insanlığa aşılanıyor. Kültürel yapılar, kişisel tercihlere ve gezegen üzerindeki nüfusların arzularına bireyci kapitalist tüketici kimliğiyle nüfuz edilmektedir. Üretimdeki değişimlere, "İyi Yaşam" ya da "el buen vivir" gibi Pachamama'yla uyumlu olan farklı yaşam/dünya görüşlerini güçlendiren, mevcut hegemonik davranış modellerini değiştiren derin kültürel devrim eşlik etmek zorundadır.

Başarısızlığa uğrayan, "her zaman daha iyi bir tüketici" olarak yaşamaya çalışmaya, frensiz bir gelişmeye, sınır tanımayan bir endüstrileşmeye, farklı halkların tarihsel, bilgisel ve kültürel yapılarını küçümsemeye, doğa ve başkaları pahasına maddi birikimi artırmaya dayalı bir yaşam modelidir.

Sonsuz büyümeye dayalı patriyarkal bir sistem olarak kapitalizm, bu sınırlı gezegen üzerinde hüküm süren yaşamla uyumlu değildir. Gezegene ve hayata yönelik her alternatif, zaruri biçimde anti-kapitalist olmalıdır. Fakat bu yetmez, anti-kapitalist olmaktan daha fazlası gerekiyor. Sovyet deneyimi, hayatı kapitalizme benzer hale getiren tahrip edici koşullara sahip yağmacı bir üretim sisteminin farklı mülkiyet ilişkileriyle mümkün olduğunu gösterdi. Alternatifler derin bir uygarlık dönüşümüne öncülük etmelidir. Böylesi derin bir dönüşüm olmaksızın gezegen üzerinde hayatı sürdürmek olası olmayacak. İnsanlık muazzam bir ikileme karşı karşıya: ya kapitalizm, patriyarsî, ilerleme ve ölüm yolunda devam edecek, ya da hayata saygı ve doğayla uyum seçeneğini benimseyecek.

Cochabamba, Tiquipaya, Nisan 2010

Çeviren: Kutlu Tunca

*Küresel Güney: Bu, coğrafi değil, diğerlerine göre ekonomik ve çevresel olarak çok daha korunmasız insan gruplarını tanımlayan jeopolitik ve kültürel bir kavramdır. <http://pwccc.wordpress.com> sitesindeki İngilizce'sinden Türkçeye çevrilmiştir.

Türkiye Devleti Cancun'da Ne Yaptı, Müesses Nizamın Yeni Evresi

Göksu Deniz

Haziran ayından beri hummalı bir hazırlık peşindeydi müesses nizamın bekçileri. Kyoto Protokolü'nü onayladıktan sonra elleri daha bir rahatlamıştı. İklim değişikliği konusunda üstlenilen rol açıktı. Protokolün yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye'de oluşacak bir "karbon piyasası"na yönelik idari yapılanmayı oluşturmaktı. Öyle de oldu. 18 Ağustos 2010'da Başbakanlık tarafından yayımlanan bir Genelge* ile İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu yeniden oluşturuldu. Kamu ve sivil toplum işbirliğine önem veren hükümetimiz, Koordinasyon Kurulu'nu Çevre ve Orman Bakanı'nın başkanlığında Bakanlıkları, bir takım müsteşarlıkları ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı ve Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Genel Sekreterinden oluşturdu. Hem de hükümetin TÜSİAD ile gırla giden bir kavgası varken.

Konu iklim değişikliği olunca sınıfsal çıkarlarda hükümet ve TÜSİAD uzlaştı. Cancun'a gitmeden hemen önce de Koordinasyon Kurulu ilk toplantısını Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Lütfi Akça başkanlığında 26 Ekim'de yaptı. Toplantıda Akça "Burada ülkemizin durumunu, ekonomik ve sosyal göstergelerimizi, bunların doğrultusunda gelişmekte ve sanayileşmekte olan bir ülke olduğumuzu ve sera gazı azaltım hedefi alamayacağımızı, kurulacak finansman düzenine katkı veremeyeceğimizi bir kez daha diğer ülke büyükelçilerine anlatarak, Meksika toplantısı öncesinde diğer ülkelerin de desteğini almayı hedefliyoruz. Bütün ümitler Cancun zirvesine taşınmıştı ancak burada kapsamlı bir anlaşmaya varılma ihtimali çok düşük

olarak değerlendiriliyor. Bununla birlikte dengeli bir karar paketinin oluşturulması ve 2011 yılı içinde yapılacak toplantılarla netleştirilecek bir kararın ana ilkelerinin, temel kavramlarının ortaya konması beklentiler arasında. Bu arada (...) ülkemizin özel şartlarına bağlı olarak hazırlanmış taslak karar metninin Cancun'da sunulmasına karar verildi."** dedi.

Türkiye aslında Cancun'a gitmeden Müsteşar Akça'nın ağzından pozisyonunu belli etmişti. Yanlarına yamak olarak seçtikleri sivil toplumcularla birlikte tatil planları yapılmıştı. Avrupa Birliği çevre faslı açılmıştı ve AB'nin enerji arzı güvenliğini sağlayacak tüm yasal mevzuat olgunlaştırılmaktaydı. İklim değişikliği de bu sürecin teferruat bir adımıydı. Alternatif Enerjilerin arasına HES'ler alınmıştı. Kyoto Protokolü ile birlikte başlayan süreç tıkr tıkr işliyordu. Yeşil kapitalist ekonominin sivil toplum şefleri ile birlikte 2012 sonrası için takvim belirlenecekti. Türkiye temiz enerji mekanizması piyasasının güvencesi olarak gördüğü ve iklim değişikliği politikasında elini rahatlatan HES kartını da çok iyi kullanıyordu. Türkiye'ye sükün eden termik, çöp, çimento, inşaat gibi ağır sanayilerin yarattığı karbon kirliliğini HES gibi "temiz enerji" projeleri ile dengeleyecekti. Böylece hem dereler piyasasının malı haline gelecek hem de iklim değişikliğinin maliyetleri bu HES projeleri üzerinden finanse edilecekti. Cancun'a giderken HES projeleri bir hükümet politikası olmaktan çıkmış bir devlet politikası haline gelmişti.

* Genelge 2010\18, İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu, 18.8.2010 tarihli, 27676 sayılı Resmî Gazete

** İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu Toplantısı, http://www.cevreorman.gov.tr/cob/haberduyuru/guncelhaber/10-10-27/%C4%B0klim_De%C4%9F%C5%9Fiklik%C4%9F%20Koordinasyon_Kurulu_Toplant%C4%B1s%C4%B1.aspx?sfang=tr, indirilme tarihi: 20.1.2011

Polyanna'nın Burnu Uzasın

Bürokratlar ve sivil toplumcular için kodlanmış devlet politikası ile Cancun sokaklarında yapılan yeşil alışverişten memnun dönme Polyannacı'lığını sergilemek ise Mithat Rende'ye düştü, Türkiye'nin iklim değişikliği konusunda dış politika temsilcisi Mithat Rende'ye. 2011 yılı bütçesini cari açıkları ve dış borçları kapatmaya adanmış hükümetin eline verdiği iklim değişikliği yol haritasından analogi yaparak yurda dönen Rende, Conrad Otel'de gazetecilerle nümayişe hazırıldı. Beşiktaş'taki otelin klimalı salonlarında Rende, "Türkiye iklimle mücadele konusunda fon yardımı alabilecek, gelişmiş ülkelerle aynı sorumluluğa girmeyecek ve herhangi bir hedef belirlemesi de gerekmeyecek. Cancun belgesi, Kyoto'nun devamı sayılmasa da bir provası olması açısından büyük önem taşıyor"* dedi.

İklim değişikliği konusunda peki ne yapacaktı Türkiye, hiçbir sorumluluk almayacak idiyse. Bunun yanıtını ise Rende, İklim değişikliği çalıştay yapacağız, Prens Charles ile görüşeceğiz, Avrupa Birliği'nin takdirini alacağız diye veriyordu. Peki bu iklim değişikliği konusunda Türkiye lehine kayırmacı tutumun arka planında ne vardı. Neden Türkiye bu konuda bu kadar rahattı? Rende'ye göre "Türkiye küresel ısınmadan en çok etkilenecek ülkelerden biri olacağını belirterek, Kimse bu sorumluluktan kaçamayacak. Dünya'nın 2050'de 2 derece ısınacağı söyleniyor. Ancak 4 dereceye kadar ısınacağını söyleyenler de var." Dedikten hemen sonra "hiçbir sorumluluk alamayacağız" demesini hangi izanla açıklayacağız.

Şimdi finansal krizin içinde, küresel iklim değişikliği konusunda minderin kenarında banknot sayacaksınız ve başkaları sizin yerinize minderde ter dökecek öyle mi? Yani Türkiye bir yandan Avrupa'nın tüm kirli teknolojilerinin yatırım alanı haline gelecek, bu konuda size aman siz bir şey yapmayın, biz karbon emisyonlarınızı aşağıya çekeceğiz, siz yatırımlarımızı engellemeyin diyecekler, siz buna inanacaksınız. İnanmakla da kalmayıp

bizim de inanmamızı bekleyeceksiniz. Her şeyden önce mantık hatası var. Sonra tarih bilgisi, sonra ekonomi, sonra ekoloji bilginizde mi bir hata var?

Sitayışı siz alırken nümayiş neden bize düşüyor bir de bunu anlatsanız. Ama Rende hızını alamıyor, devam ediyor: "Cancun'da çıkan en önemli ortak karar dünyanın ısınmasının 2 derece ile sınırlı kalması gerektiği oldu. Bu da yetersiz ancak dünya sadece şu anda bunu taahhüt edebiliyor" Peki bu sonuca nerden ulaşmış, bu konuda hangi yaptırım mekanizmaları harekete geçirilmiş, hangi eylem kararlılığı ortaya konulmuş. Endüstriyel büyümenin yarattığı yıkım konusunda finans kapitalde bir eğilim değişikliği mi olmuş? Hayır. Biz de takip ettik, ama sizin söylediğiniz gibi hukuki bağlayıcılığı olan bir düzenlemeye rastlamadık Bay Rende. Bunu nerden çıkartıyordu peki Rende, nerden çıkartacak, tabi ki iyi niyete olan Polyannacı güveninden diyelim de onu kırmayalım. Yoksa kendileri de biliyordu, finansal krizin derinliğini, bu hızla büyümeye devam ettikçe kapitalizmin, dünyanın geri dönülmez eşliğini aşıracağını. Ama sermayenin muhafazakâr romantizmi var ya "ya benimsin ya kara toprağın" tabi ki sermaye onun olmayacak tüm bir dünyanın yok olmasından endişe etmeyecektir. Onun dünyasının ısıtılardan bir hale içinde, borçlarını uslu uslu ödemeye adanmış vatan evlatları için de "siz aman bir şey yapmayın, yatırımlarımıza izin verin yeter" düsturunu ezberletmeyi bilir. Yoksa o da bilmiyor değildir, gıda krizinin, çölleşmenin, petrol uygarlığının, endüstriyel hayvancılığın, otomobil ve inşaat sektörünün yıkıcılığının dünyayı nereye sürüklediğini.

Ama bunları bilmek yetmez, bilip de yapmamak sermayenin yegane aklıdır. Türkiye Devleti, politik aklıyla, bilinçli bir yıkım uygarlığı sürecinde Cancun'da "hiçbir şey" yapmamayı düstur edinmiştir. Hiçbir şey yapmamak, bir şey yapmamak demek değildir. Yapılan bir şey vardır: iklim batıyor ve seyreden bile yok.**

* Radikal Gazetesi, 25.12.2010, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalYazar&ArticleID=1033970&Yazar=YE%DE%DDL&Date=25.12.2010&CategoryID=96> indirilme tarihi:19.1.2011

** Paolo Rossi, Gemi Batıyor, Seyreden Yok, İlerleme Fikri, Dost Yayınları, 2002, Ankara

Sermayenin İklimi: Karbon Saydamlık Projesi

Hande Atay

Eko ile başlayıp kâr ile biten sözcüklere fazlaca alıştırmışken yine popüler bir projenin sözde duyarlı ve iyimser sularına Türkiye de yelken açtı. 2000 yılından bu yana Dünya genelinde ve geçen sene Brezilya, Çin, Kore ve Hindistan'da hayata geçirilen Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project-CDP) Türkiye'de Akbank sponsorluğunda ve Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu tarafından Ocak 2010'da başlatıldı. Hatta Ekim 2010'da ilk yıl raporu açıklandı ve projeye desteklerinden ötürü Türkiye Bankalar Birliği'ne ödül verildi.

CDP, tüm dünyada 64 trilyon değerindeki varlığı yöneten 534 kurumsal yatırımcı adına hareket eden "kar amacı gütmeyen uluslararası bir örgüt" ve amacı sera gazı salınımları ve iklim değişikliği stratejilerinin şirketler ve hükümetlerin karbon emisyonlarını azaltma hedefleri koyarak performans iyileştirmesi yapabilmelerini sağlamak. Bunu da kamuoyuna ve yatırımcılara açıklayarak gerçekleştireceğini iddia ediyor. Yapılan anketlerle yatırımcıların sera gazı salınımları ve iklim değişikliğine tepkileri ölçülüyor. Anket sonucunda yapılan raporlamayla da şirketlerin karbon künyesi çıkarılıyor. Böylece yatırımcı şirketlere yatırım kararlarını verirken iklim değişikliği risklerini göz önünde bulundurma imkânı sunulmuş oluyor. Ve yatırımcı şirketlerin karbon emisyonu düşük şirketlere ağırlık verme olasılığı artıyor.

Tabi her şey iklim değişikliğinin kalıcı sonuçlarını tüm insanlık adına önleyebilmek için?! Sabancı Üniversitesi proje direktörü düşük karbon ekonomisine geçişin küresel boyutta teşvikini hedefleyen proje sayesinde iklim değişikliğini bir fırsat olarak değerlendirebilen şirketlerin değerinin artmasını beklediklerini söylüyor. Amaç karbon salınımını azaltmak ama projenin Türkiye bültenlerinde yatırım ilişkilerinden başkaca bir şeye rastlamak mümkün değil. Bir yerde ABD'nin iklim değişikliğine karşı alınması gereken önlemler alınmazsa sıraladığı olası maddi sorumluluklar veriliyor, başka bir bölümde temiz enerji yatırımı eğilimleri araştırılıyor, bir başkasında yatırım şirketleri örgütleri ve devletin çevre bakanlarıyla lüks otellerde yapılacak olan etkinlikten söz ediliyor. Yani iklim değişikliğinin riskleri de, avantajları da, sonuçları da, sorumlulukları da CDP'yi yalnızca maddi yarar ya da zarar bakımından ilgilendiriyor. Proje direktörleri de bunu gizlemekten çekinmiyor ve hemen 2020 yılında gerçekleşmesi beklenen maddi zarar hesaplanıyor ve zararların önlenmesi için müdahale mekanizmalarının işleyeceği tahhüdü veriliyor.

Sera gazı salınımlarının sebebinin, çimento, enerji, sanayi faaliyetlerinde kullanılan fosil yakıtlar gibi doğrudan yeryüzünün karbon miktarını arttıran projenin öznesi olan yatırımcıların, şir-

ketlerin, hükümetlerin üretim etkinlikleri olmasını bir yana bıraktık diyelim. Yine de insan düşünmeden edemiyor, şirketlerin ve hükümetlerin karbon emisyonunu diğer yatırımcılarla paylaşmak neyin enformasyonunu sağlıyor? Aslında CDP'nin maskesi tam da bu soruyla düşüyor. BM İklim Değişikliği Sözleşmesi'nin eki olan Kyoto Protokolü'nün havanın metalaştırılması adımı, uluslararası bir sivil toplum kurma gayesinde birleşerek, havayı da bir hammaddeye dönüştürmenin zeminini oluşturmaya çalışıyor. Gerçekten de sera gazı salınımı fazla olan kapitalist ülkelerin, sera gazı salınımı nispeten az olan ülkelerden "salınım azalması" satın alması, buna karşılık sera gazı salınımı az olan ülkelerin de "karbon kredisi" alabilmesini öngören Kyoto, her iki kategoriyi en ucuz salınım-en pahalı kredi olarak ticari bir ilişkinin merkezine koyuyor. Bu ticari alışverişi sağlamak amacıyla salınım azalması satın alabilmek için AB Salınım Ticaret Borsası, ya da aynı kategoride yer almayan ülkelerin salınım azalmasını sağlamak için kurulan Temiz Gelişim Tekniği piyasası gibi CDP de benzer bir amaca hizmet ediyor.

Zaten uluslararası sermayenin sivil toplumu CDP'nin, kapitalist iktidarın bencilliğine kılıf hazırlamaktan daha fazlasını yapıyor olması gerekir. O da sermayeye ucuz yollu alternatifleri sistematik bir şekilde sunarak, seçkinlerin seçimini kolaylaştırmak. Karbon salınımı miktarları da bu yüzden afişe ediliyor ve raporlamalar aracılığıyla erişimi kolay bir enformasyon kurulmuş oluyor. Metalaştırılmış havanın ticari çıkarlar doğrultusunda "zenginler" arasında paylaşılması da böylelikle sivil bir bürokrasiye ve sözde bir şeffaflığa büründürülüyor.

Kapitalizmin öznelere, herkesçe bilinen kirliliklerini temizlemek için kendilerine bir sınır çizmek yerine, sınır çizme maskesi altında kirliliklerini bile kâra dönüştürmeye çalışıyor. Çünkü kapitalizm iktidarını yeniden üretebilmek için dünyanın hammadde haline dönüştürülmemiş tek bir noktasını bile bırakmayacak kadar açgözlü. Açgözlülüğüyle dağıttığı dünyanın arda kalan atıklarının kendi varlık sınırlarının dışında kalmasını istiyor, pisliklerini sudan, topraktan ve havadan yoksul ülkelerin sırtına yüklüyor. Bunu yaparken de o her zamanki yeşil maskesini takıyor. Öte yandan varlık sınırlarını korumaya çalışıyor çünkü yarattığı ekolojik krizin kendisini de tehdit ettiğinin farkında. Yarattığı "gayrimaddi" zarar kağıtlar ve projeler üzerinde ilgisini çekmese de, arka planda diken üstünde oturmaya mahkum.

Sürdürülebilir kalkınma ideolojisi halkları dönüştürüp araçsallaştırmaya devam ederken, kapitalist üretimin tahakküm kurma çabası kendisini artık çok açık bir şekilde sivil toplumla birlikte kurguluyor. Projecilik ve raporlama işlevinden başka

bir özellik taşımayan sivil toplumun aktörleri, kapitalizme ve kapitalist devlete içkin olarak ilerliyor. CDP de bu doğrultuda, Kyoto'nun kurduğu havanın metalaşma sürecini kurumsal bir çerçeveye sokarak yatırımcılar için arza sunmuş oluyor.

Uluslararası sivil toplumun somutlaşması olarak CDP, aynı zamanda uluslararası örgütlerin meşruiyet seviyesini daha da arttırmaya çalışıyor. Daha fazla küreselleşme istemiyoruz diye haykırsak bile küresel sivil toplumdan sonra küresel demokrasi illüzyonuyla küresel bir iktidarın somut gerçekliğiyle karşılaşma ihtimali canlı kalmaya devam ediyor. Küresel'in iktidarının, sermayenin iktidarıyla eşanlama geldiği açıkken, kapitalizmin sistematik ve devlet-toplum-ekonomi şeklindeki üçlü örgütlenmesine karşı ise uyanık olmak gerekiyor.

İster sivil toplum, ister yatırımcı, ister hükümet olsun; kapitalizmin öznelere tahakküm ilişkilerini dayattıkça direniş ve mücadele her zamanki gibi kaçınılmaz bir hale geliyor. Artık havayı da örgütlü bir biçimde özel mülkiyetin konusu yapanlara karşı iklim adaletini savunmak, toplumsal mücadeleyi, dünya çeşitliliğinin metalaştırılmasına karşı emek ve doğa sömürüsü ekseninde kurmak tarihsel bir zorunluluk olarak kendini tekrar hatırlatıyor.

GDO'ya Hayır Platformu

8. Eşgüdüm Kurulu

Sonuç Bildirgesi

Platformun yedinci Eşgüdüm Toplantısının yapıldığı 2009 yılındaki toplantıda 2010 yılı içinde Biyogüvenlik Yasası'nın yürürlüğe gireceği bu konuda etkin bir kamuoyu oluşturulması gerekliliğinin altı çizilmişti. Öngörülerimiz doğru çıktı ve 2010 yılı Mart ayı içinde Biyogüvenlik Yasası Meclis tarafından kabul edildi. Bu yasa daha çıkmadan önce, 2008 yılında platform tarafından, "Gıda Tohum Haktır, GDO'ya Hayır" ismiyle bir kampanya başlatılmış ve Türkiye'de ve Dünya'da GDO'lu üretim ve tüketime son verecek bir politik hedef belirlenmiştir. Biyogüvenlik Yasası'nın da bu ekseninde GDO'ları meşrulaştıracak biçimde değil, doğanın ve toplumun çıkarlarını koruyacak bir biçimde kurgulanması gerektiğini vurgulamıştık. Bu doğrultuda yasanın temel eksenine yönelik getirdiğimiz eleştiriler kamuoyunda 2009 ve 2010 yılında yankı buldu. Buna karşın, kabul edilen Biyogüvenlik Yasası, GDO'ların Türkiye'de üretimine izin vermezken, GDO'lu tüketimin önünü açıyordu. Bu tüketime olanak vermek için çıkartılan yönetmelik tam üç kez değiştirilerek şirketlerin lobi faaliyetleri karşısında doğanın ve toplumun sağlığını ezip gitti.

Biyogüvenlik Yasası tam da bu süreçten kısa bir süre içinde meclise geldi ve yasalaştırıldı. Mart ayında yasa kabul edilmesine karşın, Eylül ayında ancak yürürlüğe girdi. Bu süreç içinde GDO üretimine dayalı hammadde kullanan pek çok şirket bu ürünleri halka tükettirdi. Biyogüvenlik Yasası ile GDO içeren gıdalarda bu oran binde dokuzun üzerindeyse etiketlenme şartı konulmuştu. Ancak şirketler bu standarda dahi uymadı. Bu standardı denetleyecek idari mekanizmalar hükümet tarafından oluşturulmadı. Bir başka deyişle yasanın gölgesi altında, şirketler halk sağlığını bozmaya devam ediyor.

Biyolojik Çeşitlilik, Gıda Egemenliği ve İklim Adaleti İle Mümkündür

Biyogüvenlik Yasası'nın yürürlüğe girdiği 26 Eylül 2010 tarihinden bugüne kadar ki süreç içinde ise GDO'lu ürün kullanan şirketler ise yasanın gereklerini yerine getirmek söyle dursun, Lobi faaliyetleri ile Biyogüvenlik Kurulu üzerinde baskı yaratmaya yönelik araçlar geliştirme derdine düşmüşlerdir.

GDO'ya Hayır Platformu yasa kapsamında GDO'lu olduğu kabul edilen ürünlerin tamamının etiketlenmesi ve üzerine büyük puntolarla yazılmasının gerekli olduğunu düşünmektedir. Ancak bu GDO'lu gıdaların etiketlenerek ülkeye girmesini kabul ettiğimiz anlamına gelmemelidir. Türkiye'de binde dokuza kadar GDO içeren ürünler etiketlenecektir. Bu oranın sifıra çekilmesi için mücadele etmek önümüzdeki dönemde temel politik eksenlerimizden olacaktır. GDO içermesi riski bulunan gıdaların

etiketlenmesi dışında, şirketler ürünlerinin GDO içermediğini de taahhüt ederek etiketlemelidir. Biyogüvenlik Yasası bu duruma olanak sağlamaktadır. Ancak bugüne kadar özellikle gıda sektöründeki şirketler ürünlerinin GDO'lu olmadığını ispatlayacak bir yönelime girmemiştir. Biz tüketici, üretici ve ekoloji örgütleri olarak en temel bilgilendirme hakkımızın, gıdayı seçme hakkımızın ilgası anlamına gelen bu uygulamaların doğaya ve insanlığa karşı suç teşkil ettiğini savunuyoruz. Toplumun kendi kaderini belirleme hakkını elinden alan bu gizli bilgi mekanizmalarının deşifre edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle şirketler GDO'lu ürün kullandıklarını açıklamaya zorlanmadığı sürece hükümet ve ilgili bakanlık da bu sürecin bir parçası olarak görülmeye devam edecektir. Bu bağlamda söylemek gerekir ki, halkın çıkarını düşünmeyen idari uygulamalar takip edilecek ve hukuki sorumluluklarını yerine getirmeyen yetkililer hakkında hukuki süreçler başlatılacaktır.

GDO'suz Türkiye, Sıfırı Çek Etiketle

GDO'ya Hayır Platformu dün olduğu gibi bugün de GDO'suz bir Türkiye için mücadele etmektedir. Etiketlemenin yönetmelikteki haliyle Tüketiciciyi korumadığını, çiftçilerin üretim dışına itildiğini görüyoruz. Bu nedenle GDO olduğu bilinen, risk taşıma potansiyeli olan tüm ürünler etiketlenmelidir. Ancak getirilen binde dokuzluk eşik değer kabul edilemez. Bunun için bu oranın sıfıra çekilmesi gerekmektedir. GDO'lu olmadığını iddia eden şirketler de ürünlerinde bu durumu belirtmelidir. Türkiye'de iklim krizinin yarattığı koşullarla, gıda tekelleri uzun süredir GDO'lu ürünlerin kaçınılmaz olduğu yönünde bir propaganda yapmaktadır. Bu lobi ilaç, gıda şirketlerinin denetiminde, tarım ve hayvancılık politikalarını belirlemektedir. Bu şirketlerin kara dayalı endüstriyel tarım modelleri iklim krizine neden olmaktadır. Kendi sorumluluklarında olan krizin bedelini ise topluma GDO yedirerek ödettirmektedirler. GDO'lu gıdalar iklim krizinin sonucudur. Bu nedenle tarımsal alanların daralması, tarım ürünlerindeki fiyat artışları, ülkelerin gıda arzı sorunuyla karşı karşıya kalması eşitsiz gelişen geç kapitalizmin ve onunla birlikte doğan iklim krizinin eseridir. Bu bağlamda da toplumun gıda egemenliğini yok eden tarımsal uygulamalar karşısında, GDO ile toplumun gıda sorunu çözülemeyecektir. Ancak şirketler bu

konuda belli çıtalar koyarak GDO karşıtı duruşu zayıflatmak istemektedir. Binde dokuz gibi bir eşik belirleyerek, GDO'ların girişi konusunda bu haliyle etiketlemeyi kabul etmemiz istenmektedir. Ama kendileri de bu konuda hiçbir adım atmamaktadır. Oysa kendi hukuk sistemlerine uymayan bu lobici şirketler karşısında biyolojik çeşitliliği, emeğin gıda egemenliğini, iklim adaletini savunacak yegane güç pazarlık yapmayacak, net bir GDO karşıtı duruştur. Bu duruş temel alınarak bir kez daha sesleniyoruz, eğer ki gıdalarınızı etiketlemek istiyorsanız, "GDO'da sıfırı çekin ve etiketleyin." Bunun dışında bir süreç GDO karşıtlarınca kabul edilmeyecektir.

Tohum'da Tekelleşmeye Karşı Tohum Mülkiyet Konusu Olmaktan Çıkarılmalıdır

Son otuz yıl içinde adım adım tohum kamusal mülkiyet konusu olmaktan çıkarılmıştır. Tohum varlıklarını koruma konusunda işi piyasa mekanizmalarına devreden hükümetler, tarım ve gıda geleceğimizin nasıl korunacağı konusunda şirketlerin kontrolü altına girmiştir. Türkiye'de GDO'lu tohum üretilmediği ve kullanılmadığı yasal olarak kabul edilmektedir. Buna karşın GDO egemenliğini elinde tutan şirketler Tohum konusunda da egemen olmaktadır. Gıda egemenliğimizi çalan şirketler karşısında tohumlarımızı korumak zorundayız. Bunun içinde Tohumculuk Kanunu ile şirketlerin kontrolü altına giren Tohumculuk sektörüne alternatif uygulamalar yapmak önemlidir. Ancak asıl olan tohumların patent altına alınması ve mülkiyet konusu haline getirilmesi uygulamasından vazgeçilmesidir.

Üretici, Tüketici ve Ekoloji Örgütleri Birlik Olalım

GDO'ya dayalı tarımsal sistemi yaygınlaştırmak için önümüzdeki dönemde şeker özelleştirmeleri hız kazanacaktır. Şeker sektöründeki özelleştirmeler mısır nişastasına dayalı şeker üreten şirketlerin tarım pazarındaki egemenliğini arttıracaktır. Bir yandan özelleştirme politikalarına karşı direnirken diğer yandan da tarımda ekolojik, toplumsal faktörleri göz önünde bulunduran, şirket egemenliğine dayanmayan, doğayla barışık, sömürüye yol açmayan bir üretim sistemi için birlikte yol yürümemiz gerekir. Bu süreçte bir yandan geniş toplum kesimlerinin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi için kampanyalar örgütlenirken diğer yandan da tarımsal üretimde zayıf çıkar gruplarının haklarını savunacak dayanışma mekanizmaları geliştirmeliyiz. Tarımda yoğun girdi kullanımı, tarımsal gıdanın yakıt olarak kullanılmasına dayalı enerji sistemleri, suyun paralılaştırılması ve şirket denetimine girmesi iklim krizini tetiklemektedir. İklim krizine karşı iklim için adalet talep etmeyen bir GDO karşıtı mücadele başarılı olamayacaktır. Bu doğrultuda da önümüzdeki dönemde GDO'suz Türkiye, Sıfırı Çek, Etiketle kampanyasının fikri alt yapısı bu politik eksenlerden beslenecektir.

Uluslararası Dayanışma

GDO sorunu tek başına Türkiye'nin sorunu değildir. Uluslar arası düzeyde GDO karşıtı mücadelenin içinde yer alan Via Campesina gibi örgütlerle ilişkileri yoğunlaştırmak, başka tarım modelleri üzerinde durmak, tüketicilerin kooperatifleşmesini sağlamak için önümüzdeki dönem mücadeleye devam edeceğiz.

Wikileaks: Amerika'nın GDO'lu Ürünler Lobisi İş Başında Yakalandı

Wikileaks kaynaklı haberler dünya gündemini hallaç pamağın gibi atadursun Türkiye derin sessizliğini korumaya devam ediyor. Ülkelerin yolsuzluk dosyaları tek tek dökülüyor. Bununla da kalmıyor tabii. Özellikle Biyoteknoloji lobisinin faaliyetleri ile ilgili 2010 yılının son aylarında yoğun bir enformasyon yaşandı. Amerikan büyükelçiliği, genetik müdahale muhalefetine karşı "misilleme" için ülkelerin listesinin hazırlanmasını önerdi. Wikileaks'ın yeni yayımlanan telgraflarına göre; Paris'teki Amerikan büyükelçiliği Washington'a, genetiği değiştirilmiş ürünlere karşı olan her AB ülkesine karşı askeri tarzda bir ticari savaş başlatılmasını önerdi.

Fransa tarafından 2007'nin sonlarında, Monsanto GDO'lu mısır'ın yasaklanması hamlesine cevaben, Amerikan başkanı George Bush'un yakın arkadaşı ve iş ortağı olan büyükelçi Craig Stapleton, Washington'dan özellikle GDO'lu ürünleri desteklemeyen ülkeleri ve Avrupa Birliğini cezalandırmasını istemişti.

Bush ile birlikte 1990'larda St Louis merkezli Texas Rangers beysbol takımının sahibi Stapleton "Misilleme hareketi, geçerli yolun AB'nin çıkarlarına mal olduğunu açıklığa kavuşturacak ve Avrupalı pro-biyoteknoloji sesini güçlendirmesine yardım edecektir" dedi.

Bir başka yeni telgrafta ise dünyanın her yerinden Amerikan diplomatları GDO'lu ürünleri hükümet stratejisi ve ticari bir zorunluluk olarak tutulmasını öneriyor. Çünkü Gelişmekte olan ülkelerde birçok Katolik piskopos tartışmaya yol açan ürünlere şiddetle karşı çıkmış, ABD özellikle Papa'nın danışmanlarına baskı uygulamıştı.

Vatikan'daki Amerikan büyükelçiliği telgrafları gösteriyor ki; Amerika, senyör Holy See'nin danışmanlarıyla ile yapılan düzenli görüşmelerden sonra papanın bu ürünleri desteklediğine inanmakta ancak bu desteğini henüz ifade etmediği için üzünü duymaktadır.

Biyoteknoloji üzerine ABD Dışişleri Bakanlığı'nın özel danışmanı ve hükümetin Kenya merkezli biyoteknoloji danışmanı, papanın desteğini bildirmesine ikna etmek için Vatikan üyesiyle görüşmeler yaptı. 2008'deki bir telgrafta ise; "...Papalık

Konseyi'nden Micheal Osborn ile buluşma, Vatikanı biyoteknolojik konulara itmek için ve sonrasında Vatikan'daki biyoteknolojik oyunların mevcut durumunu analiz etmek için bir fırsat sunuyor" diyordu.

Bir başkası ise; sırasıyla Avrupa'nın geniş bir kesimi ve gelişen dünyayı etkilemek için Vatikanla birlikte konuyu yayınlamak için fırsatların olduğunu söylüyor. Geri bir adım olarak; Amerikan elçiliğinin GDO üzerine yakın bir müttefik olarak gördüğü, Adalet ve Barış için Papalık Konsey başkanı ve AB'de papayı en çok temsil eden adam olan Kardinal Renato Martino Amerika'dan desteğini çekti.

Martino'nun vekili son günlerde kardinalin, kısmen Irak Savaşı'na ve doğuracağı sonuçlara olan itirazını telafi etmek için Vatikan elçiliği ile son 2 yıldır biyoteknolojiyle ilgili olarak işbirliği içerisinde olduğunu söyledi-Amerikan hükümetiyle ilişkileri sıcak tutmak için. Kaynaklarımıza göre; Martino artık bu yaklaşıma ihtiyaç duyuyor, diyor telgraf.

Telgraflar ayrıca Amerikan diplomatların doğrudan Monsanto gibi genetiği değiştirilmiş ürünler satan şirketler için çalıştıklarını gösteriyor Eyalet sekreteri Josep Puxeu (İspanya Köy İşleri Bakanlığı) ve Monsanto tarafından yapılan son taleplere karşılık olarak, Amerikan hükümetinin yüksek seviyedeki müdahalesi doğrultusunda, Amerikan hükümetinin İspanya'nın bilimsel temelli tarımsal biyoteknolojik durumuna desteği yenilendi.

Bu aynı zamanda İspanya ile Amerika'nın, Avrupa'nın biyoteknolojiye karşı yasalarını güçlendirmemesine ikna etmek için birlikte çalıştığını da ortaya çıkarmaktadır. Bir telgrafta, Madrid'deki büyükelçilik şöyle yazıyor: Eğer İspanya düşerse Avrupa'nın geri kalanı da bunu takip edecektir.

Telgraflar, İspanyol hükümetinin sadece Amerika'ya Brüksel üzerindeki baskısını korumasını istemenin yanında, ayrıca İspanyol biyoteknoloji komisyonu bildirmeden önce bile Amerika'nın İspanyanın ilerde nasıl oy kullanacağını bildiğini gösteriyor.

Derleyen: Güneş Uyanıker

Bir Başvuru Kitabı: Görünmez Elin Ekolojisi, Biyogüvenlik ve GDO

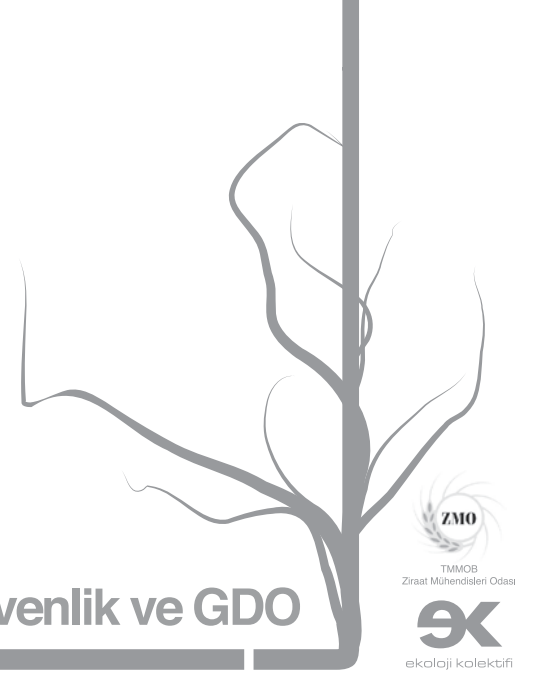
GDO ve Biyogüvenlik konusunda çok şey yazıldı, çizildi. Ancak şimdiye kadar yayınlanan bu içerikteki yayınlar arasında en kapsamlısı aralık ayında yayımlandı. Kitaba ismini veren “Görünmez El” Adam Smith’in liberalizmi kuramsallaştırırken kullandığı bir eğretilemedir. Ulusların Zenginliği kitabında Smith, “(Her birey) kendi çıkarı peşinde koşarken, sıklıkla, katkıda bulunmaya niyetleneceğinden çok daha etkin olarak topluma katkıda bulunur” der. Buna göre, herkesin bencil olduğu bir toplumda da uyum, bilinçli bir müdahale olmasa da, kendiliğinden oluşacaktır. Bu kendiliğindenliği sağlayan görünmez el, piyasa ilişkileridir. Görünmez el piyasayı düzenlerken aynı zamanda “kaynak” haline getirdiği doğanın da en rasyonel kullanma biçimini sağlayacağını ima eder. Bunu sağlarken de liberalizm, kendisinin belirlediği “doğal kanunlarının” varlığıyla, meşruluk sağlamaya çalışır.

Piyasanın görünmez eli, “doğal kanunların” varlığını kabul etmekte ve iktisadın konusunun bu kanunları keşfetmek olduğunu söylemektedir. Yani Smith, “doğal düzenin” kişisel çıkarı göre oluşacağı inancındadır. Tam da bu kişisel çıkar bugün için şirketler tarafından temsil edilen bir düzendir. Bu düzenin temsil ettiği değerler kümesinde açlık, yoksulluk, sefalet doğanın bir kanunu olarak sunulur. Açlık vardır ve olmaya devam edecektir. Önemli olan bu açlığın bireylerin çıkarını ortadan kaldırmayacak bir boyutta tutulmasıdır.

Liberal siyasal sistemin dayattığı bu toplumsal yaşam biçimi, sermaye birikimine dayalı kapitalist büyüme politikalarını ve onunla özdeş tüm teknolojileri de bu “doğanın düzeni” sayar. Bunun sonucunda genetiği değiştirilmiş organizmalar olmazsa olmaz bir üretim sürecinin sonucu olarak önümüze düşer. Bu süreçte hukuk da bu “doğal düzenin” bekliliğini yapacak toplumsal kurallar sistemini ortaya koyar. İşte bu güne kadar bir ezber haline gelen, doğanın düzeni kavramsallaştırmasının üstündeki boyayı söküp almak gerekiyor. Bu “doğal düzen” in ne olduğunu belirleme kudretine sahip olanların yarattığı simülasyon çağında nasıl bir toplumsal düzen inşa ettiysek, doğanın düzeninin de bunun bir yansıması olacağını belki bir kez de görünmez elin ekolojisi ile anlatmak gerek.

Ekolojik krizin, doğa ve emek sömürsünü keskinleştirdiği bu tarihsel uğrakta, “Görünmez Elin Ekolojisi”, bir seri olarak kur-

Görünmez Elin Ekolojisi

Biyogüvenlik ve GDO

gulandı. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalardan başlayarak, iklim değişikliği, enerji, su, toprak, halkların çeşitliliği görünmez elin konusu olmaya devam edecek.

Bu anlamda bu serinin ilk kitabını *Ekoloji Kolektifi* ve *TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası* ortak bastılar. Kitap'ta biyogüvenlik üzerine Aykut Çoban, Ahmet Atalık, Ilgın Özkaya, Fevzi Özlüer'in makalelerinin yanı sıra, 2008 yılında GDO'ya Hayır Platformu tarafından yapılan “Gıda Tohum Haktır GDO'ya Hayır” Kampanyası dahilinde yapılan Biyogüvenlik ve Gıda Egemenliği Çalıştayı bulunuyor.

Yayında GDO ve Biyogüvenlikle ilgili karşılaştırmalı mevzuat ile birlikte, GDO konusunda verilen yargı kararları da mevcut. 400 sayfalık kitabın giriş yazısında, kitabın GDO'ya Hayır Platformu aktivistlerine adandığı da belirtilmiş.

Kitaptan edinmek için, ekolojikolektifi@yahoo.com mail adresine mail atarak kitaptan nasıl edinebileceğinizi öğrenmek mümkün.

TEMA, CHP, Anayasa Mahkemesi Derken Oldu mu Tohumculuk Yasası Türkiye Tohumcular Birliği Yasası...

Emre Baturay Altınok

31 Ekim 2006 tarihinde TBMM'de kabul edilen 5553 sayılı Tohumculuk Yasası, 8 Kasım 2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Tasarı yasaladıktan sonra ana muhalefet partisi tarafından Anayasa Mahkemesi'ne taşınması gündeme gelmişti. GDO'ya Hayır Platformu adına Ekoloji Kolektifi'nce kapsamlı bir rapor hazırlanarak* yasanın Anayasa'ya aykırılığı ayrıntıları ile irdelenmiş, özellikle Türkiye Tohumcular Birliği'nin yapısının getireceği yıkım CHP'ye iletilmişti. Ancak CHP, TEMA'nın alelacele altlığını hazırladığı dilekçeyi baz alarak Anayasa Mahkemesi'ne başvurunca Ekoloji Kolektifi'nin, Yasa'nın meclis içtüzüğüne aykırılığı ile tamamının usulden iptal edilebileceği iddialarının Mahkemece görüşülmediği, Türkiye Tohumcular Birliği'nin yapısını düzenleyen, alt ve üst birliklerin oluşturulması ile ilgili 16. ile 26. maddelerinin tohum üzerinde cumhursuz bir rejim kurulduğu ile ilgili değerlendirmeleri Anayasa Mahkemesi'nce değerlendirilemediği Mahkemenin 13.1.2011 tarihli kararı ile anlaşıldı**..!

Oysa 5553 sayılı Yasa'nın, Genel Kurulun 13.6.2006 tarihli 114'üncü Birleşiminde alınan karar gereğince, İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında "temel yasa" olarak görüşülmesi bile başlı başına Anayasa'ya aykırılık teşkil ediyordu. Milletvekillerinin yasama faaliyetine etkin biçimde katılmalarının, önerge sayısının ve maddelerin teker teker ele alınmasının engellenmesi ve istisnai bir düzenlemeyi, genel bir düzenleme haline getirerek genel kurulda sayısal çoğunluğa sahip bulunan iktidar partisinin, doğrudan yasama faaliyetini sınırlaması sonucunu doğurduğu çok açıktı. Bu usule yönelik iddia Mahkemece görüşülse Yasa tümüyle iptal edilebilirdi.

AKP'nin Taktiği CHP'nin TEMA İtibarı İle Buluşunca...

Tohumculuk Yasası, 13.6.2006 tarihli TBMM kararı uyarınca, TBMM Genel Kurulu'nda "temel yasa" olarak görüşülerek yasaladı. "Temel Yasalar"ın TBMM Genel Kurulunda görüşülme biçimi TBMM İçtüzüğü'nün 91. maddesinde düzenleniyor. İçtüzüğün 91. maddesi daha önce çeşitli hükümleri Anayasa

Mahkemesi tarafından iptal edildiği için tartışmalı bir madde olsa da, iptali istenen Yasa açısından önemli olan husus 91. maddenin halen yürürlükte olan "temel yasa" hükmüne, 5553 sayılı Tohumculuk Yasası'nın girip girmediği noktasıdır.

Danışma Kurulu'nda oybirliği sağlanamayan bir konuyu AKP, doğrudan genel kurula getirmiş ve oy çoğunluğuyla, aralarında Tohumculuk Yasası'nın da bulunduğu 15 yasanın, "temel yasa" olarak görüşülmesi yönünde karar aldırılmış, CHP de 5553 sayılı Yasa'nın tümünün Anayasa'nın 2. ve 87. maddelerine aykırı olduğu hususunu Anayasa Mahkemesi'ne taşımamıştır. Bugün gelinen durumda ipin incelendiği yerden koptuğu nokta burasıdır.

Temel yasa olmayan bir yasanın TBMM genel kurulunda "temel yasa" olarak görüşülmesi Anayasa Mahkemesi'nin E: 2003/30, K: 2003/38 sayılı kararının hilafına, "Özel görüşme ve oylama usulünün" nasıl "yaygınlaştırılabileceğine", "milletvekillerinin yasama etkinliklerine gereği gibi katılmaları"nın nasıl "sınırlanabileceğine" uygulamalı bir örnek oluşturmuştur. Aynı kararda belirtildiği gibi "demokratik hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayan" bu durum "Anayasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileriyle ilgili 87. maddesi yönünden de sakıncalar doğur"muş ve 5553 sayılı Yasa'nın tamamını Anayasa'ya aykırı hale getirmiştir. Ancak bu kritik nokta uyarılarımıza rağmen Anayasa Mahkemesi'ne taşınmamıştır.

Tohumculuk Yasası Oldu Sana Tohumcular Birliği Yasası

Yasa ile "tohumculuk" alanının düzenlediği iddia edilse de, toplam 43 maddenin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 maddesi ile amaç, kapsam ve tanımlamayı içeren 3 maddesi bir kenara bırakıldığında tohumculuğu düzenleyen madde sayısının 12 olması Yasa'nın gerçek amacını zaten açık etmektedir. Hatta Yasanın 25 maddesi tohumculuk birliğinin kurulmasıyla ilgili düzenlemeler getirdiğinden 5553 sayılı Yasa'nın, "tohumculuğu" değil, olağanüstü yetkileri ile "tohumcular birliği"ni düzenlediği rahatlıkla görülebilir. Öyle ki Yasa ile Türkiye Tohumcular Birliği, tohum ve tohumculuk ile ilgili düzenleme yapmanın (yasama), alanı ile ilgili yönetimi (yürütme) elinde bulundurmanın yanı sıra yargı erkini de eline geçirerek tohumculukta adeta bağımsızlığını ilan eden bir cumhuriyet olduğu nasıl görülemez? İşte böyle. Bu nedenle AKP için bu Yasa temel Yasadır, ama hukuk

* Bu raporun tamamına <http://www.ekolojistler.org/5553-sayili-tohumculuk-yasasinin-anayasaya-aykiri-hukuklari-emre-baturay-alt.html> adresinden ulaşabilirsiniz. Bu rapor, Ekoloji Kolektifi'nden Avukat Fevzi Özlüer, Emre Baturay Altınok, Ekoloji Kolektifi üyesi Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlileri Cenk Yiğiter ve İlgin Özkaya tarafından hazırlandı. Bu çalışmaya o dönem Ziraat Mühendisleri Odası'ndan Başkan Dr. Gökhan Günaydır, Ankara Üniversitesi akademik kadrosundan Dr. Onur Karahanoğulları, yine hukukçu İtler Ertuğrul ve Türkiye Çiftçi Sendikaları Konfederasyonundan Abdullah Aysu katkı sunmuştu. Bu yazı da temel olarak bu metindeki görüşler altlık olarak kullanılarak derlenmiştir.

** Tohumculuk Kanunu ile ilgili Anayasa Mahkemesi Kararı, 2007/2 E 2011/1, 21.1.2011 Tarih ve 27822. Sayılı Resmi Gazete

açısından düşünüldüğünde bu Yasa temel Yasa değil, Tohumcular Birliği Yasasıdır. Ama AKP'nin taktiği, CHP'nin aymazlığı ile olan olmuş ve en önemli dayanaktan yoksun iptal iddiaları ile Anayasa Mahkemesi'nin kararı 4 yıl umutla beklenmiş, sonuç hüsrana olmuştur.

Oysa bu iddialar Mahkemeye taşınsa idi Yasa'nın 16 (dahil) - 39 (dahil) maddeler arasındaki 5. bölümünün 16. ila 26. maddelerinin Anayasa'nın 135 ve 2. maddelerine aykırılıktan, bu maddelerin iptali ile bu bölümdeki diğer maddelerin uygulanması olanaksız kalacağından maddelerin de iptaline karar verilmesinin yolunu açacaktı.

Anayasa Mahkemesi'ne götürülmeyen Yasa'nın 16. maddesi ve devamı bu anlamda Yasa'nın en kritik maddeleridir. Bu maddeler Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Bu aykırılık Anayasa Mahkemesi'ne taşınmadığı için tartışma konusu yapılmamıştır. Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmeyen raporumuzda özünde şunu söylemiştik: Yasa bu şekilde geçerse bir ticari sektör kamu gücü ile donatılacak, bu da şirketlerin lehine üreticiler ve tüketicilerin aleyhine olacaktır. Böylece ortaya çıkan durum Anayasa'nın eşitlik ilkesi ile demokratik, sosyal, hukuk devleti ilkesine aykırı olacaktır.

Hukukun dolambaçlı dilinde ise raporumuzu özetleyerek görüşlerimizin ana hatlarını çizerek devam edelim. Yasaya göre Tohumculuk sektörünü düzenlemek için bir "Tohumcular Birliği" ve buna bağlı alt birlikler kurulmuştur. Bu birlik de meslek kuruluşu olarak düzenlenmiştir. Yasa dayanak olarak Anayasanın meslek kuruluşlarını düzenleyen 135. maddesini temel almıştır. Anayasa'nın 135. maddesine göre, müşterek ihtiyaçları olan 'belirli bir mesleğe mensup olanlar' için bir örgütlenme biçimi öngörülmektedir. Nitekim Anayasa'nın 135. maddesiyle, örgütlenme özgürlüğüne bir istisna getirilerek bu gibi kuruluşlara üye olma zorunluluğu getirilmesine olanak sağlanmakta, bu kuruluşlara üye olmayanların mesleği icra etme imkânı da ortadan kaldırılmaktadır. Ancak Tohumculuk Yasası ile oluşturulan meslek kuruluşları, bir meslek alanı tarif etmemekte, bir sektörü meslek alanı olarak göstererek Anayasa'nın amaçladığından daha geniş bir düzenlemeye gitmektedir. Bu husus, tanımlar başlığı taşıyan 3. maddenin a bendinde de alt birliğin tanımında geçen "faaliyet konularına göre bitki ıslahçıları, tohum sanayicileri ve üreticileri, fide üreticileri, fidan üreticileri, tohum yetiştiricileri, tohum dağıtıcıları, süs bitkileri üreticileri ve tohumculukla ilgili konularda iştirak eden..." ifadesinden olduğu kadar 16. maddede belirtilen "tohumculuk sektörünün geliştirilmesi ile sektörde faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler.." ifadesinden de anlaşılmaktadır. Yani Kanun'da sözü edilen 'alt birlik' Anayasa'da belirtilen şekilde bir meslek örgütlenmesi olarak değil, bir sektörün meslek olarak tarifi yapılması suretiyle yaratılmıştır. Hal böyle olunca ortaya çıkan Birlik, dayanağını Anayasa'dan alan kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu değildir.

Şüphesiz kanun koyucunun belirli meslek alanlarını saptayarak bu alana ilişkin bu gibi örgütlenmeler geliştirmek konusunda

bir takdir yetkisi vardır. Ancak meslek kavramını tanımlama konusunda kanun koyucunun sınırsız bir yetkisi olduğunu kabul etmek Anayasa'nın işlevsiz hale gelmesi ve delinmesi anlamına gelecektir. Örneğin tabiplik bir meslek alanıdır ve tabipler Tabip Odaları ve Türk Tabipler Birliği şeklinde örgütlenmek, mesleği icra edebilmek için bu kuruluşlara üye olmak zorunda ve bu kuruluşların kendileri üzerindeki denetim ve gözetim yetkisini kabul etmek zorundadır. Ancak kanun koyucunun tıpkı Tohumcular Birliği örneğinde olduğu gibi sağlık sektörünün bütünü bir meslek alanı olarak tarif etmesi ve bu sektörde çalışan her gerçek ve tüzel kişiyi böyle bir kuruluş içerisinde örgütlenmeye zorlamasının Anayasa'nın 135. maddesindeki amacı aşan bir düzenleme olacağı açıktır. İlaç sektöründe çalışan bir firma ile bir özel hastane işletmesinin, bir tabibin ve hasta bakıcının aynı meslek alanında tariflenmesi ve müşterek ihtiyaçlarından bahsedilmesi anlamsız olacağı gibi Anayasa'nın 135. maddesinin amacına da aykırı olacaktır.

5553 sayılı Yasa, bir sektörü bir meslek alanı olarak göstermek ve ortak ihtiyaçları, çalışma biçimleri birbirinden tamamen farklı olarak tohumculuk sektöründe çalışan kesimleri aynı örgütlenme içerisinde bulunmaya zorlamaktadır. Böyle bir düzenleme, mesleki dayanışmayı sağlamaktan çok, bir korporasyon kurmayı hedeflemektedir. Böyle bir düzenleme Anayasa'nın 135. maddesine aykırı olduğu gibi Cumhuriyet'in temel niteliklerinden olan demokratik devlet ilkesine de aykırıdır.

Anayasa'nın 135. maddesi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının "kanunla kurulabileceğini" belirtmiştir. Bunun temel nedeni meslek kuruluşlarına bazı kamu gücü ayrıcalıklarının verilmesidir. Kanunla kurulma şartı "mesleğin" faaliyet alanının belirlenebilir olmasını, bu mesleğin içeriğini ve bu içeriğin çerçevesini belirlenebilir kılınmasını sağlar. Bu sayede kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları "kamu gücü" kullanabilirler. Buna karşın Tohumculuk Yasasında bir sektöre kanun gücü verilmekte ve anayasal kılıf olarak "meslek kuruluşu" üst başlığı kullanılmaktadır.

Kanun'da alt birliklerin "bitki ıslahçıları, tohum sanayicileri ve üreticileri, fide üreticileri, fidan üreticileri, tohum yetiştiricileri, tohum dağıtıcıları, süs bitkileri üreticileri ve tohumculukla ilgili diğer konularla iştirak eden en az yedi gerçek veya tüzel kişi tarafından" kurulacağı belirtilmiştir. Bu halde alt birliklerin kurucusu olan kişilerin bu faaliyet alanlarında bir meslek icra etmesi şartı dahi aranmamıştır. Burada tarif edilen yukarıda da belirtildiği üzere bir meslek değil bir sektör olduğu için kurucu kişinin bu alanda meslek yürüttüğüne dair bilgi örneğin bir diplomayla kanıtlanamayacağından yalnızca beyana dayanacaktır.

Kanununun 16. maddesinin 2.fıkrasında yer alan "Tüzükte ve kurucuların hukukî durumlarında mevzuata aykırılık ve noksanlık yoksa, alt birliğin kuruluşu Bakanlıkça onaylanır" ifadesi ile alt birliklerin kurucusu olacak en az yedi kişinin niteliğinin o faaliyet alanındaki tek meslek örgütünü oluşturacak tüzel kişiliğin yaratılmasında kıstas alınacağı belirtilmiştir. Bu durumun yaratacağı sonucu bir örnekle açıklamak gerekirse; fidan üreticiliği

fotoğraf: Ceren Gamze Yaşar

konusunda “en hızlı” davranan ve yalnızca bildirimine dayanarak fidan üreticiliği konusuyla iştilig ettiğini beyan eden yedi kişinin hazırladığı tüzüğün Bakanlıkça kabulü ve yine Kanunda belirtildiği üzere yerel bir gazetede ilanı ile bu alanda ‘tek’ olacak kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu kurulmuş olacaktır. Bu halde belirtilen alanda faaliyet gösteren ve sekizinci kişi olması dışında bu yedi kişiden hiçbir nitelik farkı olmayan ya da bu yedi kişiden çok daha geniş kapsamlı düzenlemeye sahip tüzüğü hazırlayabilecek nitelikte ve bu alanda kamu yararını sağlayacak faaliyetlerde bulunabilecek nitelikteki yedi küçük üreticinin oluşturduğu bir grup “ilk” olma vasfını “kaçırmış!” olduğundan kurulan ilk alt birliğe yalnızca üye olmak zorunda kalacaktır. Bu durum ise Anayasa’da da güvence altına alınan hukuk devleti ilkesine ve eşitlik ilkesine aykırı olacaktır.

Tohumculuk Yasası ile, bu yasa ile düzenlenen kamu kurumu

niteliğinde meslek kuruluşu vasfındaki, Türkiye Tohumcular Birliği’ne ve diğer alt birliklerine, özel tüzel kişilerin üye olması imkanı tanınmaktadır. Bu sayede büyük şirketler, küçük üreticilerin ve bağımsız çalışan çiftçilerin de üye olmak zorunda olduğu bu kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına üye olabileceklerdir. Bu durum, bu şirketlerin meslek kuruluşunun politikalarının belirlenmesinde etkili olacakları anlamına gelmektedir. Şirketler bilindiği üzere çıkar örgütleridir. Şirketlerin temel amaçları üyelerinin maddi olarak gelişmesini ve kar amaçları doğrultusunda, kuruluşa tanınmış olan kamu gücü kullanımını gerektiren yetkileri kullanmış olacaklardır.

Yasayla amaçlanan, kamu yararı doğrultusunda bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu kurmak değil kartellere kamu niteliğinde meslek kuruluşu unvanı bahşetmektir. Şirketler ile küçük üreticileri aynı kuruluşa üye olmak ve aynı kuruluşun “kamu gücü kullanımı gerektiren” yaptırımlarına maruz bırakmak sonucunu doğuracak olan bu Yasa, “sosyal devlet ilkesinin” hayata geçirilmesi önünde bir engel teşkil edeceği gibi şirketlerin tekeli faaliyetlerine olanak sağlayacağı ortadadır.” Tabi tüm bu iddialar CHP, TEMA’ya itibar edip acele etmese, kendilerine ulaştırdığımız raporumuzu dikkate alarak en azından ek dava ile Anayasa Mahkemesi’ne taşınsa idi bir karşılığı olacaktı. Ama geçti Bor’un pazarı... Biz eşeğimizi sürerek tartışmaya noktayı koyalım.

Tohumculuk Yasası ile Devlet İktidarı Hukusal Olarak Şirketlere Teslim Edilmiştir.

Küresel şirketler lobi faaliyeti yürütürken sadece iktidar partisini ele geçirmiyorlar. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarını ve onlarla işbirliği yapan siyasal partileri de etkiliyorlar. CHP’nin Anayasa Mahkemesi’ne gönderdiği dava dilekçesinde tarım ve tohum Atatürk İlke ve Devrimleri temelinde ele alınmış; ancak Yasa’nın özü olan maddelere hiçbir vurgu yapılmamıştır. Bunun sonucunda ise Türkiye’de bir ilk meydana gelmiştir. Şirketler kamu gücü ile egemenliği dolaysız biçimde kullanma kudreti ile donatılmıştır. Dünya Bankası ve IMF tarafından dilden düşürülmeyen, şirketlerin ve sivil toplum kuruluşlarının çok sevdiği “Yönetişim” kavramı bu yasa ile hukuki karşılığını tam anlamıyla bulmuştur. Bundan sonra, tohumculuk alanında şirketler sadece piyasa güçlerini değil yasal düzenleme yapma gücünü de kullanacaktır. Bunun sonucu çiftçilerin daha fazla proleterleşmesi olacaktır. Diğer yandan ise bu Yasa, tüketicilerin gıda egemenliğini yitirdiklerinin de Anayasa Mahkemesi tasdikli hukuki belgesidir.

Mücadelenin kazanılması için dost ile düşman iyi ayırt edilmelidir...

Sivil Toplumculuğun Keşfi ve Toplum Mühendisliğine Sol Nasıl Bakar?

Fevzi Özlüer

Türkiye sol hareketinde her zaman sivil toplumcu bir damar olmuştur. Sivil toplumculuk her ne kadar “sol liberallere” ya da “liberal, projeci” kesimlere karşı aşağılama ifadesi olarak kullanılsa da; “sivil toplumculuğun” teorik ve pratik kökleri Türkiye sol toplumsal mücadelesinin içinde de vardır. Sivil toplum teorisi eninde sonunda şu şekilde bir analiz üzerinden yükselir: “Türkiye’de ‘ceberrut devletin’ uygulamaları karşısında demokrasi, insan hakları ve toplumsal dinamiklerin güçlenmesi devletin iktidar alanını daraltacaktır”. Bu temel önerme ışığında sağ liberaller, devletin iktidar alanının daraltılması için piyasa ekonomisinin güçlendirilmesi gerektiğini savlar. Sol liberaller ise insan hakları, demokrasi, toplumsal mücadele alanının genişlemesi ile devletin iktidar alanının daralacağını iddia ederler. Bu iki akımın Türkiye’de türlü türlü veçheleri mevcuttur. Mesela son Anayasa oylaması sürecinde bu sivil toplumcu tez bir kez daha karşılığını bulmuştur. Devlet iktidarını ordu-bürokrasi-seçkinler olarak kodlayan akımlar bu süreçte AKP marifetiyle harekete geçirilen siyasallaşma sürecinin sivil toplumun gelişmesine olanak sağlayacağı teziyle hareket ettiler.

Bu yazıda derdimiz bu sağ ve sol liberaller dışında gelişen sivil toplumculuktur. Bu sivil toplumcu akım, sadece sağdan - soldan liberalleri kapsamaz, aslında hiç de yeni değildir. 1980 sonrası Türkiye solunda yükselen toplumsal hareketçi geleneğin dayandığı “insan hakları ve demokratikleşme” eksenli siyasal mücadele damarı da tam da bu sürecin işaret fişeğini yakmıştır. 12 Eylül faşizmine karşı, Kürt hareketinin ayrıksı duruşunu bu bağlamın dışında tutarak söylemek gerekir ki, sosyalist solun kimi kesimleri, devlet iktidarının alanının daraltılması için, adına sivil toplum demeseler de, “halk hareketlerinin” güçlenmesi gerektiği tezinden hareketle toplumun farklı çıkar çevrelerini demokrasi ve insan hakları mücadelesi temelinde buluşturmayı ümit etmiştir. Bu temelde de bu katmanların ortak çıkarını temsil ettiği iddia edilen “demokrasi” mücadelesi, farklı çıkarlarla kodlanan çevrelerin nihai hedefi olarak işaret edilmiştir. Ki bu politikaları sürdüren onlarca akım halen Türkiye’de vardır.

Tam da bu akımlar, Türkiye’de sermaye sınıfı karşısında emek eksenli bir siyasallaşma süreci örmek yerine, kitle hareketinin farklı veçhelerini, kendilerini görünür kılma mücadelesi içinde olsalar dahi, buldukları kompartımanlarda “teorik ve müdahale olanağı buldukları ölçüde de pratik olarak dondurmayı” tercih ettiler. Argümanları ise özetle şuydu: “Bugün emek mü-

cadelesi tek başına ortaya çıkan sorunları ve sorun alanlarını kapsayacak bir genelliğe sahip değildir. Yeni sorunlar vardır, bu sorunlar karşısında da yeni dinamikler açığa çıkmıştır. Bu dinamikleri kapsayacak, geniş bir toplumsal mücadele yürütülmesi gerekir. Bu zemini de tarif edecek düzlem tüm bu mücadelelerin kesişme alanlarından siyasallaştırılacaktır.” Tam da bu önermelerle örülür eksen sarmalı içinde emek hareketinin teorisini güncellemek, bunu pratik ve hayatın içinde örmek yerine kompartımanlara bölünmüşlüğü önvarsayan, onaylayan, bulunduğu yerde kuran, kuramsal olarak da mutlaklaştıran; onu yeniden bütünleştirmek çabası yerine dar grupçu ve yine dar alanlı iktidarını çoğullaştırma olanağı olarak gören hak temelli bir sol jargon türetili. Ana akım siyasetler de bu parçalılık dahilinde kendilerine sadece kadın, sadece çevre, ayrıca işçi çalışması yapacak kadrolar yaratmaya başladı. Gökkuşluğu partisi olarak ortaya çıkan ÖDP’nin kuruluş sürecinde bu toplumsal hareketçilik karşılığını siyasal olarak da buldu. Tam da sivil toplumun tezlerini ya da en damar terimleriyle söyleyelim; “devrimci demokrat” bir kıyafetle toplumsal hareketçilik üretildi, bu mücadeleleri bütünleştirmeye uğraşmak yerine, “hepsinin çatısı olma” iddiası büyütüldü. Kadınların, çevrecilerin, LGBTT’lerin partisi... Ama hiçbir zaman bu hareketler arasındaki bağ kurulmaya çalışılmadı. Bu siyasal çizginin değişik veçheleri de hala Türkiye’de ekoloji mücadelesini, kadın mücadelesini emek ekseninden anlamak ve pratikleştirmek yerine, “alancı” bir siyaset üretmeye devam ediyor.

Bu yaklaşım büyük ölçüde solun kriz algısından beslendi. Sol, kapitalizmin krizini emeğin ve doğanın sömürüsü olarak kavramsallaştırmadıkça hem kadın hem de ekoloji mücadelesini bir tür “uğrak meseleler” olarak gördü. Ulusal sorun ekseninde, halkların siyasal sorunlarını çözümlenmeye çalıştı. Tam da bu yaklaşım solu, aşamadığı bir kitlesizleşmeyle ile yüz yüze bıraktı. Ya da malum “aşamalı devrim” tezleriyle..

Ama diğer yandan da yeni ortaya çıktığını sandığı sorun alanlarına da yavaş yavaş odaklanmaktan geri durmadı. Bugün Türkiye’de ki pek çok sol gelenek hem ekoloji hem de kadın mücadelesinin şurasında ya da burasında yer alma gayreti içinde. Tam da bu nokta da solun ufku, en genel olarak sermayenin bu yüzyılda yarattığı zorunluluklar dünyası karşısında bir özgürlükler âleminin nasıl yaratılacağına ilişkin teorik ve pratik cevaplarla biçimlenmelidir. Bu cevapların dönüştürücü

bir anlamı vardır: Bizlerin yirmibirinci yüzyılda yürüttüğü ekoloji mücadelesi ekosozyalizm temelinde kır ve kent arasındaki çelişkinin, heteroseksizmin, milliyetçiliğin, modernist türcülüğün, devlet ile toplum arasındaki yarılmanın, üretim ile yönetim arasındaki çelişkinin, doğa ile insan arasındaki yarılmanın aşılmasına, halkaların ve canlılığın çeşitliliğine dayalı bir özyönetime yönelik bir mücadeledir.

İster stratejik ister taktik nedenlerle devletin iktidar alanını daraltmaya odaklanmış bir hak temelli mücadele eninde sonunda devletin verili iktidarını sol açısından meşrulaştıracak, kitlelerin ise kendini yönetimin bizatihi kendisi olarak tahayyül edecek bir ufuk çizgisinin olgunlaşmasına olanak sağlamayacaktır. Devlet ne kadar küçülürse küçülsün, hak mücadelesi “devletin sönmülmesi, doğa ile insan arasındaki yarılmanın aşılması” fikrini teorik olarak dışarıda bırakır. Çünkü hakkın öznesi insan-

dır ve hakkın talep edildiği iktidar hala mutlaklığını korumaya devam eder. Bu nedenle de sivil toplumculukla gerçek anlamda bir hesaplaşma, herşeyden önce ekososyalizm iddiasının en berrak şekilde ifade edilmesi ile karşılığını bulacaktır. Bu iddianın pratik örgütlenme tarzlarının ortaya konulması ile bu süreç gerçek rayına girecektir. Hak mücadelesi yürütmenin temel zaaflarından biri de tam da budur. Hak mücadelesi talep eksenli geliştirildiği sürece, emeğin değişik veçheleri arasındaki teorik ve pratik harmanlanmaya olanak sağlayacak zeminler içiştir. Eğitim hakkı için mücadele eden bir kadının, sömürülme biçimlerini açığa çıkartmak aynı zamanda örgütlenme dediğimiz nesnellüğün zorunluluğudur. Eğitimcinin işe giderken yolda geçirdiği zamanın kendisinden emek gücü olarak çalıştığı, soluduğu havanın kirlenmesi karşılığında her yıl temizlik vergisi ödediği, içtiği sudan vergi alındığı, yediği yemeğin içindeki şekerin GDO'lu olduğu ve her defasında bedeninin hem kadın, hem canlı hem de işçi olmasından dolayı sömürüldüğü görülmelidir. Burada örgütlenmenin değişik veçhelerinin böyle soyut bir kadınla temas ettiği anda tüm bu sömürü biçimlerini açığa çıkartacak bir emek ekseninden hareket etmesi gerektiği ve onun tam özgürleşmesi için gerekli siyasallaşma biçimini ortaya koyması gerekir. Bu örgütlenmenin kendisi ne tek başına kadın hareketine ne ekoloji mücadelesine ne de işçi hareketine mal edilebilir; topyekun emek hareketinin değişik veçhelerinin toplamıdır bu özgürleşme. Bu hattın kurulamadığı her düzlemde sol kendisini sivil toplumculuk alanına ya da daha inceltmiş biçimiyle toplumsal hareketçiliğe doğru savuracaktır.

Ekoloji mücadelesi alanı olarak görülen pek çok düzlemde kompartımanlara ayrılmış siyasi refleksler yeniden üretilmektedir. Benzer teorik hastalıkların uzantısı olarak, bu mücadele alanını önce “çevreciliğe” “çevre hakkı” mücadelesine sonra da teorik hiçbir karşılığı olmayan bir “yaşam savunuculuğu” kavramına indirgenmiş sonra da bu düzeye sol aşilar tutturulmaya çalışılmıştır. Kah “çevreciliğin halklaştığı” tezleri üzerinden kah bu mücadelenin “hak temelli” olduğu tezleri üzerinden aşilar denenmektedir. Bu aşiların ortak noktası, “çevre mücadelesi” olarak kodlanan emek hareketlerinin, toplumsal bir mücadele pratiği olduğu ve bu mücadelenin genel siyasal mücadele ile birleştirilmesine yönelik stratejik hedeftir. Önce bu emek alanı genel mücadele alanından kopartıldıktan sonra bu kez onu dolayımlayacak birleştirecek şey olarak da bölenler, kendi örgütünü işaret edecektir. Tam da bu toplumsal hareketçi çizginin yürüttüğü toplum mühendisliği, emek hareketini içiştir ettikten sonra bu hareketin birleşmesini örgütçülüklerindeki başarıyla sinayacaktır.

Oysa ki daha derin sorunlar mevcuttur. Derelerin Kardeşliği Platformu, HES'lere karşı mücadele ederken “Dereler Özgür Akacak” şiarını ön plana çıkarır. Tam da modern türcülüğe karşı bir yerden topluma seslenir. Dereler temelinde özgürlüğün, tüm bir insan uygarlığına ve doğaya yönelik siyasal ufkunu geliştirmeye çalışır. Ana eksen bu olduktan sonra, temel hak olarak da suyun ticarileştirilmesine karşı direniş sesi yükseltilir. Peki, burada “su haktır” ne anlama gelmektedir? Suyun tüm canlıların hakkı olduğunun bir gösterenidir. Oysaki hak temelli

siyasatler, bunu bir insan hakkı temelinde örgütlemekte ve bu anlamda da insanı temel olarak bir siyasallaşma örgütlemektir. Bu türcülük, eninde sonunda, suyun metalaştırılmasına karşı bir toplum oluşturmaya yönelik ivme katabilir. Ama insan ile doğa arasındaki yarılmayı aşacak bir özyönetim pratiğine kapı aralayamaz. Ya da Kürt coğrafyasında, “Fırat, Dicle Onurumuzdur” şiarı Hasankef yıkımına karşı ön plana çıkmaktadır. Bir uygarlık, kültür kendi yaşam koşullarının zorunlu uğrağı olarak bir tarihi referans göstermektedir. Bir nehrin akışı bir toplumun onuru olmaktadır. Bu topluluğa, insan merkezli “su haktır” şiarı ne anlatacaktır? Hiçbir şey.

Hatırlamak gerekir ki, barajların kurulduğu alanlarda mülkiyet ilişkileri kökten değişmektedir. Kamulaştırma kararları, yeni plan uygulamaları ile baraj alanında yıllarca “köy halkı” olan topluluklar birden bire topraksızlaştırılmakta ya da toprak üzerindeki mülkiyetleri, devir, intifa, irtifak kararları ile nakite çevrilerek finans piyasası içinde birer meta haline gelmektedir. Bu bölgelerde yoğun bir proleterleşme yaşanmaktadır. Kimileri çantacılık tabir edilen baraj pazarlamacılığı, dere satışı ile zengin olurken geniş halk kesimleri ise giderek yoksullaşmakta ve toplumsal sınıfların iki uç kutbu doğmaktadır. Artık bu bölgelerde yaşamaya devam etmek, pazar için üretmeyi zorunlu kılmaktadır. Emeğinden gayri satacak hiçbir şeyi bulunmayan bu kitlelerin proleterleşme sürecinde gösterdikleri tepkiler aynı zamanda sınıflaşmalarının da bir olanağı olarak okunmalıdır. Onları gerçek anlamda örgütlü bir güç yapacak olan şey de kendi bedenleri olan doğalarını yitirmelerinin, yoksullaşmanın ve ezilmenin kendisi olduğunu göstermektir. Ama bu proleterleşme biçimine ve bu biçimin tepki hareketlerine “çevre mücadelesinin halklaştığı” gibi bir tespitle yaklaştığınız anda bu hareketleri bir emek hareketi bileşeni olarak değil bir toplumsal mücadele kategorisi olarak örgütleme sorumluluğu ile karşı karşıya bulursunuz. Tam da bunu yaptığınız her anda devlet iktidarının ve sermayenin karşısında örgütlü bir sınıf yaratmayı değil; her daim sönümlenmeye yüzü dönük bir hareket üretirsiniz. Elde edebileceğiniz kazanımlarsa tarihsel olarak sınıf mücadelesi cephesi dışında, toplumsal mücadele kategorisi veya sivil toplum tezlerinin altlığını süsleyecek bir belge haline geliverir. Ancak burada asıl sorun ise, sivil toplumculuğun sol versiyonunun toplumsal pratikler içinde yeniden üretilmesine tarihsel olarak tanıklık etmek zorunda kalışımızdır.

Ekoloji mücadelesi gerçek anlamda bir sınıfsallaşma dinamiği ve olanağı ile karşı karşıya olduğunun bilincinde olarak hareket etmelidir. Sermayenin ve devletin yarattığı uygarlık projesi karşısında örgütlü gücünü, emek ve doğa eksenli üretmelidir. Bunun için de sınıfın kendi özörgütlerini inşa etmek, onun mücadelesini toplum mühendisliği ile ozalite çekmekten daha hayırlı olacaktır. Gerçek anlamda sivil toplumcularla hesaplaşma da bu zeminden başlayacaktır. Yani devlet ve toplum arasındaki çelişkinin aşılması iddiasına giden yol, doğa ile insan arasındaki karşıtlığı inşa eden modern kapitalizmden çıkış ancak böyle bir uğrakla doğabilir.

Yeni Bir Hukuk İstemek, Canlılar İçin Hukuk Talep Etmek

İlgın Özkaya Özlüer

Ekolojik krizin yarattığı tahribat ve bu tahribatın etki alanı ufuk çizgisinin ötesine geçti. Yaşanan bir çevre sorunu yalnızca bulunduğu bölge ile sınırlı etki doğurmazken yalnızca insanları ilgilendiren sonuçlar da göstermiyor. Bu nedenle de örneğin bir bölgede HES neticesinde yaşanan kuraklaşma yalnızca o HES'in kurulduğu nehrin ve çevresindeki insanların sorunu olarak sulamayı imkânsız hale getirmek, üretimin azalmasına neden olmak, bölge insanının göçünü tetiklemek, üretim çeşitliliğindeki azalmasıyla ürün fiyatlarının artmasına vesile olmak gibi etkiler dışında da sonuçlar doğuruyor. Örneğin bölge hayvanlarının yavaş yavaş yok olmasına, hayvanların zorunlu göç nedeniyle bazı özelliklerini kaybetmesine ve bazı yeni özellikler kazanmasına, toprağın pek çok bileşeninden yoksunlaşmasına, iklimin değişmesi bölge bitki çeşitlerinin azalmasına ve o bitkilerden beslenerek var olan pek çok canlının yaşam alanını kaybetmesine de neden oluyor. Yani yaşanan sorun yalnızca çevrenin sorunu olmadığı gibi yalnızca çevreyi “seven”, “duyarlıların” sorunu da değil. Bu nedenle ekolojik krizin etkilerine karşı yürütülen mücadele kapitalizmle çözülemeyeceği gibi liberal hukukun kavramları ve özneleri ile de anlaşılabilir. Aksi halde, konusu insan olan ve tazmini maddi ölçütlerle belirlenebilir zarar algısı, “ arabama çarptın tamir ettir” “kırımı ödemedin zararımı karşıla” “ arsamı işgal ettin getirimi engelledin” örneklerinden daha da öteye gidemeyen bir “ödetme” sistemi ile karşı karşıya getirir. Ancak hangi ekosistemin hangi parçası gerçekte ne kadardır? Nasıl paha biçilir? Ne kadar limitli bir tazminat sistemi ekosistemi geri getirir? Öyleyse geleneksel hukukun kavramları ve insanı temel alan özne anlayışı yaşanan sorunlara yanıt üretilmezken, yeni bir hukuku istemek gerekmez mi?

Yeni bir hukuk talebi yalnızca liberal düzenin normlar hiyerarşisinde daha fazla yer edinebilmeye sınırlı bir alana işaret etmiyor elbette. Ancak pozitif hukukun içinde hukuk yaratım süreçlerine dahil olabilmeye zorlayan ve diğer yandan da yargısal denetimin her tür olanağından yararlanarak yürütülen hak temelli kazanımlar ekolojist mücadeleyi sosyalist mücadelenin bir çepere olarak örenler açısından önemli bir ilmek olmaya devam edecektir. Aksi halde konusunu insandan kuran ve koruduğu değerleri maddesel olarak ölçülebilir olanlardan seçen ve ödetilebilir gördüğü ölçüde cezalandırılabilir kılan “hukuk” bazı faaliyetleri koruyacak, bunun neticesinde zarar gören ise topyekun yaşamın kendisi olacaktır.

Bu çerçevede kabul edilmek üzere geleneksel hukukun bazı kavramlarının zorlanmaya, genişletilmeye çalışılması, yeniden anlamlandırmaya gayret edilmesi, tabandan kurulan bir hukukun ilk adımlarının atılması açısından kolaylaştırıcı rolü de görülebilir. Bu rolün en açık kendini gösterdiği yerlerden biri çevre

hakkı tartışmaları olmuştur. Çevre hakkının insan hakkı olarak değil de canlıların yaşama hakkı çerçevesinde kurulması gerektiğine dair yükselen taleplerin olgunlaştırdığı tartışmalar, doğa varlıklarının kendilerinden menkul değerleri ve insan ırkından bağımsız varolmalarının bir hak konusu oluşturması gerektiği görüşlerini ortaya çıkarmıştır. Peki çevre hakkı kavramı, hakkın öznesi ve konusu açısından bu merkezin değişmesine neden olacak mıdır? Diğer bir deyişle çevresel varlıkların içsel, özsel değerlerinin varlığından ve bu varlığın hak öznesi olarak algılanmasından söz etmek mümkün müdür? Bu soruların yanıtlanmasında çevre etiği yaklaşımlarının yol gösterici olacağından kuşku yoktur. Sözü edilen yaklaşımların konusunu ise insanın insanla ve insan dışındaki diğer canlıların kendi aralarında ve insanın kendisi dışındaki varlıklarla kurduğu ilişkilerin yaşandığı “çevre” nin korunmasına dair iki değer yaklaşımı oluşturur: birincisi bir canlının ya da doğal yapının bize faydası olduğu için değeri olmasıdır; ikincisi, bir varlığın biz insanlara faydası olsun ya da olmasın kendine özgü değeri olmasıdır. Kısaca bu yaklaşımların konusu, insan- doğa ilişkisinde doğanın araçsal ve öz değerleri etrafında gelişir.

Bu alandaki değerlendirmeler, belli bazı soruların sorulmasını ve bu sorular temelinde yürütülecek bazı tartışmaları gerektirmektedir. Bu soruların sorulacağı iki düzlem belirlenebilir: Bu düzlemlerden ilki, mülkiyet konusu yapılmayan, diğer bir deyişle kamusal yahut özel mal kategorisine sokulmayan varlıklar açısından bir koruma sisteminin öngörülüp öngörülmeceğidir. Öngörülecekse bu varlıklar açısından nasıl bir koruma sistemi egemen olmalıdır? İkinci düzlemde ise, ‘hukukun’ hak öznesi olarak tanıdığı insanın haklar alanında, diğer canlı varlıklardan farklılığı var mıdır?

Birinci düzlemde sorduğumuz sorulardan ilkinde eğer ki mülkiyet konusu yapılmayan varlıklar açısından bir koruma sisteminin gerekli olduğu yönünde yanıt verilecek olursa, uluslararası literatürde insanlığın ortak mirası olarak kavramsallaştırılan bu varlıkların korunması açısından bireysel mülkiyet anlayışı çerçevesinde yükselen hak anlayışının değil, kolektif bir aidiyetin egemen olduğu bir koruma hukukuna ve hak anlayışının kabul edilmesi gündeme gelecektir. Diğer bir deyişle çevre varlıkları açısından, hukukun hak kavramına ilişkin öncelliğinin mülkiyet üzerinden değil, bireyselleşmeye imkan tanınmayan, ortak çıkar ve yararların söz konusu olduğu kolektif bir hak anlayışı söz konusu olacak ve çevre varlıklarının yaşamsal devamlılığının tüm insanlığın dayanışmasının ve ortaklığının neticesinde sağlanabileceği kabul edilecektir. Bu kapsamda günümüz insanları kadar gelecek kuşakların haklarından da söz edilerek, insan varlığı ile sınırlı olmayan bir özne tanımlanabilecektir.

fotograf: Yılmaz Kılıç

İkinci düzleme ilişkin sorduğumuz soru açısından ise, hukukun insanın hak öznesi olması için tam ve sağ bir doğum şartını aradığı öncelini hatırlamamız gereklidir. Bilindiği üzere, hak ehliyetini kazanan bir kişinin ölümüne neden olmak ceza hukuku anlamında suçun oluşması için yeterlidir. Buna göre bir bebeğin engelli doğmuş olması onun yaşama hakkına son vermek için hukuki ve ahlaki meşruiyet sağlamaz. Hatta ana rahminde 10 haftalık süresini tamamlayan bir ceninine kürtaj uygulanması da hukuken kabul edilemez. Buna karşın aynı örneklerin canlı diğer varlıklar açısından ele alınması halinde ise, hukukun benzer bir koruma hukukunu sağlamadığı açıkça görülebilir. Egemen hukukun insana tanıdığı hak halesinin, canlı varlıklar arasında yapılan basit bir seçimin sonucu olarak belirlenmediği aşikardır. Buna göre egemen hukuk anlayışının üzerinde yükseldiği toplumsal, ekonomik ve siyasal yapı, hak anlayışının kurulmasında da etkili olmuştur. Sonuç olarak, insanın diğer canlı varlıklarla kurduğu ilişkinin hukuk alanında da yeniden tanımlanması ve bütünsel bir değerlendirme içinde ele alınması gereklidir. İnsan dışı varlıkların mülkiyet konusu dışına çıkarılması, genişletilmiş bir insan hakları kuramı için gereklidir.

Çevre hakkının konusunu belirleme amacı çerçevesinde yürütülen bu tartışmaların hukuk alanında güncel veçheleri doğmaya devam etmektedir. Bunlardan biri de ceza hukuku açısından kendini göstermektedir. Bilindiği gibi Uluslararası Ceza Mahkemesi 2002 yılında soykırım(genosid), insanlığa karşı suçlar,

savaş suçları, saldırganlık suçları olmak üzere dört tane barışa karşı suçu yargılamak üzere kuruldu. İşte çevre hakkına ilişkin yukarıda yapılan tartışmalar ışığında, hukukun konusu doğa varlıkları olarak kabul edilecek olunursa bir insan ırkını ortadan kaldırma saiki olmaksızın da doğa varlıklarının ortadan kaldırılması başlıbaşına bir uluslararası suç olarak kabul edilebilecektir. Son yıllarda ekokırım ya da ekosid olarak anılan yeni bir kavramının olgunlaştırılması yoluyla uluslararası ceza mahkemesinin yeni bir suç tipini tanıması için yapılan çalışmaların, çevre sorunlarının tüm dünyayı ilgilendiren sonuçları olduğu ve ekosistemlerin varlıklarının tehlikeye girmesi halinde sorumluların cezalandırılacağına dair bilincin yerleşmesine yardımcı olacağı düşünülüyor. Diğer yandan da eğer ekosid yasaları BM tarafından kabul edilecek olursa, tamamlayıcılık ilkesi gereği, bir uluslararası hukuk kuralı olarak tanınan ekosid daha sonra tüm üye devletlerin onu ulusal hukuk normu olarak da koymasını sağlayacaktır. Kısaca bir kuş türünün yok olması ya da madencilik faaliyeti sonucu toprakta geri dönüşü olmayan bir sonuç ya da ağaç kıyımı ya da HES'ler veya barajlar sonucunda yapısı değişmiş bir coğrafya artık sadece bir havzanın, bir bölgenin, bir kıtanın değil tüm dünyanın sorunu olarak önümüzde duruyor. Bu sonuçlara neden olanlar ise tıpkı insanlığa karşı suçlar gibi lanetlenerek ve ifşa edilerek yargılanmalı ve insanların sağlığını ve geleceğini etkilediği için değil sadece o varlıkların varoluşsal durumlarını etkiledikleri için cezalandırılmalıdır.

Kenya Anayasası Çevreyi Saygın ve Kutsal Bir Yere Koyuyor Geleceğimiz Bu Olmalı

Jay Wall

Fotoğraf: Yılmaz Kılıç

Bütün kaydadeğer çevresel gelişmelerin refah ülkelerinde başladığına dair başımızın etini yiyen bir kanı var. Ve bu kaniya göre gezegeni korumak adına kendi paylarına düşeni yapmaları için fakir ülkelere yardım etme ve zorlamadan oluşan “asil görev” refah ülkelerinin omuzlarında kalıyor.

Latin Amerika, Afrika ve Asya’da sınırlı kaynakların çevresel korumayı sınırladığı bir gerçekken, ekolojik tahribat haritasında gelişmiş ülkeleri yeşile boyamak ve gelişmekte olan ülkeleri kahverengi bir leke olarak göstermek hiçbir suretle doğru değil.

Aslında, sera gazı ve toksik emisyonların kişi başına oranına baktığımızda, tam tersini düşünebilirsiniz- dünyanın aşırı gelişmiş ülkeleri, küresel ortak alanı çok daha az kirleten fakir güney komşularının örneklerini izlemek zorundalar. Bununla birlikte, kıymetli biyoçeşitliliğin, yağmur ormanlarının ve diğer ekolojik hazinelerin – Avrupa ve Kuzey Amerika doğal ekosistemlerinin büyük bölümü yüzyıl önce yağmalandı - hala varolduğu bölgelerdir.

Ama gelişmekte olan ülkeler yanlış şeyleri daha az yapmakla kalmayıp daha yeşil bir gelecek için cesur adımlar attılar. Bazı durumlarda, çevreyi korumak için ortak alan şuurunda – birşeyin hepimize ait olduğu düşüncesi - köklenen yeni yaklaşımlara öncülük ettiler.

Anayasası’nda doğanın haklarına saygın ve kutsal bir yer veren ilk ülke 2008’de Ekvator oldu. Şu anda anayasada doğanın “varolmaya, devam etmeye; yaşamsal döngülerini, yapısını, fonksiyonlarını ve gelişim sürecini sağlamaya ve iyileştirmeye hakkı vardır” – çevresel hukuk korumasının yaratıcı yeni bir for-

mu - denilmektedir. Ve daha geçen ay Kenya 42.maddesinde “Herkesin temiz ve sağlıklı bir çevreye hakkı vardır, bu hak – a) çevrenin şimdi ve gelecek nesiller için kanun koyucu ve diğer önlemler aracılığıyla korunması hakkını da içerir ” ifadesinin yer aldığı “yeni anayasa”yı adapte etti.

Yeni anayasanın 69. Maddesi devleti, hem ulus topraklarının en azından %10'luk kısmını ağaçlandırılmakla, hem de doğayı koruma ve geliştirmede biyoçeşitliliğin yerel bilgisini korumada ve çevresel etki değerlendirme sistemleri oluşturmada halk katılımının cesaretlendirilmesi için sorumlu tutuyor.

Açıktır görülüyor ki, fakir bir ulus için verili yasaları uygulamak, doğa korumacılığı güçlendirmekten daha kolaydır; ama Ekvator ve Kenya’nın eylemleri sembolik olmaktan ötedir. Çevre korumasını, hukuki sistemlerimizin sarsılmaz temelini bir parçası yapma olasılıklarını göstermektedirler. Iowa Üniversitesi Onursal Hukuk Profesörü ve Vermont Hukuk Okulu’nda Kıdemli Araştırmacısı Burns Weston “eyalet yasalarını benzer şekilde geliştirmek için” Kenya’nın yeni anayasasının ABD için bir model olabileceğini ifade ediyor.

Jay Wall jasper OnTheCommons.org’un editörü, ortak malların– hepimize ait olan şeylerin–öneminin kabul ve tasdik edilmesi– ne adanmış bir haber ve kültür sitesi

3 Ocak 2011 http://www.alternet.org/story/149401/vision%3AKenyaenshrinestheenvironmentitsconstitution--this_should_be_our_future

Çeviren: Tülay Ararat

Asıl Yangın Haydarpaşa Dönüşüm Projesidir!

Tugay Kartal

fotoğraf: Tugay Kartal

28 Kasım 2010 günlerden Pazar saat 15.00 suları 1. Derecede tarihi eser olan Haydarpaşa gar binasının çatısından dumanlar yükseliyor, su patladı, pürmüz devrildi, elektrik kontağı gibi nedenlerle açıklanmaya çalışılan yangın için itfaiye raporunda elektrik kontağı tahmini yapılmıştı. Yangının ardından TCDD Teftiş Kurulu Kadıköy Cumhuriyet Savcılığı inceleme başlatmıştı. Yangının üzerinden bir hafta geçtikten sonra da Haydarpaşa Dayanışması bileşenlerinden Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi ve Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası İstanbul 1 No'lu Şubesi ayrıca İstanbul Barosu tarafından Kadıköy Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulmuştu. Yangından sonra yaşanan bir gelişme ise www.kentvedemiryolu.com yürütücülerinden birinin e-posta adresine gelen pacurabena ismi ile gönderilen Haydarpaşa çatı yangınında yaşanan usulsüzlükleri anlatan ihbar mektubu idi. İhbar mektubunun içeriğinde yazılanlarının doğruluğunun adli makamlarca tespiti gerekmektedir.

Gerekenler sadece bununla sınırlı değildi. Haydarpaşa Garı yangınının ardından Yrd. Doç.Dr. Yonca Kösebay Erkan "yangın sonrası Haydarpaşa Garına Nasıl Yaklaşılmalı" adlı bir makale yayımladı. Yangın esnasında çatıda söndürme esnasında da binanın tamamında hasarlar oluştuğunu belirterek, "Haydarpaşa Garı'nın yangın zararlarından arındırılması için ilkin kurutulması gerekmektedir. Bunun bilimsel bir yaklaşımla yapılması çok önemli, çünkü bu noktada yapılacak bilinçsiz bir müdahale, istemeden yapıya daha çok zarar verebiliyor. Yapının doğal yolla havalandırılması, biriken noktalardan suyun tahliye edilmesi, su kapalı olan yerlerin tespiti ve yapıdan uzaklaştırılması önemli müdahaleler. Bu noktada dikkat edilmesi gereken çatının üze-

rine geçici bir çatı inşa ederek yapının daha fazla suya maruz kalmasını önlemek. Yukarıda belirtildiği gibi kuruma süreci başladığında yapının tekrardan ıslanmaması çok önemli. Ancak, örtülme işleminin naylon kullanılarak yapılmaması gerekmektedir. Bugün yapılacak olan tespitler, yapının temizliği ve onarımında hangi metodların kullanılacağı belirleyecektir"* demişti.

Yaşanan gelişmeler ve yapılan çalışmalar Doç.Dr. Yonca Kösebay Erkan'ın bu önerileri dikkate alınmadığını bizlere göstermektedir.

Geçici Çatı ve Yangın Söndürme Tesisatı

Birinci derecede tescilli yapı olan Haydarpaşa Garı binasına yangın öncesinde gösterilmeyen itinanın ne yazık ki yangın sonrasında da gösterilmediğini hem yaşayarak hem de basına yansıyan haberlerden görmekteyiz. Gar binasına yapılan geçici çatının yapım süresinin bir aydan fazla zaman alması, bu süre zarfında gerek yağmurlar, gerekse tadilat çalışması esnasında su borularının patlatılması sonucunda bina üç defa sular altında kalmıştır.**

Deyim yerinde ise itfaiyenin yangın söndürme işlemini sürdürürken meydana gelen su tahribatının aynısı binada üç kez daha yaşanmış ve bu durum kurum yetkililerince de doğrulanmıştır.***

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 24 Aralık 2010'da onaylanan raporunda da

* <http://kentvedemiryolu.com/icerik.php?id=773>

** <http://www.habervesaire.com/haber/2007/>

*** <http://www.habervesaire.com/haber/2010/>

kurumun yangındaki sorumluluğu ve mevzuata göre binadaki güvenlik eksiklikleri konu ediliyordu*.Haydarpaşa Gar binasına yangından sonra inşa edilen yangın söndürme tesisatının KUDEB onaylı ve kontrollü olarak yapıp yapılmadığı yönündeki soruyu cevaplandıran Kadıköy Belediyesi Koruma Uygulama Denetim Bürosu uzmanlarından Mimar Burcu Arıkan binada bu yönde bir çalışma yapıldığından haberleri olmadığını söyledi.

Haydarpaşa Danışma Kurulu

Ortada uçuşan fikir yumakları arasında 15.01.2011 tarihinde Mimar Sinan Üniversitesi'nde düzenlenen "Haydarpaşa'ya Sadakat" panelinin ilk oturumunda konuşan TCDD 1. Bölge Müdürü Hasan Gedikli, Haydarpaşa Gar yangınından sonra yapılanları anlatıyordu. İTÜ'den ağırlıklı olmak üzere bilim adamlarından bir "danışma kurulu" oluşturulduğunu ifade ettiği sunumda "danışma kurulu" üyelerinin isimleri ekrana yansdı. İsmi ekrana yansıyan danışma kurulu üyelerinden Prof Dr. Attila Dikbaş ve Prof. Dr Afife Batur da salondaki izleyiciler arasındaydı. Hasan Gedikli'nin sunumundan sonra söz alan Prof Dr. Attila Dikbaş danışma kurulunun oluşumunu, görev kapsamını işleyiş mekanizmasını ayrıntılı olarak anlattı. Haydarpaşa gar çatısının inşası hakkında izlenecek yolu ve şartnameyi belirlemenin ve çatıya yeni işlev yüklemenin dışında kamuoyunda bilinen adıyla "Haydarpaşa KANİP" süreci ile ilgili olmadıklarını söyledi. Prof Dr. Attila Dikbaş Haydarpaşa Gar çatısının ilk halinde olduğu gibi dik yapılmasını önereceklerini, yeni işlev kazandıracaklarını açıklaması sonrasında kendisine 1917'de yanan çatının yapılmasının korumacılık ilkelerine ters olduğu, kamu görevinin yürütüldüğü binaya ticari işlev yüklemenin yasal olarak mümkün olmadığı'nin hatırlatılması üzerine henüz bir karara varmadıklarını, öneri yaptıklarını söyledi.

Prof Dr. Attila Dikbaş'a danışma kurulunun yapacağı ilk incelemeden sonra bina ve çatıda yapılacak tadilatın daha hızlı ve güvenli yapılabilmesi için çalışanların binadan çıkarılmasının önerileceği bir rapor hazırlayacağı bununla da Haydarpaşaport projesinin uygulamasında çalışanların göstereceği direncin kırılmasının amaçlandığı yönünde duyum alındığının söylenilmesi üzerine "bizim böyle bir yaklaşımımız yoktur, aldığınız duyum doğru değildir" dedi. Dikbaş, danışma kurul toplantılarına, belirlenen isimlerin dışında bilim adamı ve akademisyenlerin de çağrılacağını belirterek, Nur Akın ve Doğan Kuban'ın da çağrılacağını söyledi. Çatının eski dik halinde yapılması yaklaşımlarına Yrd. Doç.Dr. Yonca Kösebay itiraz ederek mimari yapıların en eski haline döndürülmesi girişimin korumacı yaklaşımlara ters düştüğünü ifade etti.

KANİP ve Marmaray kısılcındaki Haydarpaşa

Yangın bitmişti ama Haydarpaşa'nın kaderi yeni çiziliyordu. Haydarpaşa Gar ve çevresindeki alanda dönüşüm projelerini hayata geçirmek isteyen iktidarın sıkça dile getirdiği iddia Marmaray'dan sonra Haydarpaşa'nın işlevsiz kalacağıdır. Demiryolu işletmeciliğinde kentlerin merkez garları olmalıdır. Bu kapsamda Haydarpaşa ve Sirkeci garları Avrupa'nın kültür başkenti unvanına sahip İstanbul'un merkez garlarıdır. Marmaray projesinin içinde İstanbul merkez garı yoktur. Yenikapı Halkalı ve Gebze'ye inşa edilecek olan garların merkez gar olduğunu söylemek mümkün değildir. Üstelik bu gar alanındaki pek çok yapı ve alan kültür varlığı olarak da tescillidir.**

Bu tescil ve koruma kararlarına rağmen Haydarpaşa Garı ve çevresindeki toplam 2 milyon m²'lik alan "koruma amaçlı planı" hayata geçirilerek kentsel dönüşüme tabi tutulmaya, Haydarpaşa garı binasına ise konaklama tesisi olarak işlevlenmesi istenmektedir. Yine Marmaray projesi kapsamında yıkılacağı ilan edilen 29 adet gar ve istasyon binasına ilaveten tescillenmiş bulunan Haydarpaşa Tuzla arasındaki tarihi üst geçitlerin başka bir alana taşınması "koruma kurulları"nda tartışılmaktadır.

Daha Yeni Başlıyor

1825 öncesine kadar İstanbul yaya ulaşımına göre biçimlendiği için pek az sokağı araba ile ulaşımına uygundu. Sık sık çıkan büyük yangınlar sonunda yapılaşma araba ulaşımına uygun hale getirildi. Tarihte İstanbul'da çıkan bu yangınlar kentin imar planlamasında yeni yolların oluşturulmasına imkan sağladığı da bilinmektedir. Ayrıca yakın tarihimizde şahit olduğumuz başka bir durum da otel/otopark yapılması düşünülen/planlanan tarihi yapıların yanması ve sorumlusunun olmamasıdır. Haydarpaşa garının otel yapılması, çevresindeki alanda yeni bir imar planının hayata geçirilmek istenmesinin gündemde olduğu dönemde çatısının yanması sanki yüzyıllık bir geleneğin devamı gibi görünmektedir.

Ancak "Haydarpaşa Dayanışması"nın 2004 yılından bu yana yürüttüğü mücadele ve dayanışma ruhu ile İstanbul V nolu koruma kurulunun 26.04.2006 tarih 85 ve 05.07.2010 tarih 2655 sayılı kararları çıkartılmıştır. Bugüne kadar Haydarpaşa Garı'nı tarihi ve kültürel kimliği, bellekteki simge değeri ile yaşatan bir hareketin önemini biliyoruz. Tescil ve sit kararları doğayı, tarihi yapıları tek başına koruyamıyor. Asıl koruma, örgütlenme ve dayanışmayı yaratarak sahiplenme ve belleklerin yıkımının dönüşümüne karşı durabilmekten geçiyor.

* Raporla göre, gerek TCDD'nin yangınla ilgili iç mevzuatı dikkate alındığında ve gerek tescilli bir eser olduğu için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na bakıldığında, Haydarpaşa Garı'nın güvenlikle ilgili birçok eksiği bulunuyor. Eksikliklerden biri, TCDD 1. Bölge Müdürlüğü olarak kullanılan yapıda, yangın uyarı sisteminin bulunmadığı hususudur. Ancak zorunlu hallerde çatıdan geçirilebilecek elektrik tesisatında da yangına dayanıklı kablo kullanılmamış ve bu kablolar çelik borular içerisinde muhafaza edilmemiştir. Raporla ayrıca, bina genelinde Resmi Gazete'de yayınlanan Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği'ne uygun bir elektrik projesinin de uygulanmamış olduğunun dile getirilmesi üzerine bina içinde yangın söndürme tesisatı döşenmiş elektrik tesisatı sisteminin yenilenmesi için başlatılan ihale hazırlığı devam etmektedir.

** Haydarpaşa Gar Binası İstanbul II nolu koruma kurulunun 21.08.1997 tarih 4542 sayılı kararı ile 1.Grup Korunması gerekli Kültür Varlığı olarak tescillendi. Haydarpaşa gar ve çevresi ise İstanbul V nolu koruma kurulunun 26.04.2006 tarih 85 sayılı kararı ile kentsel ve tarihi sit alanı olarak tescillendi. Haydarpaşa Tuzla arasındaki birçok demiryolu yapısı (üst geçit köprü) ve parseli İstanbul V Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu 05.07.2010 tarih 2655 sayılı kararı ile tarihi eser ve sit alanı olarak tescillendi

Köprünün Bağladığı Sömürü

Hatice Kurşuncu

İstanbul Boğazı'nın köprü kurulabilecek en kuzey noktasına 3. Boğaz Köprüsü kondurulmak isteniyor? Peki bu köprü ne anlama geliyor? 1980'lerin sonunda, daha 2. köprünün dumanı üstündeyken, yıkımlarıyla ünlü Dalan'ın bir projesi olarak fikri ortaya atılan bir başka yıkım projesidir Boğaz'a 3. köprü. Ara ara gündeme gelir, bu aralardan birinde, 97 senesinde, dönemin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nca yeşil katliamına yol açacağı söylenerek karşı durulur. Belediye Başkanı'nca karşı durulan o aralar güzergah henüz o kadar kuzeyde de değil, iki köprünün arasındadır. Gün gelir, devran döner; o dönemin belediye başkanı, Başbakan sıfatıyla helikopterden 3. köprüye yer seçer.

Yer seçiminin ardından sağda solda çıkan yeni proje haberleri ise; hangisinin ne ölçüde doğru olduğu ve gerçekleşmeye yakın olduğu tartışmalı olsa da; 3. köprü senaryosuyla birleştirildiğinden ortaya bambaşka bir portre çıkar.

İpuçlarından birisi, 1999 Körfez Depreminin ardından tartışılan Büyük İstanbul Depremi öngörülerini sırasında kendi disiplini dışındaki konulardan bihaber birtakım sismologlar tarafından ortaya atılan İstanbul'un kuzeye taşınması önerisi ile başlıyor. Çeşitli deprem senaryoları ile birlikte bu önerilerin İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştiraki olan İstanbul Konut A.Ş. tarafından ciddiye alındığını ve bu öneri üzerine çeşitli alternatifler geliştirilmekte olduğunu ise çoğu kişi bilmiyor.

2008 yılında İstanbul Konut A.Ş.'nin danışmanlarından Purdue Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü hocası Mete Sözen'in felaket senaryosu eşliğinde geliştirdiği proje, İstanbul'un tamamıyla Karadeniz kıyısında inşa edilecek uydu-kente taşınmasını öngörüyordu. Yine İstanbul Konut A.Ş.'nin danışmanlarından ve Michigan Üniversitesi hocalarından Roy Strickland'ın Karadeniz kıyılarındaki 3 milyonluk 'Yeni İstanbul' tasarımı ise geçtiğimiz günlerde basında bir miktar yer buldu kendine.

Bu arada çok önemli olmasa da bir ayrıntıdan bahsetmekte yarar var. İstanbul Konut A.Ş.'nin internet sitesindeki danışmanlar bölümünün Türkçe'sinde ne Mete Sözen ne de Roy Strickland'ın adı geçiyor; ama İngilizce versiyonunda bu iki isim ile birlikte ek birkaç isim daha bulunuyor.

Yeni İstanbul projesinde raylı sistemle ulaşım büyük önem atfedilirken, aynı günlerde Ulaştırma Bakanı da 3. köprü ihalesine raylı sistem geçişinin eklenmiş olduğunu haber veriyordu. Bu haberlerin birkaç gün ertesinde ise Cendere Vadisi'nin dönüşümüne ilişkin plan değişikliğinin onaylandığı ve bu proje kapsamında Silahtarağa mevkiinden Karadeniz'e doğru uzanacak bir demiryolu hattından söz edilmeye başlandı.

Yerel ve merkezi iktidar yöneticileri şecaatin arz ederken sirkatin mi söylüyor, yoksa bizi oyalamak için bilgi kirliliği mi yaratmaya çalışıyor, şu an çok net olmasa da; anladığımız İstanbul'un kuzey ormanlarına yönelik bir meydediş mevcut. Peki bu yeni bir şey mi bizler için? Hayır!

Uzun bir zamandır zaten İstanbul'un kuzey ormanlarının içinde lüks konut siteleri birer birer yerleşmekte idi. 3. köprü ve bağlantı yollarına ilişkin planın onaylanmasının ardından gelen süreçte ise bu bağlantı yolları üzerinde imar hakları artışları ve yeni imar alanlarının açılması yönünde plan değişiklikleri hız kazandı. 3. köprü ihalesine raylı sistemin de dahil edilmesi ise iki soru doğuruyor. Birinci olarak, bu raylı sistemin yolcu taşımacılığı için öngörüldüğünü farz edersek, raylı sistemle yolcu taşımacılığının ancak yoğun bir yerleşim olması durumunda optimum olarak kullanılabileceği gerçeğinden yola çıkarak İstanbul'un kuzeyine kaç kişi yerleştirmeyi planlıyorsunuz şeklinde bir soru yöneltilir. İkinci olarak ise, bunun yük taşımacılığı için kullanılacağını farz edersek, nereye ne kadar ne taşıyacaksınız sorusu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Çünkü Karadeniz'e uzatılacak bir demiryolu yük taşımacılığı, bir ucunda GDO'lu üretimin ilk başlaması düşünülen alan olan Ergene Havzası; diğer ucunda ise HES projeleriyle kepçe kepçe, kaşık kaşık atılan Karadeniz derelerini ve çevresini işaret ediyor.

Bu şekilde düşünüldüğünde şöyle bir senaryoyu öne sürmek mümkün: Sermaye; zemini sağlam, havası temiz, 'ucubesiz' bir çevrede yerleşirken, Halkalı'da, Kayabaşı'nda toplu konutlara hapsedilen emekçiler trenlerle bir yandan kuzeydeki yerleşime ev temizlemeye, sokak süpürmeye, servis yapmaya; bir diğer yandan da Çorlu-Çerkezköy hattında üretim bandının kıyısına geçmeye gidecekler. Bu arada Karadeniz'deki HES alanlarından elde edilen temiz sular şişelenirken, bu derelerin etrafındaki arazileri ele geçirerek organik tarım yapan şirketlerin elde ettiği ürünler de paketlenip Nev İstanbul'a taşınacak; Çorlu-Çerkezköy hattının kirliliği ile sulanmış Ergene Havzasında elde edilen GDO'lu ürünler ise bloklar arasında beti benzi atmış emekçilerin aklıtan kırılmasını önlemek için emekçi gettolarına gidecek.

Çok akla yatkın gözükmesine de ipuçlarından böyle bir sonuca da gitmek mümkün. Hesap tam olarak bu olmasa da en azından bir normalleştirme çabasının güdüldüğünü söyleyebiliriz.

3. Köprü Eylemine Bakmak: Bürokrasi Kavşağında Kır ve Kent Hareketlerinin Birliği

Gökhan Bilgihan

26 Aralık Pazar günü çağrıcılığını platformlar, partiler, dernekler, sendikaların yaptığı ve ‘Yaşamı Savunmak’ üst başlığı çerçevesinde farklı taleplerin bir araya getirildiği miting, İstanbul Kadıköy Meydanı’nda gerçekleştirildi. Mitingin fikri ilk ortaya atıldığında 3. Köprü Yerine Yaşam Platformu’nun, 3. köprü ile ilgili planların askıya çıkması nedeniyle tekrar hareketlendiği günleri yaşıyor idik. Miting yapma fikri, Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu’nun yapmayı düşündüğü eylemlilikle birleştirilmesi şeklindeki öneriyle ileriye atılmış; Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu’nun bu eylemliliği forum şeklinde tasarlamasıyla eylem, aralık ayına ertelenmişti.

3. köprüye karşı taleplerin suyun ticarileştirilmesine karşı taleplerle birleşmesinin yanı sıra, sonbaharın sonlarına doğru “Tabiatı ve Biyoçeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısının” gündeme gelmesiyle birlikte taleplerin çerçevesi genişledi ve en son gelen noktada “Doğal ve tarihi sit alanlarının yağmalanmasına, Kentsel yıkım yasalarına, İstanbul’un ve Marmara’nın talanına, 3. köprü cinayetine, suyun ticarileştirilmesine hayır” sloganıyla miting örgütlenmeye başladı.

Miting sonrası değerlendirmelere bakıldığında, miting örgütleyen platformları belirlemeye çalışan yapıların, eylem kararına imza atan bileşenlerin çeşitliliğine vurgu yaparak yaşanan sorunlara karşı taleplerin yanyana geldiğini söylediğini görüyoruz. Bileşenlerin çeşitliliği gerçekten de bugüne kadar örgütlenmiş eylemliliklerle karşılaştırıldığında ciddiye alınmalıdır.

Kır ve kent mücadelesinin bütünleştirilmesi gerektiğini söyleyen yapıları bugüne dek pek ciddiye almayıp “Tabi sen de haklısın” refleksiyle geçiştiren örgütlerin bugün bu çeşitliliğe ve yan yanılığa vurgu yapar konuma gelmiş olmaları da bir başka kazanım. Ancak yanyana alanda durmak, isimlerin alt alta yazılması, taleplerin birbirinin ardı sıra sıralanması; kır ve kent mücadelesinin birleştirilmesi ile aynı anlama gelmiyor.

Mücadelelerin harmanlanmasının ilk nüvesi sürekli mücadele için ortak taleplerin eylemin içinden doğmasıdır. Taleplerin ortaklaştırılmadığı, ancak mücadelelerin birbirini desteklediği bir aşamada olması bile bu mücadelelere bir direngenlik getirebilecektir. Ancak mitinge yansıyan hava, mücadelelerin birbirini desteklemesi gibi organik bir bağın kurulamadığı, ancak taleplerin yanyana getirilebildiği bir aşamayı yansıtıyor idi. Kır ve kent mücadelelerinin birleştirilmesi yolunda attığımız adım-

lar karşılığını yavaş da olsa bulmakta ama yürüyeceğimiz çok yol var.

Yürünecek bu yolun nasıl yürüneceği ise sorularla doludur. Özellikle ortak mücadeleyi deneyimlemeye çalıştığımız platform tarzı örgütlenmelerde ortaya çıkan eğilimler kitleselleşme, meşrulaşma ve kurucu bir önderlik yapmasının önündeki engeldir. Nedir bu eğilimler: Platform tarzı örgütlenmelerin doğası gereği kimi yapıların gücüne güç katan, kimi yapıları da mas eden çalışma alışkanlıkları platform içinde güvensizlik yaratıyor ve bu da platformlarda yaşanan sorunların başında geliyor. Bu güvensizlik, çoğunlukla platform bürokrasinin artmasına ve reflekslerinin yavaşlamasına neden olurken, bir yandan da örgütsel çekişmelerin, rekabetin bürokrasiyi yeniden üretmesine yol açıyor. Platformlarda yaşanan sıkıntıların bir kısmı ortaya konan ilkelerle çözülmeye çalışılırken, bu ilkelerin kolayca arkasından dolanılabılır olması ise geri dönülemez tahribatlar yaratabiliyor.

Mitingin yarattığı hava, yukarıda da bahsettiğimiz gibi farklı taleplerle bugüne kadar farklı alanlarda mücadele yürüten yapıların ve kesimlerin bir araya geldiği yönündeydi ve bu havanın etkisiyle 3. Köprü Yerine Yaşam Platformu’nun isminin başındaki “3. Köprü” ifadesinin atılarak Yaşam Platformu olarak devam etmesi ve mücadelelerin tek ve ortak olarak bu merkezden yürütülmesi yönünde öneriler dillendirilmeye başlandı.

Kitle hareketinin genel çıkarının ne kadar göz önüne alındığı çok net olmayan bu tartışma ortamları içinde mücadelenin harmanlanmasına daha çok emek vermeliyiz. Ancak yine yukarıda bahsettiğimiz gibi, aslında mitingde ortaya konulan şey mücadelelerin birleştirilmesi değil, tek tek mücadelelerin yarattığı etkilerin bir toplamının alınma çabası idi. Kır ve kent mücadelesi arasında sahici bir ilişki kurulamadığı, organik bir bağ oluşturulamadığı noktada bu alanlarda mücadele yürüten yapıların bir arada bulunmasının bir gerçekliğinden söz etmek mümkün değildir. Bir arada bulunmanın koşulları oluşturulamadığı ölçüde, platform tarzı yapılanmalar hantallaşacak, platformun kendisi ile birlikte içindeki yapıların da güç yitirmesine ve kaybolmasına yol açabilecektir.

Peki platformlarda bir araya gelmedikçe nasıl sahici ilişkiler kurulabilecektir? İçinde bulunduğumuz koşullarda bunun nüveleri mevcut. Eylemde bir araya gelen, ortak talebi savunmak

fotoğraf: Yılmaz Kılıç

için birbiriyle ilişki kuran, sorunlarını birbiriyle ilişkilendirerek bütünlüklü bir mücadelenin anahtarını ortaya çıkartmak için emek koyan kır ve kent mücadelesinin farklı bileşenleri, daha direngen ve daha güçlü bir siyasi öznenin soluşunu hissettiriyor.

Platform tarzı örgütlenmelerin sorun odaklı bir araya gelişler olması ve sorunun yakıcılığının artması ve azalmasına paralel olarak işlerliliğinin artması ya da azalmasıyla karşı karşıya olduğumuz durumda, sorun odaklı platformlar yerine mücadelenin odağı olma iddiasıyla ortaya çıkan platformların işlevsiz kalarak bir kenara atıldığını birçok kez gördük. Bunun en somut ve yakın örneği ise Herkese Sağlık Güvenli Gelecek Platformu. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Kanunu tasarısına karşı kurulan platform, tasarının yasalaşmasına rağmen başarılı bir örgütlenme olduğu düşünülerek devam ettirilmek ve yapılar üstü bir mücadele odağı olarak kurgulanmak istendiye de bu mümkün olmadı. Bugün bu platformun hala var olduğunu iddia edecekler olmasına karşın uzun zamandır toplantı bile yapamayan bu birliktelik, gündemin aciliyeti ve önemiyetinin zorladığı koşullarda iş yapabilen platformların bu koşullardan kalktığına, iddiası ne olursa olsun çöküşe mahkûm olduğunun bir kanıtı olarak önümüzde durmakta.

3. Köprü Yerine Yaşam Platformu da isim değiştirip “Yaşam Platformu” olunca, benzer bir sonuçtan kurtulamayacağı gibi, 3. köprüye ilişkin refleks gösterecek -mevcut alternatif kampanyalar (motorlu taşıt kullanımına dayalı alternatif projeleri

köprü yapımına karşı olarak sunan İki Milyon İstanbullu gibi) dışında- yapı kalmayacak. Öte yandan okulların satışı, hastanelerin özelleştirilmesi, mahallelerin yıkılması gibi çok sayıda farklı mücadeleyi mas etmesi, bu mücadelelerin birçoğunun sönümlenmesine yol açacak.

Öte yandan dile getirilen önerinin kır ve kent mücadelelerinin birleştirilmesi değil kentte farklı alanlarda verilen mücadelelerin birleştirilmesi şeklinde olduğu da bir başka gerçektir. Önce kenti birleştirelim gibi bir yaklaşımın, mücadelenin bütünlüklü dilini kurmaktan çok uzak, yerelci olduğu ve bütünlüklü yaklaşımın ortak taleplerde dile gelmiş devingenliğini taşımadığı açıktır. Birleşik bir hareketin bu ayaklardan birine odaklanarak yakalanamayacağı ortadadır.

26 Aralık'ta farklı mücadele alanları olarak görülebilen kent ve kır mücadelesini oluşturan yapıların arka arkaya sıralanmış olması, bu yapıların taleplerinin arka arkaya sıralanmış olması daha önce bulunulan noktadan daha ileri bir yeri işaret etse de bu bütünlüklü mücadeleyi örme gayreti içinde olanların eyledikleri ve söylediklerinin çok da anlaşılmadığını göstermektedir.

Mücadelelerin tamamını bileşen olarak listeleme çabası gösteren platformlara değil, kır ve kent hareketlerinin bütünlüklü mücadele hattını ören yapıların sorunlara karşı bu bütünlüklü mücadele dilini alana yansıtacağı sahici ilişkilere ve birlikteliklere ihtiyacımız bulunuyor.

Kentsel Dönüşüm ve Gelişimin Kavramsal Direnişi

Koray Cengiz

Kentsel dönüşüm ve gelişim kavramlarından bahsedilirken neyin kastedildiği aslında gayet açıktı. En azından Belediye Kanunu'nun 73. maddesi değişmeden önce bu konuda bir tereddüt yoktu. Kentsel dönüşümle, kentsel gelişimin toplumsal, ekonomik ve mekânsal olarak yeniden ele alındığı ve kentteki sorunlu alanların sağlıklı ve yaşanabilir hale getirilmesi amaçlanmakta. Diğer bir ifade ile kentsel dönüşüm kentin yenilenmesidir. Yenilenmenin gerçekleştirildiği alanlar, fiziksel anlamda "çöküntü" haline gelmiş alanlar olduğu gibi, çeşitli sosyal ve ekonomik etkenler ile ilginin kaybolduğu ve bu nedenle canlandırılması gereken alanlar da olabilir. Bunun için yıkıp yeniden yapma, canlandırma, sağlıklılaştırma veya yeniden yapılandırma için projeler üretilmesi ve uygulama yapılması sağlanmalıdır. Özetle kentsel dönüşüm bir kentin dokusunu bozan sorunların giderilmesi anlamına gelmektedir. Kanundaki eski tanımıyla; belediyeler "eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak" amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulamalıydılar.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun kentsel dönüşüm ve gelişimi tanımlayan ve düzenleyen 73. maddesinde 17.06.2010 tarihinde 5998 sayılı Kanun ile değişiklik yapıldı. İşte "Kentsel Dönüşüm ve Gelişim" kavramlarının her şeye rağmen devam eden direnişi da tam bu noktada başladı.

Belediye Kanunu'nun 73. maddesinde yapılan değişikliklerle kentsel dönüşüm ve gelişim yukarıda bahsedilen tanımından ve amacından tamamen uzaklaştırılmış ve Belediyenin plan yapma yetkisinin - 3194 sayılı İmar Kanunu ve buna bağlı mevzuattan tamamen ayrı olarak - tekrar ve daha geniş tanımlandığı ve bu yetkinin doğrudan Büyükşehir belediyelerinde toplandığı bir madde haline gelmiştir. Diğer bir ifade ile Büyükşehir belediyelerinin plan yapma yetkisi zaten planlama mevzuatına göre mevcutken 73. madde ile kentsel dönüşüm adı altında çok daha geniş imkanlarla bu yetki bir kez daha verilmiştir.

Kanunun 73. maddesinin 5998 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde de konut alanları, sanayi ve ticaret alanları, teknoloji parkları ve sosyal donatılar oluşturma yetkileri yer almaktadır. Ancak söz konusu fonksiyonlar; "eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etme" şartına bağlı olarak uygulanabiliyordu. Dolayısıyla eskiyen kent kısımlarının mevzu bahis olmadığı alanların kentsel dönüşüm alanı ilan edilemeyeceği hususunda birçok emsal karar oluşmuştur. Ancak söz konusu değişikliklerle birlikte bu şart ortadan kaldırılmaya çalışılmış ve açıkça her türlü alanın kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenebileceğini öngörmüştür. İşte 73. maddedeki değişikliklerle tarım

arazilerinin, imarsız boş alanların yapılaşmaya açılması için hukuki zemin oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sonuçta kentsel dönüşüm ve gelişim kavramı, "kentin dokusunu bozan sorunların giderilmesi, eskiyen kısımların yeniden inşa ve restore edilmesi" amacını taşıırken; "üzerinde yapı olan veya olmayan, imarlı veya imarsız alanların dönüştürülmesi, geliştirilmesi, yapılaşmaya açılması" amacı yüklenmeye çalışılmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki doğrudan doğruya siyasi irade çerçevesinde şekillenen bu kavram değişikliği daha baştan kaybetmeye mahkumdur. Bugün Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne dahi bakıldığında kentsel dönüşümün tanımı "Kentin imar planına uymayan, ruhsatsız binaların yıkılıp, planlara uygun olarak toplu yerleşim alanlarının oluşturulması" şeklinde yapılmaktadır. Ya da Yüksek Planlama Kurulu tarafından birkaç ay önce onaylanan "Bütünleşik Kentsel Gelişim Stratejisi ve Eylem Planı - 2010-2023" belgesinde kentsel dönüşümüne çok daha kapsamlı bir tanım getirilmiştir. 1990 sonrasında yıpranmış kent dokularının iyileştirilmesinde, özelleştirme uygulamaları sonucunda alışveriş-eğlence merkezleri ve konut alanı vb. yeni işlevlere konu olan alanlarda ve başta deprem ve sel olmak üzere afet tehlike ve risklerinin yoğunlaştığı alanlarda başvurulacak bir uygulama olduğu ifade edilmiştir. Aynı belgede kentsel dönüşümün, fiziksel mekânın dönüşümünün yanı sıra, sosyal adalet, sosyal gelişim, yerel-ekonomik kalkınma, tarihi ve kültürel mirasın ve doğal çevrenin korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması vb. ilkeler çerçevesinde kapsamlı ve bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması gereken bir konu olduğu ifade edilmiştir. Diğer bir ifade ile siyasi iradenin kentsel dönüşümüne yüklemek istediği, "imarsız ve yapısız alanlarda yeni yapılaşmalara olanak sağlama" görevi, aynı siyasi iradenin, Türk Dil Kurumu ya da Yüksek Planlama Kurulu gibi kurumlarında bile belki henüz benimsenebilmiş değildir.

Kentsel Dönüşüm ve Gelişimin Kavramsal Savaşında Son Durum

Sonuçta evrensel nitelikteki kentsel dönüşüm ve gelişim kavramı; mevcut yapıları bir kentsel alana nasıl müdahale edileceğini düzenlemektedir. Bizim ülkemizde 73. maddedeki değişikliklerle yüklenmek istenen yeni anlam ise ne yazık ki imarsız ve yapısız alanlara bu kavram kullanılarak ne şekilde müdahale edilebileceğine yöneliktir. Herkesin aynı anlamı yüklediği bu kavramların anlamını değiştirmeye yönelik bu çabaların beyhude olduğu devam eden davalarda son dönemde verilen kararlarda, bilirkişi raporlarında kendini göstermektedir.

Kentin dışında, kentsel gelişimin olmadığı bir tarım alanında kentsel dönüşüm ve gelişim adı altında konut kullanımı getiril-

mesi amaçlanmış, bu idari işlemin iptali için açılan davada ise kentsel gelişmenin bulunmadığı bir tarım alanında konut gelişimi öngörülerek yapılan planlama ve geliştirme sürecinin kentsel dönüşüm tanımlarıyla hiçbir ilgisinin bulunmadığı yönünde bilirkişi görüşü oluşturulmuştur.

Söz konusu görüşün oluşturulduğu raporda; dünyadaki kentsel dönüşüm uygulamalarının ortak noktasının mevcut bir kent dokusunda gerçekleştirilmesi olduğu ifade edilmiştir. Bu uygulamaların da kent dokusu korunarak işlev değişikliğine gidilmesi ya da tamamen yeniden geliştirilerek dönüştürülmesi şeklinde yapıldığı ifade edilmiştir.

Ülkemizde kentsel dönüşümün yapılaşmamış alanlarda uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmaktadır. Oysa tartışılması gereken; yapılaşmış alanlarda nasıl kent dokusu korunarak uygulanacağı; nasıl orada yaşayan halk ile bütünleştirilerek hayata geçirilebileceği; önemli yapıların dönüşüm sırasında nasıl korunabileceği gibi sorunlardır.

Kentsel dönüşümün kavramsal savaşında bahsi geçen bilirkişi raporu aslında önemli bir kalenin hala korunduğunu ortaya koymaktadır. 73. maddeyi ne şekilde değiştirirseniz değiştirin oraya “kentsel dönüşüm” yazdığınız zaman neyin kastedildiği bellidir. Aynı zamanda bu konu şehir ve bölge planlama biliminin de terminolojik olarak ne kadar güçlü olduğu ile ilgili bir konudur. Sonuçta terimlerin evrenselliğinde kentsel dönüşüme yüklediğiniz anlamı değiştirirken hareket kabiliyetinizin sınırlı olacağı da açıktır.

73. maddede yer alan kentsel dönüşüm kavramının yanında “kentsel gelişim” kavramı da tartışmanın yapıldığı eksen de hatırı sayılır bir ağırlığa sahiptir. Keza yapılaşmış alanlarda yapılması gerekenin kentsel dönüşüm, yapılaşmamış alanlarda ise kentsel gelişim olduğu yönündeki tartışmanın da bir sonuca bağlanması gerekmektedir. Aslında bu yazının önemli bir dayanağını oluşturan bilirkişi raporu aynı zamanda kentsel gelişim kavramına da ihtiyaç duyulan açıklığı getirmiştir.

Terimsel olarak bakıldığında kentsel gelişmenin aslında yapısız ve imarsız alanlarda yeni yapılaşmalar getirilmesini içerdiği söylenebilir. Sonuçta yapılaşmış alanlarda ihtiyaca bağlı olarak kentsel dönüşüm, yapılaşmamış alanlarda ise kentsel gelişim çerçevesinde yeni konut, sanayi, ticaret...vb alanların düzenlenebileceğini söylemek mümkündür. Ancak bu noktada hukuk sistemimizin öngördüğü düzenlemelerin bir bütün olarak ele alınması ve 73. maddedeki “kentsel gelişim” ifadesinin mevzuatın neresinde durduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde 3194 sayılı İmar Kanunu, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik, İmar Kanunu'nun 18. maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlemesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmelik gibi birçok mevzuat zaten yapılaşmamış, imarsız, boş alanlarda yeni yapılaşmaların ne şekilde yapılacağını düzenlemektedir.

Bu mevzuatın kullanımı konusunda Büyükşehir belediyelerinin yetkisinin bulunduğu da tartışmasızdır. 3194 sayılı İmar Kanununun 8/b maddesinde, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinde, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/b maddesinde ve sair mevzuatta açıkça zaten Belediyelerin plan yapma yetkisi düzenlenmiştir. Bu yetki kapsamında Belediyeler zaten “konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları” yapabilecektir. O halde bunların “kentsel gelişim” adı altında 73. madde ile düzenlenmesi noktasında açık bir çakışma bulunmaktadır.

Unutulmamalıdır ki; kanun yapmak bir sanattır. Diğer yasalarla uyumu, mantıksal birliktelik, siyasi gücün iradesi altında kalmadan uygulanabilme gücü, görüş birliğinin sağlanabilmesi gibi sağlam dayanaklar ile hazırlanmış bir kanun maddesi her açıdan benimsenebilecektir. Ancak kentsel gelişim konusunda bütün detaylarıyla hazırlanmış koskoca bir imar mevzuatı dururken, Belediye Kanunu'nun 73. maddesi ile bunun düzenlenebileceğini söylemek hiçbir hukukçunun da vicdanına sığmayacaktır.

Sonuçta “kentsel gelişim” adı altında, yapılaşmamış ve imarsız alanların ve tarım arazilerinin düzenlenebileceği, bu alanlarda – kentsel dönüşüm değil – kentsel gelişim kavramı kullanılarak yapılaşma öngörülebileceği yönündeki kavramsal kurnazlık, neyse ki zaten tam olarak bunu düzenleyen 3194 sayılı Kanun ve çevresindeki geniş mevzuat ile çakışmıştır. İşte 73. maddedeki kentsel gelişim kavramının tökezlediği nokta tam olarak burası olmuştur.

Açılan davalarda Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılan savunmalarda “sorunlarla baş etmek ve acil çözüm üretmek görevini yerine getirmek amacıyla yeni bir aktif uygulama modeli geliştirilmesi için bu yöntem (yani 73. madde değişikliği yapılarak kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan etme yöntemi) başvurulduğu” ifade edilmektedir. Ancak tarım arazilerinde kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan ederek yeni yapılaşmalar öngörmek, acil çözüm gerektiren bir sorunun varlığına mı işaret etmektedir? Özellikle Büyükşehirlerde konut ihtiyacından çok konut fazlasının olduğuna dikkat çekilen bir zamanda bu savunmanın da samimi olmadığı ortadadır.

Sonuç olarak son dönemdeki bilirkişi raporları değerlendirildiğinde, kentsel dönüşüm ve gelişim kavramlarına ilişkin tanımların her durumda evrensel planlama ve şehircilik ilkeleri dikkate alınarak yapıldığı ve yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. 5393 sayılı Kanunun 73. maddesinde yapılan değişiklik ve hemen sonrasında ilan edilen kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarındaki yoğun planlama faaliyetlerinin karşısında “dönüşüm” ve “gelişim” kavramlarının aslında ne olduğu gerçeği hala ayakta durmaktadır.

“Kapitalizm Hakkında Anlatılan Her Şey de Doğru Çıktı”

Orhan Kandemir

Güneşli güzel bir günde, kıyısına uzandıkları masmavi denizi Avustralya hayali ile süslerken

Santa sorar:

—Bugün günlerden ne?

—Pazartesi, der Lino.

Pazartesi bir iş günüdür. Güneş ve denizin eşsiz güzelliğine inen ağır bir karabasan gizlidir Lino'nun cevabında: işsizlik. Filmin adı filmin içeriğinin adıdır da. Yönetmen Aranoa* filmin adını Fransa da işten çıkarılmış işçilerin grevlerine verdiği 'Les Lundis Au Soleil' adından aldıklarını belirtir.

Güneşli pazartesiler bildik bir sahneyle başlar. İşleri ellerinden alınmış tersane işçileri, çalışma haklarını geri almak istemektedir. İş onların her şeyi yaşamlarının anlamıdır. Kurdukları bariyerlere yansıtıkları öfkeli hal polis mizansenleriyle belirlenmiş yine bilindik bir sahneyle sonuçlanır; artık işsizdirler.

Filmin olay örgüsü Galiçya bölgesinin en önemli liman kenti Vigo'da geçer. Vigo, son 25-30 yılda çok göç almış, gemi yapımı başta olmak üzere bir endüstri, bir işçi kentidir. Aranoa'nın filmin tasarım aşamasındaki dikkatini çeken, Vigo'nun bu köklerinden ayrılmış insanlar topluluğu işsizlik gibi bir darbeyi atlatabilecek feodal köklerden de yoksundur. Her şeye çare olan o büyük aile; dedeler, nineler, hatta anneler babalar ve komşular bile yoktur artık. Bu yüzden işsizlik darbesini yakın arkadaş gurupları birbirlerine tutunarak atlatmaya çalışırlar. Naval Bar filmdeki arkadaş gurubunun terapi alanı olmanın ötesinde bir dayanışma mekanıdır da. Filmin erkek karakterlerinin küfürleri de dahil hemen her şeylerini paylaştıkları bir mekan.

Alışmış film öykülerine benzemez Güneşli Pazartesi'lerin öyküsü. Dramatize edilmiş bir öyküsü de yoktur zaten. İşsizlerle dolu bir kahvenin kapısını araladığınızda filmin karakterlerine benzer tiplerle bir araya gelebileceğinizi hissettirir size. Filmin öyküsü Vigo'da değil de Berlin de Roma'da Varşova'da Kahire'de ya da İstanbul, Ankara veya Diyarbakır'da geçebilirdi pekâlâ.

Yönetmen Aranoa "Filmin teması işsizlik ve ben bu durumda olan bir gurup insanın öyküsünü anlatıyorum. Ancak yapmak istediğim hikâyeyi karakterlerin bakış açısından anlatmaktı. Karakterlerin duygularının hikâyeye yansımalarını istedim. İşsiz

kaldığımızda ne olduğunu, bunun sizi nasıl etkilediğini, evde nelerin yaşandığını eşinizle olan iletişiminizi ve bunun gibi şeyleri." Diyor. Aranoa da "üst bir söylem" aklından bile geçirmiyor. Gerçeği yalın bir sinema diliyle yeniden yaratıyor. 'yaşamında hiçbir şey olmayanlar'ın binlerce öykücüsünden, onların bakış açılarıyla, birleşik bir öykü kuruyor. 'bu da öykü mü?' dedirtecek sıradanlıktan oldukça etkili bir film çıkarabiliyor.

Yokluğunun bilânçosu ona gereksinim duyanlar açısından her zaman ağır olmuş olan Dayanışma, filmin en belirgin duyarlılığıdır. Amador'un dayanışması gereken işçiler ve siyam ikizleriyle kurduğu bağ ile anlatmak istediği, kendisi de yere düşen siyamın halinden farkı olmadığını küfürbaz bir ironiyle dile getirmesidir. Naval Bar'da işten çıkarmalara karşı örgütlenen direnişin başarısız olma nedenleri üzerinde yürütülen tartışmalarda altı çizilen dayanışma, yalnızca bir mücadele koşulu olarak değil, en sıradan insan halleri için de vazgeçilemeyecek bir yaşam 'kriteri'dir. İnsanın kendini nasıl algıladığı ya da algılamak istediği konusundaki tüm seçeneklerin bileşkesini tümünden geçersiz kılan 'işsizlik' filmin diğer duyarlılığıdır. İş görüşmesi için beklerken terleyen ellerinde Lino, genç görünmek için boyadığı saçlarında, yitirdiği özgüveninde işe biçilen varoluşun anlamlarını görürüz.

Benlik, kişilik, kimlik ve imaj arasında karşılıklı etkileşim ortadan kalkmış ve işsizlik katmanının hegemonyası altında ezilen tek boyutlu kimlik birey bakımından bir tür kimliksizleşmeye dönüşmüştür. Bir işe yaramama duygusu ruhlarına saplanan bir vida gibidir döner durur. Lino, sonu gelmez iş arayışlarıyla, iş'in ve işsizliğin yabancılaştırıcı yönünü tüm film boyunca hissettirir. Gençleşme çabası, ileri yaşlarda işsiz kalmanın ne derece ağır bir sorun olduğunu, özellikle bir aile sorumluluğuyla birlikte nasıl dayanılmaz bir hal aldığını hatırlatır sık sık. Bilgisayar öğrenmeye çalışıp aynı zamanda insanın en ağır hallerde bile umut etmeye devam etme eğilimini de sıcak tutarken, kendi ismine de tepki vermeyecek kadar üst eşikte bir silikleşme yaşar.

Filmin bir başka duyarlılığı da egemen kültürle bütünleşerek bir bakıma bu 'üst söylemi' de kuran, kurgulayan, tanımından çok işlevlerinin önemli olduğu mitlerin günümüzdeki işlevlerini yerine getiren hikâye ve masalların sıradan insanların yaşamları karşısında 'başkaları'na ait mevcut durumu meşrulaştıran söylemler oluşlarını gözler önüne sermesidir. Ağustos böceği ve karınca masalına Santa'nın gösterdiği tepki temelsiz değildir. Film dergisinde Seray Genç yeğenine gönderdiği La Fontaine serisi yüzünden Almanya'daki işsiz abisinden yıllar önce ciddi bir tepki gördüğünü, ağabeyinin de en çok "ağustos böceği" masalına içerlediğine değinir.

* Aranoa Marksist bir yönetmen. Bununla birlikte "kör göze parmak" filmler çekmiyor. Ona göre "bir takım fikirler aşılmalıya çalışan bir film seyrettiğimde rahatsız oluyorum. Seyirci zaten yeterince zeki, onlara tepeden bakmaya gerek yok. Küçük harflerle konuşan Güneşli pazartesi'lerde etik ve politika hakkındaki en iyi tartışma Santa'nın barda Reina'yla tartıştığı sahnedir. Reina şu an bu bara geliyorum ama şuradaki bar içkiyi daha ucuza satmaya başlarsa oraya giderim diyor. Santa ise buna karşılık şu cevabı veriyor. 'oradaki içkileri bedava da verseler ben yine de bu bara gelmeye devam ederim.' Bence bu, politik bir tartışmadır ve karakterlerin sözleriyle ifade edilmektedir, öyle vaaz verir gibi değil."

Filmde 'Kültürel üst söylem'in oluşturduğu Erkek Egemen Kültürün dayanaklarının yitilmesi, bir çeşit bilinçlenme yoluyla değil de, bir tür erkeklik krizi, bir nevi sosyal hadımlaşma yaşayarak başlaması tek sorun değildir aslında. Fizyolojik olarak da erkeklik görevlerini yerine getirememeye durumu baş göstermiştir. Jose'de bu hallerin hemen hepsini görürüz. "Karın ne zaman dönecek Amador?" sorusunu en çok o sorar. Amador'un terk edildiğini, karısının iki çocuğuyla ailesine sığınmak zorunda kaldığını, Amador tersini söylese de bilmeyen yok gibidir. Mezarlıkta ısıklık çalar gibi Jose kendi korkusuyla boğuşmaktadır. Karısının onu terk edeceğinden sefaletin en onulmaz biçimini yaşayan Amador'un durumuna düşeceğinden korkar. Burada

Ana karakterine bir parantez açarsak; Jose'yle oluşturduğu

tablonun vazgeçilmezi olmaktan fazlasını sergiler Ana. Ağır bir işte çalışmanın tek zorunlu lüksü, balık kokusunu gidermek için üzerine sıktığı deodoranttır. İşsiz kalmış kocasının saplantılarıyla paranoyasıyla da uğraşmak zorunda kalır. Kadının zorluklarla boğuşmadaki inanılmaz gücüne saygın bir değindir Ana

karakteri. Çok ağır koşullarda çalışan Ana'nın kazandığı para geçimlerine yetmemektedir. Reklâmı yapılan kredinin yoksullar için bir hayal olduğunu bankaya gittiklerinde anlar Jose. İş olmadığı için karısına kefil bile olamamaktadır. Banka memurunun oyalayıcı ve sermaye kuralları gereği aşağılayıcı tavırlarında kendi çekirdeğine doğru ufaldığını hissederek tepki gösterir. Bu tepki, sistemin kendilerini insan yerine koymadığını bir kez daha anlamış olmanın anlık dışavurumudur.

Değeri satın alma gücüne eşittir ve kredi kullanamaz durumda olanlar, müşteri olamazlar. Müşteri olamamanın varlık yokluk

biçimine sokulduğu bu çağda Başkaya'nın dediği gibi 'küresel müşteri, laboratuvar faresi dışında dünyanın en çok incelenen memeli hayvanıdır.'

1990'lardan sonra Avrupa'da işsizliğin tırmanışa geçişi, sosyal devlet savıyla sağlanan bazı olanaklar adım adım budanması, işçi örgütleri işlevsizleştirilmeye çalışılması bu müşterinin ve filmin doğduğu tarihsel zemindir. Küresel kapitalizmin karlılık ve verimlilik ilkesi, ucuz maliyetli sınır ötesi yatırımların çoğalması ve istihdam olanaklarının daralmasına yol açtı. Filmimize konu olan tersanelerin kapanması sonucu oluşan işsizliğin İspanya'daki ağır sonuçları bir yana, tersanelerin Kore'ye taşınmakta oluşuna dair vurgu da küresel sermayenin eğilimlerini gözler önüne sermektedir. Küresel işsizliğin bir türevi olan göç olgusu kendi ülkelerinden binbir dramla başka ülkelere savrulan insanların tradejisine filmde Gagarin Uzay Okulu'ndan mezun olur olmaz Sovyetler'in çöküşüyle karşılaşan ve uzay hayallerini o enkazda bırakan işsiz Rus göçmen Sergey tanıklık eder. İrkin değil işsizliğin belirgin olduğu bir atmosferde arkadaşlarını güldürebilme inceliğini de elden bırakmayan işsiz İspanyolların kendilerinden saydıkları Sergey'in anlattığı fıkra, hem Sovyetler Birliği'nin bir eleştirisi, yanı sıra yaşadığımız dönemin de bir fotoğrafıdır.

İki eski yoldaş sohbet etmektedir:

—Biliyor musun? Şu komünizm hakkında anlatılan çok şey yalan çıktı der biri.

—Evet der diğeri, ama kapitalizm hakkında anlatılan her şey de doğru çıktı.

Toprak Ana Kent Hapsinde

Güneş Uyaniker

Tarih ataerkil bir dilden anlatılmıştır, dinler ataerkil düzen mantığıyla oluşturulmuştur, toplumsal düzen ve toplumsal değer yargıları da erkekler tarafından oluşturulmuş ve doğal olarak erkekten yanadır. Bu erkek egemen düzende kentler bu ege-menliğin gövde gösterisinin sahnesi durumundadır.

Çeşitli antropolojik hikayeler bir tarafa, kadınlar tarih boyunca ezilmişlerdir. Bu ezilmenin mekâna yansımalarını kentler üzerinden okursak; tarımla birlikte başlayan yerleşik düzenin ve ilk kent toplumlarının bizim bugünün kentlerinin cinsiyetini anlamamızda kırılma noktasının yaşanması ve dönüşümün başlan-gıcını oluşturması sebebiyle önemli bir uğrak olduğunu söyleyebiliriz. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, dinsel anlamda kadının günahkâr sayılması, toplumsal anlamda da üretim ilişkilerinin niteliğinin belirlenmesindeki görece atıl rolü hep bu uğraktan beslenmiştir.

İlk uygarlıklarda tarıma dayalı bir yaşam biçimi olduğundan kadın kutsanmış ve kadının doğurganlık özelliği, avcı-toplayıcı toplumlarda kadının toplayıcı, dolayısıyla sürekli olarak işeyi sağlayan taraf olması, tarımsal üretimin ilk aşamalarında daha etkin bir rol üstlenmesini sağlamıştır. Bu “anaerkil” toplumlarda kadın toplumsal olarak temel itici güç olmuştur. İlk kentlerin ortaya çıkmasıyla toplumsal yaşam içerisinde erkeğin kas gücünü kullanarak üretim araçlarının değişmesine sebep olması erkeği ön plana çıkararak, kadının sosyal alanda geride kalmasına neden olmuştur.

Kadının üretim ilişkileri içindeki yerini belirleyen diğer temel etkenler ise din ve kültürel koşullarıdır. Örneğin eski çağlarda Tanrı'ların kadın ve erkek olması dönemin toplumlarının ibresinin kadından yana olmasını sağlamıştır. Bereket Tanrıçası ve diğer uygarlıklarda da buna benzer tanrıçaların olması, yine uygarlıkların sahip oldukları bereket ve verimlilikle kadının özdeşleştirilmesinden gelmektedir. Kadın bu dönemlerde “ikinci sınıf” muamelesi görmemiştir diyebiliriz. Dini ve kültürel yapının farklılaştığı yerlerde, örneğin Hindu'larda ise kadın erkek için yaratılmıştır inancı, kadını erkeğe bağımlı bir varlık haline getirir.

19. yüzyılda ise ucuz işgücü ihtiyacının doğmasıyla her ne kadar kadın da çalışmaya başlamış ve sosyal alandaymış gibi gözüke de aslında diğer işçilerden daha az ücret almış, sosyal açıdan ve cinsiyeti nedeniyle toplumsal yabancılaşmaya maruz kalmıştır. Bu da çalışma alanında kadının statüsünün ne kadar gerilediğinin bir göstergesi olmuştur. Tabii her dönemdeki kadının yerini doğa, toplum ve sistem ilişkilerinden bağımsız düşünmemek gerekmektedir. Sistem, toplumu üretim ilişkileri-

ne göre şekillendirerek erkekle birlikte kadının yaratıcı ve üretici gücüne ket vurarak, kadını da, doğayı da kar amacına alet ederek varlığını sürdürmektedir. Fakat kadın işyerinde emeğini en ucuz satarak erkeğe karşı bir kez geriye gitmişken, emeğin yeniden üretimi alanında da ataerkil yapının kafesi içerisinde kalarak kadının bir kez daha sömürülmesine yol açmıştır.

Dolayısıyla toplumdan ikili bir mekanizma aracılığıyla uzak bırakılan kadının, sahip olduğu avantajları kullanamaması ve toplumda varoluş tarzlarını açığa çıkartamaması, kendini gerçekleştirememesi aynı zamanda kentin eril bir kültüre göre biçimlendirilerek yeniden üretilmesine olanak sağlamıştır.

Geçmişte tarımdaki verimlilik üzerinden kadına biçilen değerler bugün kadının biyolojik bedeninin tüketim nesnesi haline gelmesine paralel olarak piyasanın bir malı oluvermiştir. Bugün kır, kente hizmet eden ve gittikçe de onun içine girerek uzantısı haline gelen, kendi varlık koşullarını yitirmiş bir mekan durumundadır. Kadın da gittikçe erkeğin egemen alanı içerisine girmekte ve kendisine ataerkil bir düzende yer bulmaya çalışmaktadır. Kırsaldan, topraktan getirdiği tüm değerler kümesi, tüm biyolojik özellikleri erkekliğin kentlerinde varlık bulmak zorundadır.

Kadın, evde baskı gören, işyerinde ve sokakta hırpalanan bir “karşı cins” olmasının ötesinde kaderi doğayla bir, toplumsal ilişki düzeni mağduru ve ikilik kurbanı bir varlık haline gelir. Kentte kadın toplumsal ilişkiler ağı içerisinde tamamen ötekileştirilmiştir. Böyle bir düzende kent mekânını oluşturan, değiştiren el tamamen erkek elidir. Zaman ve mekanın ayrışmasının en belirgin yönünü açığa çıkartan kentin eril karakterini veren en sembolik nesne belki de otomobildir. Hız temelinde zamanı ve mekanı buluşturma vaadiyle, bölünmüş kent mekanlarının sökülüklerine dikmeye talip olan ve bu anlamda da kadının biyolojik olarak “analığını” yaşamasının ama aynı zamanda erkek dünyasına, kafa gücü dünyasına girmesinin de kapısını açtırır otomobil. Ama otomobil ile yaratılan kent de eril bir kenttir. Dolayısıyla kadın “kendini istemeyen kente” her katılmak istediğinde farklı bir alanda mücadele etmek zorunda kalır. Ya erkek olacaktır; ya da cinsiyetinden dışlanacak, eş, ana, kardeş olacaktır.

Kentlerde kadın, ahlaki açıdan kendini koruması gereken hatta çoğu zaman ailesi ya da etrafındaki büyükler tarafından korunması gereken bir varlık olarak görülecektir. Özellikle kiralık konutta ve onu çevreleyen yaşam biçiminde bu ahlaki düstür kadının tüm yaşam alanını çevreler. Kadın evinden çıktığı an mahalledeki ahlak polislerinin gözetimine tutulmaya başlar ve

kadın rahat rahat giremeyeceği, girdiği alanlarda da etkin olmayacağı mekânların yanından geçerek kentte ilerler. Bu müdahalelerle birlikte düşünüldüğünde kadının kentte yaşadığı ya da yaşayamadığı hayatı bütünüyle kadının bir seçimi olarak göremeyiz.

Ona tanınan özgürlük alanı ise alışveriş merkezleridir. Otomobil ile ulaşabileceği uzaklıktadır. Büyük alışveriş merkezlerinin varlığı, kadının kapitalizmdeki rolünü *tüketim* olarak tavin etmiştir adeta. Farklı sınıflara ya da kültüre sahip kadınlar için alışveriş merkezleri bir ayin yeri olarak kurgulanır. Kentin uzağında kurulan alışveriş merkezlerine ulaşmakta güçlük çeken kadınlar içinse bir hafta sonu vitrin gezmek o da olmadı televizyon imdada yetişir. Ama büyük çoğunluk alışveriş merkezlerinin müdavimi olmuştur diyebiliriz.

Kadınlık ve erkeklik biyolojik cinsiyet olmanın ötesine geçmiş, toplumsal olarak tanımlanmış, ayrıca bir kadınlık ve erkeklik kategorisi yaratmıştır. Kadına verilen görev “içeride” olmakken (ev işleri, çocuk bakmak gibi), erkeğe verilen görev ise dışarıda olmaktır (para kazanmak, çalışmak gibi). Kadınlar çalışma hayatında var olmaya başlasa da sonuç değişmez: onu çevreleyen anlamlar kümesi mekânın dilinde hala erildir. Çekirdek aile içinde başlayan erkeğin egemenliği, sokakta, mahallede ve kentte kendini göstermektedir. Eril tarz, saldırganlığı ve re-

kabeti gerektirir, bu da kapitalist düzenle örtüşmektedir. Erkeğin karşısına koyulan kadın, erkekler tarafından sürekli yarışma dışı edilir. Erkek egemen düşünceler ve mekânlar, dışı düşünceler ve mekânları eler. Sosyologlara göre, bir annenin çocuğuyla arasındaki iletişimin sağlanması, güven ve koruma duygusunun korunabilmesi için aralarında en fazla 12 metre mesafe olması gerekiyormuş. Bu, balkondan aşağıdaki oyun alanında oynayan çocuğuna bakan bir annenin bulunduğu bina kat sayısı en fazla 4 olması demek. Kentlerde oyun parklarının olduğu yerler genellikle binaları göklere uzanan toplu konut sisteminin uygulandığı yerlerdedir. Dolayısıyla kadın çocuğu için de sürekli tetikte olması gerekirken, erkek kendisi için yaratılmış mekânlara giderek var olan iktidar gücünü bu mekânlarla pekiştirebilmektedir.

Kadının bu koşullara karşı duruşu, çoğu zaman ötekileştirildiğinin farkına varması ile başlayacak. Ancak bu kuşkusuz zorlu bir yolculuk. Genel eğilim ise mekanın dayattığı bu varlık alanına karşı mücadele etmek yerine “ezildiğini” kabul ederek ses çıkartmama şeklinde. Çözümse tüm bu dinamikler doğrultusunda oluşmuş eril kentlerde, yamalar şeklinde kadınlara yönelik mekânlar yaratmak değil, bu toplumsal cinsiyet ayrımcı koşul ve zihniyetin ortadan kaldırılmasıyla mekânsal karşılığını bulması olacaktır.

Doğanın Cinsiyeti, Adem, Havva ve Öteledikleri

Fevzi Özlür

Doğanın “mükemmel bir tasarım” olduğu iması, ardında pek çok siyasal-ideolojik söylemi barındırır. Bu mükemmel tasarım, öylesine bir hiyerarşi içinde kendisini inşa etmiştir ki, ona yapılan her iradi müdahale tasarımın dengesini bozacağı gibi aynı zamanda, kıyametin ya da yok oluşun da yaklaştığının işaretini verir. Bu teleolojik söylem, modernist siyasal sistemlerin içinde pratik karşılığını da bulur. Doğanın dengesi içinde, güçlüler hayatta kalır, güçsüzler yok olur. Liberalizmin fikri temelleri bir yönüyle buradan beslenir. Doğanın hiyerarşisi içinde, ari toplumlar günümüze kadar gelmiştir, onların yaratıcılığı insanlığın diğer türler arasında üstünlüğünü pekiştirmiştir. Bu düşünce faşizmi beslemiştir. Diğer yandan ise muhafazakâr düşünce içinde, doğanın dengesi iki cins ekseninde kurulmuştur, bu cinslerin uyumu ile temel dürtü ilerleme, büyüme, soyunun devamını sağlamak haline geliverir. Doğa adına konuşma tahakkümüne sahip olmak demek, toplumun da yeniden tasarlanmasının kapısını açar. Bu tür toplumsal mühendislik projelerinin ardında her zaman belli bir “doğa algısı” vardır. Bu algı da doğanın “mükemmel bir tasarım” olduğuna yönelik inayet ve modernist bakış açısıdır. Bu bakış açısı kendi meşruiyet zeminini tasarlarken kimi zaman modern bilimlere, kimi zaman dine kimi zaman da ekoloji düşüncesinin derin kanadına sarılır. Ama bu üçünün ortak harmanlandığı nokta ise, toplumu değiştirmek için, “doğal denge” olarak işaretlenen noktanın sözünü söyleme kudretini ele alabilme gerekliliğidir.

Peki “doğanın dengesini” bozan şey nedir? Ona iradi müdahalelerde bulunmak mı? Yoksa iradi müdahaleleri bir siyasal eğilim haline getirmek mi? Liberalizm, Faşizm ve muhafazakarlığın ekolojisine baktığımızda, her türlü iradi eylemin, doğa dışına itilmesi, kriminalize edilmesinde ki ortak söylem, örgütlü iradi eylemin-praksisin bozucu yönüdür. Toplum mühendisliği, kendi akli dışında, kurgusu dışında, refere ettiği akıl dışında bir doğa algısına tahammül edemez. Bu tahammülsüzlüğün en net ortaya çıktığı iki alan vardır. Bu alanlardan biri, hiyerarşiye dayalı kurdukları “doğa sistemi” içinde iki cinsin olduğu söylemi, diğeri ise yoksullar ile zenginler arasındaki dengenin doğal olduğu söylemidir. Bu dengeyi bozacak, doğanın dengesinin verili olduğunu söyleyecek her türlü görüş-praksis, faşizan yap-

tırımla karşılık bulabilecektir. Doğal olanın nirengi noktası oluşturulduktan sonra, toplumsal olanı erkek, doğal olanı dişi olarak kodlayan söylemlerle zenginleşen; doğada da temel olarak iki cinsiyet olduğunda ısrar etmek, bunun dışındaki her türlü farklılaşmayı sapkınlık olarak kodlamak kolaylaşacaktır. Hele ki eliniz altında “sodom ve gomorra” varsa işiniz daha rahattır.

İşte Bülent Şahin Erdeğer bu kodlamalar almaşığı içinden bize sesleniyor, “Doğal düzenin ahenginde ikili bir yapı bulunmaktadır. Bu açıdan çiftli dengeler halinde işleyen ekolojik yapıda karşı cinslerin etkileşimi doğal iken eşcinslerin cinsel birlikteliği eğilimi doğaldışı-özürlü bir durumdur. Eşcinsellik realitesi bir hastalık- doğal düzeninin işlerliğindeki bir sancı olarak değerlendirilmelidir.” Eşcinselliği hastalıklı konuma getirmek için referans noktası kabul edilen düzlem, ekolojik yapının iki cinsiyet temeline dayalı olarak kurulduğudur. Temel olarak da bu iki cinsiyet temelinin doğal olarak veri sayılmasıdır. Peki sahiden ekolojik sistemleri, salt bir üreme sistematığına ve iki cins temeline indirgemek mümkün müdür? Eğer ki doğanın tasarlanmış olduğuna inanıyor olsak bile, bu ifade, sadece ve sadece belli bir toplum mühendisliği bakış açısının kendini evrenselleştirmeye yönelik çabası olarak görmek gerekir. Yoksa doğanın evrimsel ilerleme ve gerilemesini, almaşık türler arasındaki geçiş, kopuş ve süreklilikleri keskin hatlarla belirlenmiş bir biyolojik zemine hapsederek, doğa olanı anlamayı bırakın, mükemmelleştiremezsiniz bile. Tabi sizin mükemmeliniz, paketlenmiş kutular içinde türleri, cinsleri, ırkları sistematize etmek ise durum başka. Bu formlar arasında geçişi, dönüşümü, çatışmayı görmediğimiz zaman, cinslerin bir spiral gibi çoğullandığını kavramak mümkün olmaz. Bunu görmediğimizde de kadın ve erkeğin bir de bunlar dışında ötekiler alanını görebiliriz. Tam da bir yönüyle modern insan hakları öğretisi de bunu yapmıyor mu? Üçüncü cins tezine sıkışmış ideoloji formları ya da..

İşte tam da aynı noktadan “tezini” derinleştiriyor Bülent Şahin Erdeğer, “Tıpkı bunun gibi Kur’an’a göre cinsellik de doğal bir belirlenim olduğundan erkek-egemen ya da feminist kimlik tanımlamaları gerçekdışıdır, kurgusaldır ve meşru değildir.” Bu sefer dayanak noktası Kuran oluyor. Doğal belirlenime kutsal bir dayanak da bulduktan sonra, meşru olan ve kurgusal olanın da tasarlanması için yol alınmış olunuyor. Cinsellik toplumsal, siyasal, biyolojik bir harmanlanmanın ürünü olarak kabul edilemez artık. buradan hareketle de biyolojik olan, toplumsal olana ikame edilir. Tam da toplumsal olanın söylem düzeyinden hareket edilerek, toplumsal hiyerarşik düşünme biçimi önce “doğal” olan hale getirilir, sonra kutsal bir referans noktasıyla süslenir sonra da doğadan dolayımılarak yeniden toplumsal hale getirilir. İşte bu üçleme sayesinde ki doğa üzerine söz söyleme kudretini ele alan irade aynı zamanda cinsiyetin mevsimini de belirler.

Buradan hareket ederek de doğal olmayanın bir hak olarak tanınmayacağına yönelik meşruiyet zemini yaratılır Erdeğer’e

göre “Hiçbir doğal-dışı realitenin irademizle teşvik edilmesi ve beslenmesi insanî hak içine giremez. Aksine bu insanın doğasına ve toplumsal düzene yapılmış bir saldırıdır.” Hatta daha ileri gidilir, bu doğal-dışı realite yani politik hareketin kendisi, toplumsal düzene yapılmış bir saldırı olarak görülür. Bu “erdemsiz tutum karşısında çözüm ise şudur Erdeğer için “Ekolojik sisteme ayak uydurduğumuz ve Ahlakî erdemleri ön plana çıkarttığımız sürece hastalıklara da şifa aramaya devam etmiş olacağız. Ama hastalığa hastalık dediğimiz sürece...” Tabi eşcinsellik cennetten kovulduktan sonra, hak olarak korunmasının önüne doğal engeller örmek de mümkün hale gelmiştir. Ama burada bırakmak yetmez, bu hastalığı teşhis ettikten sonra tedavi için de bir yordam oluşturmak gerekir, toplum mühendisliği bunu gerektirir. Tedavi ise şudur, “Bundan dolayı Lut peygamberin mesajı ve Sodom-Gomorra örneğinde olduğu gibi irade kullanılarak teşvik edilen eşcinsellik engellenmelidir. Toplumsal ve Ekolojik düzeni iradeli biçimde temelden sarsan eşcinsel militarizmine karşı geliştirilecek önlemlerle bireysel kimlik bunalımlarına geliştirilecek çözüm yolları farklıdır.” Yedi tekil birden, doğal olanı ele geçiren modernist muhafazakar akıl, toplumsal ve siyasal bir hareketi de kriminalize edebilecek düzlemi bulabilmiştir.

O halde tekrar en başa dönecek olursak, “doğa olanı” doğal bir denge düzeyine çeken muhafazakar, liberal, faşizan söylemler aynı zamanda toplumsal mücadele alanından alternatif siyasal hareketleri ve onların bireylerini suçlu kılarak kovar. Tam da modern demokrasi algısına denk düşen bir türdeşleştirme biçimidir bu durum. Doğa olanla toplumsal olan arasındaki alt üst edişte, ekoloji mücadelesinin yaptığı müdahaleyi bu anlamda doğru okumak gerekir. Doğayı verili sayan, onun tarihsel görünümünü okuyamayan bir tür anakronizmle türleri tektipleştiren bu bakış açısı karşısında doğa algımızı değiştirmek gerektiğini görmeliyiz. Doğayı özgürleştirmek, toplumsal olanla özgürleşmekle mümkündür. Bu nedenle de “doğal denge” referansı ile doğanın cinsiyetini arayan, adem ve havvayı kendi heteroseksist algısı içinde kurgulayan bir siyasal hiyerarşi; aynı zamanda doğanın da tahakküm altına alınmasının olanaklarını sağlamaktadır. Doğal olan aynı zamanda kıyameti getirecekse, bu pek tabi “doğanın yasası” haline de gelebilir. Ama buna karar verme iradesini kutsallık halesi ile ele geçirenler aynı zamanda iktidarı da en çıplak biçimde siyasal şiddete dönüştürebilenlerdir. Bu nedenle ekososyalistlerin mücadelesinin ve LGBTT hareketinin, faşizme ve liberalizme karşı felsefi referanslarda ve politik düzlemde kesişme alanları yoğun bir zenginliği barındırmaktadır.

Kaynakça : Bülent Şahin Erdeğer, İslami Perspektiften Eşcinsel Olgusu, http://www.aktuelpsikoloji.com/haber.php?haber_id=3303 ya da http://haksozhaber.net/author_article_detail.php?id=8103

Avrupa'da Ütopycacı Topluluklar

Isabelle Fremeaux ve John Jordan

Gelecek, artık eskiden düşündüğümüz gibi değil. Ütopya imge-miz, geleceğe dair boğucu bir beklentiler atmosferinde yozlaştı: İklim felaketi, enerji kıtlığı, kitlesel yok oluş, ekonomik erime, kaynak savaşları ve yoğunlaşan sosyal adaletsizlikler. Şu gün-lerde sona ermekte olan bir dünya tahayyül etmek, iyiye doğru giden bir dünya tahayyül etmekten çok daha kolay. Oysa ütopya tam da tahayyül edilemez bir şey haline geldiğinde gereklidir. Romantik bir 'olmayan ülke', evrensel bir sistem ya da mükem-mel bir gelecek hayali olarak değil, günün kırıntılarını kabul etmek zorunda olmadığımızı bize anımsatan daimi bir geçitin anahtarı olarak.

Londra'da bir apartman dairesinde yaşayan iki arkadaş olarak, yaşam tarzımızdan iyice bunalmıştık; bütün günü bilgisayar ek-ranı karşısında geçiren, internete takılıp kalmış, iş yapmak için ellerini kullanmayan, çok fazla enerji tüketen ve çok çalışmaya dayalı olan bir hayat. Doğrudan eylemci ekolojik adalet hare-ketleri içinde yer alan aktivistler olmamıza rağmen, sözlerimiz ve eylemlerimiz arasında bir boşluk olduğunu hissettik. Protes-to eylemlerimiz hiyerarşik-olmayan ekolojik yaşam modellerini temel alıyordu-sokak partilerini, isyancı palyaço ordusunu, zir-ve karşıtı eylemlilikleri geliştirmek vb.; fakat tüm bunlar, kapi-talizme vurulmuş ve eve döndüğümüz anda sona eren geçici darbelerdi yalnızca.

Kapitalizme rağmen, hayatlarımızı radikal biçimde değiştirecek bir yol bulmayı istedik. Böylece üç yıl kadar önce yollara düştük, ve Avrupa çevresindeki ütopycacı toplulukları ziyaret ederek 7 ay gibi bir süre geçirdik. Aşkın, karnını doyurmanın, üretmenin, paylaşmanın, birlikte karar vermenin ve başkaldırmanın farklı şekillerine tanıklık etmek, onları yaşamak istedik.

İntihar Makinesini Durdurmak

Yolculuğa 2007 yazında başladık. İlk gecemiz, *Heathrow* ha-vaalanının kenarında, hafta boyunca yasadışı bir ekolojik-köy olan *İklim Eylem Kampı*'ni inşa etmek için, polisi atlatma çaba-sıyla geçti. Kampın geçici niteliğine rağmen, İklim Kampı bize Ütopya ruhunu yeniden tanımladı. Kamp hem derinlemesine demokratik ve ekolojik bir topluluk, hem de intihar makinesi-ni durdurmayı hedefleyen doğrudan eylemler için bir rampa-bu örnekte üçüncü bir pist- yarattı. *Yolculuğumuza, direnişi ve ya-ratma pratiğini birleştiren bir mekândan başlamak bizim için önemliydi. Direnmek ve yaratmak radikal değişimin ayrılmaz birer parçasıdır, ve alternatif bir toplum yaratmak isteyenlerle var olan toplumsal düzene karşı mücadele edenler arasında-ki ayrılıkla tahrip edildikten iki yüz yıl sonra, onları yeniden bir araya getirmek zorundayız.*

Alan çadırları, rüzgar tirübünleri ve sahra mutfakları kaldırıl-madan önce, yüksek faizli mortgage faiz balonunun ABD'de patladığı haberleri geldi. Bir hafta sonra, *Devon* tepesinin zir-vesinde, hayatın doğal bir düzen içinde yaşandığı *Landmatters* permakültür kooperatifinde, kablosuz network cümbüşünün uzağında ve akarsuyun hemen kenarındaydık. Kendi tarım ara-zisinde ucuz ekolojik ayak izi konutlar kurarak Britanya plan-lama yasasına meydan okuyan *Landmatters*, toprağın sadece zengin ya da büyük-ölçekli endüstriyel çiftliklerin alanı olması gerekmediğini kanıtlıyordu.

Yolumuz bizi İspanya'da anarşist bir okula götürdü; 18 aylık çocukların bile karar alma toplantılarına katıldığı, hiyerarşik olmayan ve kendi kendini yöneten bir çocuklar ve yetişkinler topluluğu çıktı karşımıza. Yemek pişirmekten öğretim progra-mına kadar her işin üstesinden gelen çocuklar, bize, özgürlük ve sorumluluğun nasıl birbirine bağlı şeyler olduğunu öğretti. Daha yedi yaşındaki çocukların oyun alanındaki anlaşmazlık-larını uzlaşma toplantıları yaparak nasıl çözdüğünü gördüğümüz-de, bireyci 'özgürlük' miti bir anda yok olup gitti. Bu çocuklar kendi özgür iradelerinin ve arzularının kesinlikle farkında, ama birbirlerinin ihtiyaçlarını da anlıyor ve karşılık veriyorlardı. Bu, bir empati, yani kendini olduğu kadar başkasını da tanımayı öğ-renme eğitimiydi; içine girdiğimiz ve 'öteki'ni sorumlu tutmanın bir norm olduğu ve otoriteryanizmin yükseldiği şu yıkım döne-minde son derece ihtiyaç duyduğumuz bir eğitim türü bu.

Tozlu ve kavrulmuş kır manzaraları içinden güneye doğru hare-ket ederek, *Endülüs*'e vardık. Burada *Marinaleda*'nın gündüz-cü tarım işçileri, ilerlemenin itaatsizlikten geçtiğini bize yeniden hatırlattı. 1980'lerde, işsiz, topraksız ve kaybedecek hiçbir şeyi olmayan bu insanlar, 3000 nüfuslu köylerinden rahibi ve polisi çıkarttı; yerel bir dük'e ait olan 12.000 hektarlık araziyi kamulaştırmak için doğrudan eylemler, sabotajlar düzenlediler, ortaklaşa birkaç fabrika kurdular, aylık 20 dolar karşılığında kendini inşa eden bir konut sistemi örgütlediler. Ayrıca kendi kurmuş oldukları ve yasadışı biçimde *Discovery Channel*'in frekansından yayın yapan bir tv istasyonları da var. Bir kuşak kapsamında *Marinaleda*, Avrupa'nın en ıssız yerlerinden biri olmaktan çıkıp, onun en radikal köşelerinden biri haline gel-di. Belediye konağının girişinde yazılı olan '*Marinaleda -Barışa Doğru Bir Ütopya*' sloganı, içeriksiz bir yerel yönetim sloganı ol-maktan çok ötede bir anlam kazanmış.

Anahtar Yok, Mortgage Yok, Yaşamak İçin Çokça Zaman

Sonbahar yaklaşırken, batı'ya yöneldik; korkunç ölçüde yükselişe geçen faizler mali sistem geneline yansımaya başlamıştı. İki heybetli bölümden geçerek, bir aylığına mortgagesiz bir yaşam özgülüğünün zevkine vardık. Barcelona'ya bakan verdant tepeleri üzerinde, harabe halindeki eski bir cüzzamlı kolonisi çevresinde bulunan Can Masdeu'da aktivistler, kentin işçi sınıfı mahallerinden yaşlıca bahçıvanlara büyük taraçalar açtı. Şimdi bu bahçelerden taze gıda elde ediliyor ve burada beklenmedik dostluklar da gelişmiş. Daha doğuda, Fransa'nın Cévennes vadilerindeki bir yerleşim alanı olan *La Vieille Vallette*, ev anahtarına sahip olmamakla gurur duyan sakinlerinin *arti-culteurs* (bir çiftçi ve sanatçı karışımı) punk enerjisiyle inşa edilmiş, üzerine gotik olukların ve ortaçağ kulelerinin serpiştiği izinsiz yerleşilmiş tam bir küçük köy.

Neredeyse hiç paraya gerek duymaksızın, ama alternatif gündelik hayat biçimleri yaratmaya ve yaşamaya uygun tam bir zaman ve mekân bolluğu içinde insanlarla hayatı paylaşırken, 1930'larda dayatılan *özel ev sahipliği kültürü* üzerine kafa yorduk. Bu kültür, 'eğer işçiler mortgage ile borçlanırsa, greve gitmeleri olasılığı daha azalır' teorisine dayalıydı. Şimdi içine girmiş olduğumuzdan hiç de farklı olmayan bir kriz döneminde bir *borç hapishanesi* kurmak, kurulu düzeni korumak için mükemmel bir plandı.

Özel mülkiyetin kaldırıldığı bir organik çiftlik olan *Cravirola*'dan geçerek, dağlara doğru yol aldık. 1968-sonrası toplulukların büyükannesi olan *Longo Mai*'de, arkadaşımın birbimize söz verdik: "Yıldızları göremeyeceğimiz bir yerde asla yaşamayacağız." 24 saat yayın yapan radyosu, koyun sürüleri, ücretsiz şarabı, bitkibilimcileri, ekmek fırını, düzenli yayınlanan üç politik dergisi ve uluslararası aktivist örgütlenme tarihçesiyle burası, Avrupa genelindeki diğer sekiz *Longo Mai* topluluğundan yalnızca biri. Radikal kolektif yaşamın ağlaşmış büyük bir ölçek üzerinde sürüyor olması bize umut verdi. Fakat toprakta çalışan kişilerin, kuraklıktan ve artık mevsimsel tahminlerin imkânsızlaştığı koşullarda tarım yapmanın zorluklarından söz etti. *Bu, artık boşa geçirecek vaktimiz kalmadığını, sorunun yalnızca kapitalizmi nasıl yıkacağımız sorunu değil, aynı anda bir uygarlık çöküntüsü içinde hayatımızı nasıl sürdüreceğimiz ve direnci nasıl inşa edeceğimiz sorunu olduğuna ilişkin net bir uyarıydı.*

'Yürek'i Yüreklendirmek

Avrupa'nın sınırına yaklaşıırken, kar yağmaya başladı. Donmuş görüntüsü veren iflas halindeki Sırbistan fabrikalarına varınca kadar, kapitalist sistemdeki çatlamlar iyiden iyiye yayılmıştı. Kan dolaşım sistemi-kredi- durmak üzereydi. İster ekonomi ister ekoloji olsun, kapitalizmin sınırsız müstehcenliği sömürdüğü kaynaklar üzerinden imkânsız bir getiri sağlamak ister ve giderek asla geri ödenemeyen borçlar yığılır. 'Aşırılığa kaçmak ve fazla harcama yapmak', bu uygarlığın ruhani aracıdır. Fakat Sırbistan'ın endüstriyel merkezi Zrenjanin'de, özelleştirmeye ve işten atılmaya razı olmayan, haklı biçimde onlara ait olan şeyi geri almaya kalkışan insanlar gördük. Kentteki iki fabrikanın işçileri, fabrikaları işgal etti. Her şey, yerel bir ilaç fabrikası olan Jugoremedija'da çalışan işçilerin üç yıl süren grevi kazanarak, fabrikaları fırsatçı yeni sahiplerinden geri alması ve ciddi bir ticari başarı gösterecek biçimde onun yönetimini üstlenmeleri ile başladı. İşçilerin sahiplenme ve yönetme deneyimlerine tanıklık eden bu tip karmaşık süreçlerin örnekleri, 'demokrasiye geçiş' adına yapılan özelleştirmeleri reddeden ve aynı şeyi tekrarlayan başkalarına da esin kaynağı oldu.

Kriz kültürün ruhuna girdiğinde, bir olasılıklar kavşağı ortaya çıkar. Bir yol korkuyla felçleşmeye çıkar, diğeri cesaretle harekete geçmeye. Fransızca'daki 'coeur' (yürek) sözcüğündeki kökleriyle 'cesaret' (courage) kavramı, tam olarak insanın yüreğiyle ilişkide olması anlamına gelir. Eğer değiştirdiğimiz şey sadece toplumun dışsal yapılarıysa, tehlike, eski iktidar modellerinin dönecek olmasıdır. Duygusal doğamız da yaşam tarzları gibi dönüşüme ihtiyaç duyar. ZEGG'de, yoksul doğu Almanya'nın derinliklerinde bir yerde, duygusal yapılarımızın nasıl dönüşürülebileceğine tanıklık ettik. Para, iktidar ve cinsellik ile ilgili çatışmalar, çok sayıda ütöpik topluluğu yıktı. ZEGG'in kurucuları, erotik benliklerimizden korkmaya devam ettiğimiz sürece, insanlığın asla barış içinde yaşayamayacağı fikrinden yola çıktı. Radikal güven ve şeffaflık türleri inşa eden ve 100 kişi arasında 30 yıl boyunca kullanılan teknikler sayesinde, bu insanlar, kıskançlığı yenerek ve en büyük aşk ifadesinin birbirini özgürleştirmek olduğuna inanarak 'özgür aşkı' yaşadı.

Seyahat bizi yormuştu, son durağımız olan Christiania'da soluk aldık. Kopenhag'a iki adımlık mesafede, 40 yıl önce göller arasında, iç içe yuvalanmış dağınık ve düzensiz barakalar halinde kurulan Christiania, izinsiz bir yerleşim bölgesi olan ve kendi kendini yöneten bir 'özgür kasaba.' Kendi toplumlarını kendi kurallarıyla yönetme arzusunu ve özel mülkiyeti reddetmelerini saymazsak, Christiania'da yaşayan 1000 insanı birleştiren tek şey, herkesin farklı olduğu bir yerde yaşama arzusu. Bu, gezimizin son durağında vardığımız mükemmel sonuçtu: Ütopya'nın, herkesin kendi ütopyasını seçme hakkı olduğunu, tekil çözümlerin, modellerin, soyut ideolojilerin sorunlu doğa-

sını ve tarihin bu kritik uğrağında ihtiyaç duyduğumuz şeyin, daha önce tahayyül edilemeyen radikal yaratıcı çözümler çokluğu olduğunu anlamak.

On gün sonra Londra'ya döndük, finans sisteminin iskambil kulesi o gün tepe taklak oldu. Financial Times'a göre, "küresel serbest piyasa düşü ölüyor"du.

Mutluluğun Yıkıcı Gücü

Bu tür ütöpik deneyimler, esin almamız gereken yerler. Gelecek aslında onlara ait, çünkü bu deneyimler fiilen var ve yaşanıyor. Değişim talep etmeyip, değişimi doğrudan yaratıyor onlar. Mükemmellikten uzak ve genelde zor da olsa, her biri dünyayı kenarlarından başlayarak yeniden yaratmaya girişen birer laboratuvar. Deneyimleme imkânı bulduğumuz bu mekânlar bize, arkeolog Ronald Wright'in "pervasız bir zenginlik ve ihtişam cümbüşüyle doğal sermayenin son rezervlerini de tüketmek, bugün yarar sağlamak için geleceği çalmak", ve "değişmez bir inançlar/ pratikler dizisine bağlılık" olarak tanımladığı çöken imparatorluklara özgü eğilimlerden uzak bir kültürel araziyi gösteriyor.

Var olmanın ve yapmanın, üretmenin ve ilişki kurmanın, yönetmenin ve hissetmenin böylesi farklı yollarını şekillendirmek için, zamanı ve mekânı yarmak zorundayız.

Gelecek disütöpik bir kabus haline gelse bile, yine de bugünü farklı biçimde yaşamaya çalışmak ve isyancı dostluklar kurmak anlamlı ve değerli bir şeydir. Gerçekte kendi maddi ve kişisel ihtiyaçlarımızı karşılamak bile, başlı başına bir direniş eylemini temsil eder. General Motors Araştırma Laboratuvarları yöneticisi Charles F. Kettering, 1929 borsa çöküşü döneminde yazdığı 'Keep the Consumer Dissatisfied' başlık bir yazısında şunu ileri sürüyordu: "Ekonomik refahın anahtarı, örgütlü bir doyumsuzluk yaratmaktır. Eğer herkes istediği şeye sahip olursa, hiç kimse yeni bir şey satın almaz."

Mutluluk kapitalizm için daima bir tehlike oldu ve belki de Ütopya'nın mükemmel bir şey olmadığını fark edinceye kadar harekete geçmeyeceğiz. Ütopya 'olmayan yer' değildir, o, 'burası'dır, şu ana ve buraya ait olmayı konu alır. Geleceğin bize ait olduğu bir yaşanan gün içinde var olmaya ilişkin bir şeydir. O, tam da Ernst Bloch'un 'ütöpik uğrak' olarak adlandırdığı hali temsil eder: bir şey yapılmadan iki önceki yarıktır, ve orada her şey mümkündür. Niçin bekleyelim ki?

*www.towardfreedom.com sitesindeki İngilizce metinden kısaltmalarla çevrilmiştir.

Çeviren: Kutlu Tunca

TOGO

RWANDA

MONROVIA

JAMAICA

ETHIOPIA

CHINA

BENIN